

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI**

EŞ NAFAKASININ ULUSLARARASI TAHSİLİ

**Hazırlayan
Tuğba Hilal ÜNLÜ**

**Danışman
Dr. Öğretim Üyesi Çiçek ÖZGÜR**

Yüksek Lisans Tezi

Haziran 2026, KAYSERİ

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI**

**EŞ NAFKASININ ULUSLARARASI TAHSİLİ
(Yüksek Lisans Tezi)**

**Hazırlayan
Tuğba Hilal ÜNLÜ**

**Danışman
Dr. Öğretim Üyesi Çiçek ÖZGÜR**

Haziran 2026, KAYSERİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Tuğba Hilal ÜNLÜ

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ**

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Anabilim Dalı : Özel Hukuk
Program Adı : Yüksek Lisans Tezi
Tez Başlığı : Eş Nafakasının Uluslararası Tahsili

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının a) Giriş, b) Ana bölümler ve c) Sonuç kısımlarından oluşan (Kapak, Önsöz, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) toplam 98 sayfalık kısmına ilişkin 28/06/2026 tarihinde **Turnitin** intihal programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre tezin benzerlik oranı: **% 15 'tir.**

Filtrelemeye **alıntılar dahil** edilmiştir. Filtrelemede **yedi (7) kelimedenden daha az** örtüşme içeren metin kısımları hariç tutulmuştur.

Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez İntihal Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. 29/06/2026

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Çiçek ÖZGÜR

Öğrenci

Tuğba Hilal ÜNLÜ

KILAVUZA UYGUNLUK

“Eş Nafakasının Uluslararası Tahsili” başlıklı Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesine uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Tuğba Hilal ÜNLÜ

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Çiçek ÖZGÜR

Özel Hukuk ABD Başkanı

Prof. Dr. Murat DOĞAN

EŞ NAFKASININ ULUSLARARASI TAHSİLİ

Tuğba Hilal ÜNLÜ

Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi, Haziran 2026

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Çiçek ÖZGÜR

ÖZET

Yabancılık unsuru içeren boşanmaların artışı ve artan göç hareketleri, eş nafakasının uluslararası tahsili konusunda uyuşmazlıkları da beraberinde getirmektedir. Nafaka alacaklısı ile nafaka yükümlüsünün farklı ülkelerde yaşaması, eş nafakasına ve eş nafakasının tahsiline ilişkin ülkeler arasındaki düzenleme farklılıkları, nafaka alacaklısının alacağına kavuşmasını bir hayli zorlaştırmaktadır. Bu soruna çözüm ve yeknesak bir uygulama getirmek amacıyla, milletlerarası adlî ve idarî işbirliği sözleşmeleri akdedilmiştir.

Tezimizde, nafaka kavramı ve özellikle yoksulluk nafakası kısaca anlatıldıktan sonra, Türk hukukunda yoksulluk nafakasının süresine ilişkin tartışmalar incelenmektedir. Karşılaştırmalı bir inceleme sunulması amacıyla, mukayeseli hukukta eş nafakasına ilişkin yaklaşımlara da kısaca yer verilmektedir. Nafakanın uluslararası tahsilini kolaylaştırmak amacıyla hazırlanan 1956 tarihli Nafaka Alacaklarının Yabancı Memleketlerde Tahsiline İlişkin New York Sözleşmesi ile 2007 tarihli Çocuk Nafakası ve Diğer Aile Nafaka Türlerinin Uluslararası Tahsiline İlişkin La Haye Sözleşmelerinin kabul süreçleri ve önemli hükümleri kısaca açıklanmaktadır. Esas itibarıyla da 2007 tarihli La Haye Sözleşmesi ışığında, eş nafakasının tahsili için kabul edilen idarî işbirliği sistemi, uygulanacak hukuk, yöntem ve başvuru usulleri üzerinde durulmaktadır. Bu süreçte karşılaşılan hukukî engellere Sözleşme çerçevesinde sunulan çözümler açıklanmaktadır. Tez çalışmamız ile nafaka alacaklısı eşin; alacağına kavuşabilmesi için izleyeceği yolun aydınlatılması ve uğrayabileceği hak kayıplarının önlenmesine katkıda bulunulması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Eş nafakası, Uluslararası tahsil, 1956 tarihli New York Sözleşmesi, 2007 tarihli La Haye Sözleşmesi, İdari işbirliği.

INTERNATIONAL RECOVERY OF SPOUSAL SUPPORT

Tuğba Hilal ÜNLÜ

Erciyes University, Graduate School of Social Sciences

Master Thesis, June 2026

Supervisor: Assist. Prof. Çiçek ÖZGÜR

ABSTRACT

The increase in divorces involving a foreign element, together with growing migration movements, has also given rise to disputes concerning the international recovery of spousal maintenance. Where the maintenance creditor and the maintenance debtor reside in different countries, divergences between national legal regimes governing spousal maintenance and its recovery make it considerably more difficult for the maintenance creditor to obtain the amounts due. In order to address this problem and establish a uniform practice, international conventions on judicial and administrative cooperation have been concluded.

In this thesis, following a brief explanation of the concept of maintenance and, in particular, maintenance on grounds of poverty, the debates concerning the duration of such maintenance under Turkish law are examined. In order to provide a comparative analysis, approaches to spousal maintenance in comparative law are also briefly addressed. The adoption processes and key provisions of the 1956 New York Convention on the Recovery Abroad of Maintenance and the 2007 Hague Convention on the International Recovery of Child Support and Other Forms of Family Maintenance, both of which were drawn up to facilitate the international recovery of maintenance, are briefly explained. The thesis focuses primarily, in light of the 2007 Hague Convention, on the system of administrative cooperation established for the recovery of spousal maintenance, the applicable law, the available mechanisms, and the relevant application procedures. It also explains the solutions provided under the Convention to the legal obstacles encountered in this process. This thesis aims to clarify the course of action to be followed by a spouse entitled to maintenance in order to recover the amounts due and to contribute to preventing any loss of rights that the spouse may otherwise suffer.

Keywords: Spousal support, International recovery, the 1956 New York Convention, the 2007 Hague Convention, Administrative cooperation

İÇİNDEKİLER

EŞ NAFKASININ ULUSLARARASI TAHSİLİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
KILAVUZA UYGUNLUK.....	iii
KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
KISALTMALAR	xiii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

EŞ NAFKASI

1.1. Eş Kavramı.....	3
1.2. Nafaka Kavramı	4
1.2.1. Bakım Nafakası.....	5
1.2.1.1. Tedbir Nafakası	5
1.2.1.2. Yoksulluk Nafakası	6
1.2.1.3. İştirak Nafakası	8
1.2.2. Yardım Nafakası.....	10
1.3. Nafaka Alacağının Özellikleri	11
1.3.1 Nafaka Alacağı ve Kamu Düzeni İlişkisi	11
1.3.2. Nafaka Alacağının Ödenmesi Usulü	11
1.3.3. Nafaka Alacağının Miras Yoluyla Geçmemesi	12
1.3.4. Nafaka Alacağında Takas Değerlendirilmesi	13
1.3.5. Nafaka Alacağında Rehin Değerlendirilmesi.....	13
1.3.6. Nafaka Alacağında Haciz Değerlendirilmesi	14
1.3.7. Nafaka Alacağı Hakkında Önceden Feragat ve İbra Verilememesi.....	14
1.4. Türk Hukukunda Eş Nafkasının Cebri İcra Yoluyla Tahsili.....	15
1.4.1. Eş Nafkasının İlamsız İcra Yoluyla Tahsili.....	15
1.4.2. Eş Nafkasının İlamlı İcra Yoluyla Tahsili.....	16
1.5. Yoksulluk Nafkasında Süre Sorunu	19

1.5.1. Türk Medeni Kanunu’ndaki “Süresiz” İbaresini.....	19
1.5.3. Yoksulluk Nafakasında Süre Tartışması.....	20
1.6. Mukayeseli Hukukta Eş Nafakası.....	23
1.6.1. İslam Hukukunda.....	23
1.6.2. İsviçre Hukukunda.....	24
1.6.3. Alman Hukukunda.....	25
1.6.4. Hollanda Hukukunda.....	26
1.6.5. Belçika Hukukunda.....	26
1.6.6. Avusturya Hukukunda	26
1.6.7. Fransız Hukukunda.....	27
1.6.8. İngiliz Hukukunda.....	27
1.6.9. Amerika Birleşik Devletleri Hukukunda	28

İKİNCİ BÖLÜM

NAFAKA ALACAĞININ TAHSİLİNE İLİŞKİN ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER

2.1. Genel Olarak.....	29
2.1.1. 1956 Tarihli Nafaka Alacaklarının Yabancı Memleketlerde Tahsiline İlişkin New York Sözleşmesi.....	30
2.1.1.1. Sözleşmenin Yürürlüğü.....	31
2.1.1.2. Sözleşmenin Hukukî Niteliği	32
2.1.1.3. Sözleşmenin Amacı ve Kapsamı.....	33
2.1.1.4. Sözleşmenin Uygulama Alanı	34
2.1.1.4.1. Kişi Bakımından Uygulama Alanı	34
2.1.1.4.2. Konu Bakımından Uygulama Alanı.....	36
2.1.1.4.3. Yer Bakımından Uygulama Alanı.....	36
2.1.1.5. Sözleşmeyi Uygulamaya Yönelik Makamlar ve Kurumlar	37
2.1.1.5.1. Sözleşmeyi Uygulamaya Yönelik Makam ve Kurumların Görevleri.....	39
2.1.1.5.1.1. Gönderici Makamın Görevleri.....	39
2.1.1.5.1.2. Aracı Kurumun Görevleri	40
2.1.1.6. Sözleşme Kapsamında İstinabe	41
2.1.1.7. Nafakanın Tahsili Mekanizması	42

2.1.1.8. Nafakaya İlişkin Adlî Kararların Tadili	43
2.1.2. Çocuk Nafakası ve Diğer Aile Nafaka Türlerinin Uluslararası Tahsiline İlişkin 2007 Tarihli La Haye Sözleşmesi	43
2.1.2.1. Sözleşmenin Hazırlık Süreci ve Yürürlüğü.....	44
2.1.2.2. Sözleşmenin Hukukî Niteliği	45
2.1.2.3. Sözleşmenin Amacı	46
2.1.2.4. Sözleşmenin Kapsamı ve Uygulama Alanı	47
2.1.2.4.1. Çocuk Nafakası	47
2.1.2.4.2. Eş Nafakası.....	49
2.1.2.4.3. Diğer Nafaka Türleri.....	50
2.1.2.5. Sözleşmeyi Uygulamaya Yönelik Merkezi Makamlar	51
2.1.2.6. Merkezi Makamların Görevleri	52
2.1.2.6.1. Merkezi Makamların Genel Görevleri	52
2.1.2.6.2. Merkezi Makamların Özel Görevleri	53
2.1.2.7. Sözleşmeye Hâkim Olan İlkeler	54
2.1.2.7.1. Sözleşme Sistemine Etkin Erişim	55
2.1.2.7.2. Ücretsiz Adlî Yardım.....	56
2.1.2.7.3. Kişisel Verilerin Korunması	57
2.1.2.7.4. Tahsilde Eşitlik	58
2.2. 2007 Tarihli Sözleşmenin 1956 Tarihli Sözleşme Karşısında Uygulanması	59

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

2007 TARİHLİ ÇOCUK NAFAKASI VE DİĞER AİLE NAFKA TÜRLERİNİN ULUSLARARASI TAHSİLİNE İLİŞKİN LA HAYE SÖZLEŞMESİ UYARINCA EŞ NAFAKASININ TAHSİL EDİLMESİ SİSTEMİ

3.1. Nafakanın Tahsiline İlişkin İdari İşbirliği Sistemi.....	60
3.1.1. Genel Olarak.....	60
3.1.2. Nafakanın Uluslararası Tahsiline İlişkin Başvuru Türleri	61
3.1.2.1. Merkezi Makamlar Aracılığıyla Yapılan Başvurular	61
3.1.2.1.1. Nafaka Alacaklısının Merkezi Makamlar Aracılığı İle Yaptığı Başvurular	62
3.1.2.1.1.1. Nafaka Kararının Tanınması ve Tenfizi Başvuruları.....	63
3.1.2.1.1.2. Talep Edilen Devlette Verilen veya Tanınan Bir Nafaka	

Kararının Tenfizi Başvuruları	65
3.1.2.1.1.3. Herhangi Bir Nafaka Kararı Yokken Talep Edilen Devletten Yeni Bir Nafaka Kararı Alınmasına Yönelik Başvurular	66
3.1.2.1.1.4. Talep Edilen Devlette Kararın Tanınması ve Tenfizinin Mümkün Olmadığı veya Talebin Reddedildiği Hâllerde Yeni Karar Verilmesi Başvuruları	68
3.1.2.1.1.5. Talep Edilen İmza Devlette Verilen Kararın Değiştirilmesine Yönelik Başvurular	69
3.1.2.1.1.6. Talep Edilen İmza Devlet Dışında Bir Devlette Verilen Nafaka Kararının Değiştirilmesine Yönelik Başvurular	71
3.1.2.2. Nafaka Borçlusunun Yaptığı Başvurular	72
3.1.2.2.1. Talep Edilen Devlette Önceki Kararın İcrasının Durdurulmasına Yönelik Başvurular	72
3.1.2.2.2. Talep Edilen Devlette Verilen Kararın Değiştirilmesine Yönelik Başvurular	73
3.1.2.2.3. Talep Edilen Devlet Dışında Başka Bir Devlette Verilen Kararın Değiştirilmesine Yönelik Başvurular	74
3.1.3. Nafakanın Uluslararası Tahsilinde Özel Önlem Talepleri	75
3.1.4. Nafakanın Uluslararası Tahsilinde Kullanılan Dil	77
3.1.5. Sözleşme Uyarınca Yapılan Başvuruların İçeriği	78
3.1.7. Merkezi Makam Tarafından Başvuruların Alınması, Talep Edilen Devlete Gönderilmesi ve İşleme Konulması	79
3.1.8. Doğrudan Yapılan Başvurular	80
3.2. Sözleşme Kapsamında Tanıma ve Tenfiz	82
3.2.1. Genel Olarak	82
3.2.2. Tanıma ve Tenfizin Şartları	84
3.2.3. Tanıma ve Tenfizin Usulleri	86
3.2.3.1. Beyan ve Kayıt Usulü	86
3.2.3.2. Alternatif Usul	89
3.2.3.3. Tanıma ve Tenfiz İçin Gerekli Belgeler	91
3.2.4. Tanıma ve Tenfize Engel Durumlar	92
3.3. Talep Edilen Devletin İç Hukuku Uyarınca Nafakanın Tahsili İçin İcra	94

3.3.1. İcranın Sağlanması Adına Alınan Tedbirler	95
3.3.2. Tahsil Edilen Nafakaya İlişkin Sorunlar ve Paranın Transferi.....	96
SONUÇ	98
KAYNAKÇA	101

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AHBVÜHFD	: Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
ASBÜHFD	: Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
Bkz.	: Bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler
E.	: Esas
DÜİFD	: Düzce Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
EBYÜHFD	: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
eMK	: Türk Kanunu Medenisi
E.T	: Erişim Tarihi
HKÜHFD	: Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUAK	: Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu
İİK	: İcra Ve İflas Kanunu
İMÜHFD	: İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İÜHFD	: İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
K.	: Karar
m.	: madde
MÖHUK	: Milletlerarası Özel Hukuk Ve Usul Hukuku Hakkında Kanun
MÜHFHAD	: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
RG	: Resmi Gazete
SÜHFD	: Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
TAÜHFD	: Türk Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

TNKÜHFD : Trakya Namık Kemal Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

TBK : Türk Borçlar Kanunu

T.C. : Türkiye Cumhuriyeti

TMK : Türk Medeni Kanunu

V. : Volume

vd. : ve devamı

GİRİŞ

Eşlerin, evlilik birliği içerisinde birbirlerine karşı sorumlulukları olduğu gibi, evlilik birliğinin sona ermesinden sonra da birbirlerine karşı aile hukukundan doğan birtakım sorumlulukları olduğu kabul edilmektedir. Bu sorumluluklardan biri de nafaka yükümlülüğü olarak karşımıza çıkmaktadır. Ekonomik durumu daha iyi olan eşin, boşanma sonucu yoksulluğa düşecek olan eşe nafaka ödemesi, Türk hukukunda kabul edilmektedir. Karşılaştırmalı hukuk açısından baktığımızda, *clean break* (temiz ayrılık) ilkesini benimseyen ülkelerin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, evliliğin süresi, nafaka talep eden eşin yaşı, sağlık durumu, çalışma imkânı ve müşterek çocukların bakımını hangi eşin üstlendiği gibi kıstaslar gözetilerek, boşanma sonrasında eski eşler arasında dayanışmayı benimseyen ülke hukukları da vardır.

Nafaka yükümlülüğünün rıza olarak yerine getirilmemesi durumunda, nafakanın tahsili için ayrıca hukukî bir sürecin yürütülmesi zorunluluğu doğmaktadır. Nafaka alacaklısı ve nafaka borçlusunun aynı ülkede olduğu durumlarda dahi nafakanın tahsil edilmesi zor bir süreçken; nafaka alacaklısı ve nafaka borçlusunun farklı ülkelerde bulunması durumunda, hem hukukî farklılıklar hem de idarî farklılıklar sebebiyle tahsil süreci daha zorlu bir hâle gelmektedir. Söz konusu zorluğun aşılabilmesi adına, devletler nafakanın tahsilini kolaylaştırma amacı güden adli ve idarî işbirliği Sözleşmeleri hazırlamışlardır. Çalışmamızın amacı, nafakanın uluslararası tahsilini gerçekleştirmeyi amaçlayan Sözleşmeler ışığında, eş nafakasının tahsili sistemini anlatmaktır.

Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Türk hukukunda nafakanın yeri, özellikleri ve tahsili açıklanmaktadır. Sonrasında mukayeseli hukukta eş nafakasına ilişkin temel hususlara yer verilmektedir. İkinci bölümde nafakanın uluslararası tahsilini kolaylaştırmak amacıyla düzenlenmiş Türkiye'nin de taraf olduğu 1956 Tarihli Nafaka

Alacaklarının Yabancı Memleketlerde Tahsiline İlişkin New York Sözleşmesi¹ ile yine Türkiye'nin taraf olduğu Çocuk Nafakası ve Diğer Aile Nafaka Türlerinin Uluslararası Tahsiline İlişkin 2007 Tarihli La Haye Sözleşmesi'ne² ilişkin kabul süreçleri, önemli hususlar ve öngörülen işbirliği sistemi kısaca anlatılmaktadır. Üçüncü bölümde ise nafakanın uluslararası tahsilinde kullanılan güncel Sözleşme olan 2007 tarihli La Haye Sözleşmesi çerçevesinde nafaka alacaklısı eşin, alacağını nasıl tahsil edeceği incelenmektedir.

Çalışmamızda nafaka alacaklısı eşin; uluslararası alanda alacağını tahsil etmesi için izleyeceği yolun aydınlatılması, bu süreçte karşılaşılan hukukî engellere Sözleşme çerçevesinde bulunan çözümlerin ve geleceğe yönelik önerilerin anlatılması ve uğrayabileceği hak kayıplarının önlenmesine katkıda bulunulması amaçlanmaktadır.

¹RG: 18.03.1971- 13782.

² RG: 22.05.2016 - 29719.

BİRİNCİ BÖLÜM

EŞ NAFAKASI

1.1. Eş Kavramı

Birbirlerine evlilik bağıyla bağlı olan karı ve kocadan her birine eş denilmektedir³. Karı ve kocadan her biri diğ erinin eşidir. 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu⁴ (TMK), 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi'ni⁵ (eMK) yürürlükten kaldırmıştır. Türk Medeni Kanunu'nun getirdiği en önemli de ğ iş ikliklerden biri de karı-koca kavramlarının yerine “eş-eşler” kavramlarının getirilmesidir⁶. Bu de ğ iş ikliğin temel sebebi ise kadın ve erkeğin sosyal hayatta eş itlenmesidir⁷.

Evlilik birli ğ i içerisinde eşlerin birbirine karşı duygusal ve sosyal sorumlulukları oldu ğ u gibi Kanun'dan doğ an ekonomik sorumlulukları da bulunmaktadır⁸. Eşlerin birbirlerine karşı sorumlulukları kanun koyucu tarafından TMK m. 185'te düzenlenmektedir. İlgili hükme göre eşler, evlilik birli ğ i içerisinde mutlulu ğ u birlikte sa ğ lamakla, çocukların eğitim, bakım ve gözetimini özenli bir şekilde karşılamakla mükelleftirler. Aynı zamanda eşler, birlikte yaşamak, birbirine sadık kalmak ve yardımcı olmak zorundadırlar.

Eşlerden biri veya her ikisi, Kanun'da sayılan görev ve sorumluluklarından birini veya birden fazlasını yerine getirmezse, eşlerden biri hâkim müdahalesi isteyebilecek, ayrılık

³ Ejder Yılmaz, *Hukuk Sözlüğü*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 1996), 242.

⁴ RG: 08.12.2001 – 24607.

⁵ RG: 17.02.1926 – 339.

⁶ Ayhan Uçar, “4721 Sayılı Medeni Kanun İle Evliliğin Genel Hükümleri Alanında Yapılan Bir Kısım De ğ iş iklikler Üzerine Düşünceler”, *EBYÜHFD*, 6/1-4 (2002): 318, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ebyuhfd/issue/63548/973501>.

⁷ Uçar, “Evliliğin Genel Hükümleri”, 318.

⁸ Süleyman Yalman, “Evlilik Birli ğ inin Temsili ve Eşlerin Sorumlulu ğ u”, *SÜHFD*, 12/3-4 (2004): 8, <https://doi.org/10.15337/SUHFD.2017.193>.

veya boşanma davası ikame edebilecektir⁹.

1.2. Nafaka Kavramı

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın¹⁰ 41. maddesinde devletin; ailenin huzuru, refahı ve özellikle anne ve çocukların korunması için gereken her türlü tedbiri alması gerektiği hüküm altına alınmaktadır. Aile kurumunun, yürütülen hukukî süreçler sonucu dağılması hâlinde de bazı konuların hukuken korunması zorunluluğu tartışmasıdır. Evlilik birliği içerisinde veya evlilik birliği sonlandıktan sonra ekonomik açıdan daha iyi durumda olan eşin, gücü oranında müşkül duruma düşmüş veya düşecek eşe düzenli ve sürekli destek olması zorunluluğu Türk hukuk sisteminde düzenlenmiştir¹¹.

Aileyi oluşturan bireylerden birinin yoksulluğa düşecek olması durumunda bir diğerinin yardım etmesi hukukî bir sorumluluk olduğu gibi; ahlaki ve vicdani de bir ödevdir¹². Bu ödev hukukumuzda nafaka adıyla yerleşmiştir¹³. Arapça; harcama, ödeme anlamına gelen infak kelimesinden türeyerek dilimize ve hukukumuzda yerleşmiş olan nafaka terimi; Türk hukukunda müşkül durumda bulunan eş, üstsoy, altsoy, kardeş gibi kişilerin ekonomik olarak daha refah şartlarında olan diğer eş, üstsoy, altsoy, kardeşlerden tahsil edeceği ödemeler şeklinde tanımlanmıştır¹⁴.

Türk hukukunda nafaka, yardım nafakası ve bakım nafakası olarak ikiye ayrılmakta olup; bakım nafakası da tedbir nafakası, yoksulluk nafakası ve iştirak nafakası olmak üzere üç başlıkta incelenmektedir¹⁵.

⁹ Gizem Sefer, “4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu Kapsamında Evlilik Birliğinin Korunması” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2023), 86.

¹⁰ RG: 09.11.1982 – 17863.

¹¹ Mustafa Dural, Tufan Ögüz ve Mustafa Alper Gümüş, *Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku* (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2018), 150; Bilge Öztan, *Aile Hukuku*, (Ankara: Turhan Kitabevi, 2004), 497; Ahmet Cemal Ruhi, *Türk Hukukunda Yabancı Nafaka İlamlarının Tenfizi*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020), 4.

¹² Turgut Akıntürk ve Derya Ateş, *Medeni Hukuk*, (İstanbul: Beta Yayınevi, 2024), 305; Öztan, *Aile Hukuku*, 703.

¹³ Turgut Akıntürk, *Türk Medeni Hukuku- Aile Hukuku* (İstanbul: Beta Yayınevi, 2013), 3; Ömer Uğur Gençcan, *Nafaka Hukuku* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2023), 180; Akıntürk ve Ateş, *Medeni Hukuk*, 305.

¹⁴ Hanife Işık, “Yoksulluk Nafakasında Süresizlik Sorunu: Hukuk Sistemleri Arasında Bir Mukayese”, *DÜİFD*, 6/1 (2022): 67, <https://doi.org/duifad.1104714>; Mustafa Genç ve Muhammed Mihdi Aksoy, “Bazı Kanunlar ile Mukayeseli Olarak İslam Hukukunda Eş Nafakası”, *KSİÜİFD*, 33, (2019), 355. <https://doi.org/10.35209/ksuifd.559143>; Yılmaz, *Hukuk Sözlüğü*, 605; Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 180.

¹⁵ Enver Aydemir, “Türk Yargı Kararları Işığında İştirak Nafakası”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, 2018), 10; Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 181.

1.2.1. Bakım Nafakası

Bakım nafakalarının temeli evliliktir¹⁶. Eşlerin birbirine ve müşterek çocuklara ekonomik olarak destek olma yükümlülüklerine ilişkin olan bakım nafakası; tedbir nafakası, iştirak nafakası ve yoksulluk nafakası olmak üzere üç alt grupta incelenmektedir.

1.2.1.1. Tedbir Nafakası

Evlilik; eşlerin, birbirlerine ve müşterek çocuklara karşı sorumluluklarını sürekli ve düzenli olarak yerine getirdikleri, sevgi, saygı, sadakat, anlayış, huzur ve mutluluk ortamını sağladıkları kurumdur¹⁷. Evlilik birliği içerisinde tarafların aile hukukundan doğan görev ve sorumluluklarını yerine getirme zorunlukları TMK kapsamında düzenlenmiştir¹⁸. Bu birlikteliğin zedelenmesi, taraflarca çözülemeyen sorunlar ortaya çıkması hâlinde eşlerden biri veya birlikte hâkim müdahalesine başvurulabilirler¹⁹. Bu müdahale ve hâkimin alacağı önlem, özellikle eşlerin aile hukukundan kaynaklanan görev ve sorumluluklarını yerine getirmesini amaçlar²⁰. Bu önlemlerden biri de tedbir nafakasıdır²¹.

Türk Medeni Kanunu m. 196/1 uyarınca eşler birlikte yaşarken dahi eşlerden birinin talebi bulunması hâlinde hâkim, ailenin tüm ekonomik ve sosyal ihtiyaçları doğrultusunda eşlerden her birinin veya yalnızca birinin yapacağı katkıyı somutlaştırabilir. Kanun hükmünde eşler ibaresine yer verilmiş olmasından tedbir nafakasının talep edilebilmesi için resmi bir evliliğin bulunması zorunluluğu açıkça anlaşılmaktadır²².

Eşler kural olarak evlilik birliği içerisinde birlikte yaşarlar (TMK m. 185). Ancak eşlerden birinin ağır kusuru sonucu ailenin, sosyal ve ekonomik bütünlüğü veya eşlerden birinin kişilik hakları tehlikeye girecekse ve aile içi huzur bozulacaksa, eşler

¹⁶ Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku* 197; Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 181.

¹⁷ Öztan, *Aile Hukuku*, 2-3; Gonca Gülfem Bozdağ, *Türk Hukukunda ve Uluslararası Hukukta Nafaka*, (Ankara: Yetkin Yayınevi, 2015), 31.

¹⁸ Kemal Oğuzman ve Mustafa Dural, *Aile Hukuku*, 3. Basım (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2001), 152.

¹⁹ Öztan, *Aile Hukuku*, 451; Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 324.

²⁰ Ruhi, *Yabancı Nafaka İlamlarının Tenfizi*, 5.

²¹ Ruhi, *Yabancı Nafaka İlamlarının Tenfizi*, 5.

²² Ruhi, *Yabancı Nafaka İlamlarının Tenfizi*, 5; Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 319; Canan Ruhi ve Ahmet Cemal Ruhi, *Nafaka Hukuku*, (Ankara: Seçkin Yayınları, 2021), 21.

ayrı yaşama hakkına sahip olabilirler²³. Bu durumda taraflar, aile hukukundan doğan özellikle ekonomik yükümlülüklerini devam ettirmek zorundadırlar²⁴. Türk Medeni Kanunu m. 169 uyarınca taraflarca açılan ayrılık veya boşanma davaları derdest durumdayken hâkim, eşlerin ve müşterek çocukların temel ihtiyaçları için gereken önlemleri re'sen alabilecektir²⁵. Boşanma veya ayrılık davalarında, eşlerden ortak hayat sürdürmeleri beklenemediğinden ayrı yaşamaları olağandır. Dava sürerken eşlerden birinin, diğerine hayatının idamesi için ödeyeceği para tedbir nafakasıdır²⁶. Tedbir nafakası; evlilik birliği içerisinde, boşanma ve ayrılık davaları derdest iken veya evlilik dışı dünyaya gelen çocuk ile baba arasında soy bağı tesisi amacıyla doğumdan önce veya sonra açılan babalık davası gibi davalarda da hâkimden talep edilebilir²⁷.

Boşanma veya ayrılık davası görülmekteyken hâkim tarafından hükmedilen tedbir nafakası ilgili davaların kesinleşmesi ile sona erer²⁸. Eş bakımından hükmedilen tedbir nafakası eşlerden birinin ölümü veya gaipliği hâlinde de kendiliğinden sona erer²⁹. Müşterek çocuk bakımından hükmedilen tedbir nafakası çocuğun veya nafaka borçlusunun ölümü veya gaipliği hâlinde ve çocuğun ergin olması hâlinde sona erer³⁰.

1.2.1.2. Yoksulluk Nafakası

Evlilik birliği boşanma ile sonlandığında eşlerin birbirlerine karşı evlilik birliğinden

²³ Ruhi, *Türk Hukukunda Yabancı Nafaka İlamlarının Tenfizi*, 6; Serdar Çelikel, *Çocuk Haklarına Dair Uluslararası Sözleşmeler Işığında Boşanmanın Çocuklara İlişkin Hukuki Sonuçları* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2012), 62; Ruhi ve Ruhi, *Nafaka Hukuku*, 22.

²⁴ Harun Bulut, *Aile Hukukunda Velayet (Çocukla Kişisel İlişki Kurulması) ve Nafaka Davaları* (İstanbul: Beta Yayınevi, 2007), 72; Neslihan Ulusoy, “Türk Medeni Hukukunda Nafakalar” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, 2019), 11.

²⁵ “Boşanma veya ayrılık davası açılınca hakim, davanın devamı süresince, gerekli olan, özellikle eşlerin barınmasına (TMK. md.186/1), geçimine (TMK m.185/3), malların yönetimine (TMK.m. 223, 242, 244, 262, 263, 264, 267, 215) ve çocukların bakım ve korunmasına (TMK.m.185/2) ilişkin geçici önlemleri kendiliğinden (resen) almak zorundadır (TMK.m.169). O halde; Türk Medeni Kanununun 185/3. ve 186/3. maddeleri uyarınca, tarafların ekonomik ve sosyal durumları da gözetilerek dava tarihinden geçerli olmak üzere kadın davalı kadın yararına uygun miktarda tedbir nafakasına hükmedilmesi gerekirken, yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı bulunmuştur.” Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 25.06.2013, E. 2013/ 5687, K. 2013/ 17922, www.lexpera.com.tr E.T. 25.10.2025.

²⁶ Mehmet Hamza Çelebi, “Türk Medeni Kanununa Göre Boşanma ve Ayrılık Hallerinde Tedbir, Yoksulluk ve İştirak Nafakası”, *SÜHFD*, 10/3-4 (2002): 26-27, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/suhfd/issue/26630/280715>; Ulusoy, “Türk Medeni Hukukunda Nafakalar”, 14; Ruhi ve Ruhi, *Nafaka Hukuku*, 22.

²⁷ Cem Baygın, *Soybağı Hukuku*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2010), 75; Hüseyin Hatemi ve Burcu Oğuztürk Kalkan, *Aile Hukuku*, 2. Basım (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2013), 146; Ruhi ve Ruhi, *Nafaka Hukuku*, 22.

²⁸ Hilal Karaca, *Velayetin Kapsamı ve Hükümleri*, (Ankara: Seçkin Yayınları, 2015), 116.

²⁹ Betül Peker, *Tedbir Nafakası*, (Ankara: Seçkin Yayınları, 2022), 111.

³⁰ Peker, *Tedbir Nafakası*, 111.

doğan vazifeleri de esas itibarıyla son bulur³¹. Bununla birlikte, evlilik birliğinin boşanma ile sonlandığı durumlarda boşanma nedeniyle yoksulluğa düşecek olan eşin, geçimini sağlayabilmesi adına boşanmada kusuru diğer eşe oranla daha ağır olmamak şartıyla, diğer eşin ekonomik koşulları ve mali gücü de göz önünde bulundurularak süresiz bir şekilde nafaka talep edebileceği TMK m. 175'te hüküm altına alınmıştır. Bu nafakaya yoksulluk nafakası adı verilmektedir³².

Türk Medeni Kanunu'nda her ne kadar yoksulluk nafakası talep eden eşin boşanma sonrası yoksulluğa düşmesi şartından yani “*yoksulluk*” kavramından bahsedilmişse de Kanun'da bu kavramın tanımı yapılmamıştır³³. Yargıtay yerleşik içtihatlarına bakıldığında yoksulluğun; kişinin temel ihtiyaçları olan beslenme, barınma, giyinme, sağlık, kültür gibi harcamalarını kendisinin karşılayacak maddi gücü olmaması şeklinde tanımlandığını görmekteyiz³⁴. Aynı zamanda hâkimin yoksulluk nafakasına hükmedebilmesi için nafaka talebinde bulunan eşin, boşanma sonucu yoksulluğa düşecek olması yani yoksulluğa düşme ile boşanma arasında illiyet bağının olması gerekmektedir³⁵. Kanun koyucunun yoksulluğa düşecek olan eşe, gerekli şartların oluşması hâlinde yoksulluk nafakası verilmesi gerekliliğini hüküm altına almasındaki asıl sebep, sosyal hayatta da yoksulluğa düşecek olan eşin korunması gerekliliğidir³⁶.

³¹Sefer, “Evlilik Birliğinin Korunması”, 31; Ruhi ve Ruhi, *Nafaka Hukuku*, 43.

³² Ahmet Kalender, *Türk Aile Hukukuna Boşanma Nafakası (Yoksulluk Nafakası)*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2021), 201; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, 150; Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 525; Öztan, *Aile Hukuku*, 496; Ruhi ve Ruhi, *Nafaka Hukuku*, 43. Türk Kanunu Medenisi'nin 144. maddesinde yoksulluk nafakası alacaklısının cinsiyeti konusunda ayırım bulunmaktaydı. Bu ayrıma göre nafaka yükümlüsünün erkek olduğu durumlarda erkeğin mali gücünün değerlendirilmeye alınmamasına karşılık nafaka yükümlüsünün kadın olması hâlinde kadının refah içerisinde olması aranmaktaydı. Bilgi için bkz. Nazif Kaçak, *Boşanma Davalarında Maddi ve Manevi Tazminat ile Yoksulluk Nafakası*, (Ankara: Seçkin Yayınları, 2009), 215; Ahmet Kılıçoğlu, *Medeni Kanun'unumuzun Aile Miras Eşya Hukukuna Getirdiği Yenilikler*, (Ankara: Turhan Kitabevi, 2003), 18.

³³ Öztan, *Aile Hukuku*, 502.

³⁴ “...yeme, giyinme, barınma, sağlık, ulaşım, kültür (eğitim) gibi bireyin maddi varlığını geliştirmek için zorunlu ve gerekli görülen harcamaları karşılayacak düzeyde geliri olmayanları yoksul kabul etmek gerekir.” Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, 09.10.2017, E. 2017/11957, K. 2017/13613, www.lexpera.com.tr, E.T. 25.10.2025. Benzer kararlar için bkz. Yargıtay 3. Hukuk Dairesi. 18.01.2016, E. 2015/16747, K. 2016/174, Yargıtay. 3. Hukuk Dairesi 25.02.2016, E. 2015/17021, K. 2016/2695, www.lexpera.com.tr, E.T. 25.10.2025. Ayrıca bkz. Yasemin Güllüoğlu ve Sümeyye Aydın Engin, “Türk Hukukunda Yoksulluk Nafakası”, *Ankara Barosu Dergisi*, 83/4, 493-495. <https://doi.org/10.30915/abd.1779981>.

³⁵ Seda Baş ve Nisa Özcan, “Yoksulluk Nafakasında Süre Sorununun Anayasal ve Medeni Hukuk Boyutuyla Tartışılması ve Bir Öneri Olarak Boşanma Davası”, *ASBÜHFD*, 4/1 (2022), 337, <https://doi.org/10.47136/asbuhfd.1059706>.

³⁶ Akıntürk ve Ateş, *Medeni Hukuk*, 305; Ruhi, *Yabancı Nafaka İlamlarının Tenfizi*, 69.

Yoksulluk nafakasına hükmedilmesi, talebin varlığı hâlinde mümkün olacaktır³⁷. Hâkimin yoksulluk nafakasına hükmedebilmesi için, boşanma sonucunda yoksulluğa düşecek eşin talepte bulunması zorunlu olup; hâkim bu hususta re'sen karar vermeyecektir³⁸. Boşanma davasında yoksulluk nafakasından feragat edilmemişse ve talep de edilmemişse kararının kesinleşmesine müteakip bir yıl içerisinde, yoksulluğa düşecek eşin mahkemeye başvurarak yoksulluk nafakası talebinde bulunabileceği TMK m. 178 ile hüküm altına alınmıştır.

Yoksulluk nafakasına hükmedilebilmesi için boşanma davası kapsamında kusur değerlendirmesi yapılmalıdır³⁹. Kusur, tarafların evlilik birliğinden doğan sorumluluklarını ne derece yerine getirdikleri ile ilişkilendirilmektedir⁴⁰. Hukukumuzda yoksulluk nafakası talep eden eşin boşanmaya sebebiyet veren olaylarda diğer eşten daha ağır kusurlu olmaması gerektiği kabul edilmektedir⁴¹.

Uygulamada yoksulluk nafakasına süresiz olarak hükmedilmektedir⁴². Ancak nafaka alacaklısının evlenmesi ve taraflardan birinin ölümü hâlinde yoksulluk nafakası kendiliğinden sona erer⁴³. Nafaka alacaklısının nikâh olmaksızın evli hayatı yaşadığının ispatlanması, yoksulluk hâlinin ortadan kalkması veya haysiyetsiz hayat sürüyor olması hâlinde de yoksulluk nafakası hâkim kararı ile kaldırılabilir⁴⁴.

1.2.1.3. İştirak Nafakası

Evlilik birliği devam ederken müşterek çocuk üzerindeki velayet hakkı ebeveynler olarak anne ve babaya aittir ve bu hak beraberce kullanılır⁴⁵. Boşanmanın gerçekleşmesiyle eşlerin birbirlerine karşı aile hukukundan doğan bazı sorumlulukları son bulur, ancak anne ve babanın müşterek çocuğa karşı sorumlulukları ortadan

³⁷ Öztan, *Aile Hukuku*, 497; Elce Tutar, *Mukayeseli Hukuktaki Gelişmeler Işığında Yoksulluk Nafakası*, (Ankara: Seçkin Yayınları, 2025), 104; Merve Bilge Akbulut, *Türk Medeni Kanunu Kapsamında Yoksulluk Nafakası*, (Ankara: Seçkin Yayınları, 2022), 57.

³⁸ Öztan, *Aile Hukuku*, 497; Tutar, *Yoksulluk Nafakası*, 104; Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 57.

³⁹ Tutar, *Yoksulluk Nafakası*, 106.

⁴⁰ Tutar, *Yoksulluk Nafakası*, 106; Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 66.

⁴¹ Tutar, *Yoksulluk Nafakası*, 106; Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 66; Kürşad Yağcı, “Yoksulluk Nafakasında “Süresizlik” Sorunu”, *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 76/1 2018, 324, <https://izlik.org/JA78CJ26XD>.

⁴² Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 89.

⁴³ Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 123-133.

⁴⁴ Akbulut, *Yoksulluk Nafakası*, 123-133.

⁴⁵ Ömer Uğur Gençcan, *Aile Mahkemesi Davaları*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2016), 58; Öztan, *Aile Hukuku*, 625.

kalkmaz⁴⁶. TMK m. 182’de düzenlenen iştirak nafakası, boşanma ve ayrılık davalarında velayet hakkı kendisine bırakılmayan eşin; maddi gücü değerlendirilerek belirlenen, müşterek çocuğun eğitim, barınma, beslenme, giyim gibi temel ihtiyaçları esas alınarak belirlenen nafaka türüdür⁴⁷. Müşterek çocuğun giderlerine katkıda bulunmak yalnızca velayetin yüklediği bir sorumluluk olmayıp, ahlâk kuralları gereğince de ebeveyn olmanın bir sonucudur⁴⁸.

İştirak nafakası, çocuğun üstün yararı ilkesi doğrultusunda yalnızca velayet kendisine verilen yani müşterek çocuğun fiili bakımını üstlenen eşin talebine bağlı olmayıp hâkim tarafından re’sen de belirlenebilir⁴⁹. Hâkimin bu hususta re’sen belirleme yetkisi bulunması, iştirak nafakasının kamu düzenine ilişkin olduğunu da açıkça ortaya koymaktadır⁵⁰.

Bu konuda değinilmesi gereken bir diğer husus da anlaşmalı boşanma ile sonlanan evliliklerde anlaşmalı boşanma protokolü uyarınca iştirak nafakası belirlenmemesi ve hatta ileride talep edilmeyeceği şeklinde maddelerin bulunmasıdır. Bu konuda Kanun’da açıkça bir düzenlemeye yer verilmemiş olmakla birlikte, yine çocuğun üstün yararı ilkesinin bir sonucu olarak, boşanmanın kesinleşmesinden sonra da velayet kendinde bulunan ebeveyn değişen şartları ileri sürerek iştirak nafakası talepli dava ikame edebilecektir⁵¹.

Türk Medeni Kanunu m. 328 uyarınca iştirak nafakası, müşterek çocuğun; ergin olmasıyla yani hukuken ergin sayılma hâli olan 18 yaşını tamamlamasıyla, evlenmesiyle veya mahkeme kararı ile ergin kılınmasıyla son bulur.

⁴⁶ Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 465-466; Öztan, *Aile Hukuku*, 612; Ahmet Cemal Ruhi, *Uluslararası Özel Hukukta Birlikte Velayet*, (Ankara: Seçkin Yayınları, 2023), 85.

⁴⁷ “Boşanma veya ayrılık halinde çocuk kendisine tevdi edilmemiş taraf gücüne göre onun bakım ve eğitim giderlerine katılmakla yükümlüdür (TMK m. 182). Ancak velayetin kullanılması kendisine verilmeyen eşin, çocuğun bakım ve eğitim giderlerine katılması, mali gücü varsa söz konusu olur.” Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 09.04.2019, E. 2018/2775, K. 2019/4310, www.lexpera.com.tr, E.T. 25.10.2025.

⁴⁸ Akıntürk ve Ateş, *Medeni Hukuk*, 305; Öztan, *Aile Hukuku*, 612.

⁴⁹ “Boşanma veya ayrılık vukuunda çocuk kendisine tevdi edilmemiş taraf gücüne göre onun bakım ve eğitim giderlerine katılmakla yükümlüdür. (TMK m. 182) Bu hususu hakim görevi gereği kendiliğinden dikkate alması gerekmektedir.” Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 04.02.2020, E. 2019/7932, K. 2020/771, www.lexpera.com.tr, E.T. 25.10.2025. Ayrıca bkz. Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 473-481.

⁵⁰ Sıla Tuna, “Boşanmanın Mali Sonuçlarından İştirak ve Yoksulluk Nafakası”, *İstanbul Barosu Dergisi*, 89/3 (2015): 300. <https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/Yayinlar/Dergi/doc/ibd20153.pdf>.

⁵¹ Filiz Berberoğlu Yenipınar, *Aile Hukukundan Doğan Tazminat ve Nafaka Davaları*, (İstanbul: Aristo Yayınevi, 2022), 117.

1.2.2. Yardım Nafakası

Temelini soy bağından alan, hukukî olduğu kadar sosyal ve ahlaki bir sorumluluk olan ve TMK m. 364, 365, 366 hükümleriyle düzenlenen yardım nafakası; kendisine maddi yardımda bulunulmadığında müşkül duruma düşecek olan altsoy, üstsoy ve kardeşe ödenmesine hükmedilen nafakaya verilen addır⁵².

Mahkemece yardım nafakasına hükmedilmesi için, yardım nafakası talebinde bulunanın hısmın ihtiyacında samimi olması gerekmektedir⁵³. Talepte bulunan hısım, gerçekten de kendisine nafaka ödenmemesi hâlinde temel ihtiyaçlarını karşılayamayacak durumda olmalıdır⁵⁴. Zira bu nafakanın amacı, talepte bulunan hısmın tüm giderlerinin nafaka yükümlüsü tarafından karşılanmasını sağlamak değil yalnızca talepte bulunan hısmı düştüğü müşkül hâlden kurtarmaktır⁵⁵.

Kural olarak iştirak nafakası, çocuğun ergin olmasıyla son bulur. Ancak ergin olan ve eğitimine devam eden çocuğa, ana ve babanın şartlara uygun düşecek ölçüde çocuğun eğitimi tamamlanıncaya dek bakmakla yükümlü oldukları hüküm altına alınmıştır (TMK m. 328). Müşterek çocuğun ergin olması ve eğitimine devam etmesi hâlinde; kendisine fiilen bakmamış ve geçmişte velayet hakkı kendisine verilmemiş iştirak nafakası yükümlüsü ebeveynin müşterek çocuğa ödeyeceği nafaka da yine yardım nafakası olarak nitelendirilecektir⁵⁶.

Yardım nafakası; nafaka alacaklısının yoksulluğunun sona erdiği, çalışmaya başladığı veya nafaka borçlusunun ya da nafaka alacaklısının ölümü hâlinde kendiliğinden sona erer⁵⁷. Ayrıca nafaka alacaklısı hısmın evliliği ile de yardım nafakası sonra erer⁵⁸. Tıpkı

⁵² Ruhi, *Yabancı Nafaka İlamlarının Tenfizi*, 103; Bozdağ, *Uluslararası Hukukta Nafaka*, 93; Mehmet Erdem, Aslı Makaracı Başak, *Aile Hukuku* (Ankara: Seçkin Yayınları, 2024), 497; Öztan, *Aile Hukuku*, 707-709; Ruhi ve Ruhi, *Nafaka Hukuku*, 86; Alper Keskin, *Boşanma Davaları*, (Ankara: Seçkin Yayınları, 2017), 186.

⁵³ Öztan, *Aile Hukuku*, 712-713. Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, 376; Keskin, *Boşanma Davaları*, 186.

⁵⁴ Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, 376; Erdem ve Başak, *Aile Hukuku*, 502; Keskin, *Boşanma Davaları*, 186.

⁵⁵ “Yardım nafakası aile bireylerini yoksulluk ve düşkünlükten kurtarmaya ilişkin bir nevi sosyal yardımlaşma olup, ahlak kuralları ile geleneklerin zorunlu kıldığı bir ödevdir.” Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, 23.10.2014, E:2014/6244, K:2014/13967, www.lexpera.com, E.T.06.10.2025.

⁵⁶ Öztan, *Aile Hukuku*, 618-619; Ruhi ve Ruhi, *Nafaka Hukuku*, 86-87; Keskin, *Boşanma Davaları*, 186; Ruhi, *Uluslararası Özel Hukukta Birlikte Velayet*, 94.

⁵⁷ Ruhi ve Ruhi, *Nafaka Hukuku*, 102; Bozdağ, *Uluslararası Hukukta Nafaka*, 111.

⁵⁸ Ruhi ve Ruhi, *Nafaka Hukuku*, 102; Bozdağ, *Uluslararası Hukukta Nafaka*, 111.

yoksulluk nafakasında olduğu gibi yardım nafakası da nafaka alacaklısının evlilik benzeri ilişki içinde bulunduğunun mahkemede ispatlanması hâlinde sona erer⁵⁹.

1.3. Nafaka Alacağının Özellikleri

1.3.1 Nafaka Alacağı ve Kamu Düzeni İlişkisi

Doktrinde kamu düzeni, toplumun temel düzenini koruyan kurallar bütünü şeklinde tanımlanmaktadır⁶⁰. Kamu düzeni kavramı, toplumun kültürel yapısına bağlı olarak zamanla değişkenlik gösterebilmektedir⁶¹. Nafaka alacağı, kanunî bir düzenleme olmakla birlikte, aslen temeli ahlâk kuralları ve aile içi yardımlaşma olduğundan kamu düzenine ilişkindir⁶². Kamu düzenine ilişkin hususlarda hâkim re'sen hareket edebilir⁶³. Türk Medeni Kanunu m. 169 kapsamında, boşanma veya ayrılık davalarında, eşlerin ve müşterek çocukların bakım, barınma ve korunmalarına ilişkin önlemleri hâkimin re'sen alacağı hüküm altına alınmıştır. Bu bağlamda özellikle tedbir nafakasının kamu düzenini yakından ilgilendirdiğini söylemek doğru olacaktır.

1.3.2. Nafaka Alacağının Ödenmesi Usulü

Nafaka alacağı, konusu para olan bir alacak olduğundan 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu⁶⁴ (TBK) m. 99/1 uyarınca kural olarak Türk Lirası ile ödenecektir⁶⁵. Nafaka alacaklısı ile nafaka borçlusu nafakanın yabancı para birimi ile ödenmesi konusunda anlaşmış ise hâkim nafaka alacağının yabancı para birimi ile ödenmesine karar verebilir⁶⁶.

İrat şeklindeki ödeme, toplu (*tek seferlik*) bir ödeme yerine, borcun belirli periyotlarla (aylık, üç aylık vb.) düzenli ve sürekli bir gelir şeklinde ödenmesidir. Nafaka alacağı da

⁵⁹ Ruhi ve Ruhi, *Nafaka Hukuku*, 102; Bozdağ, *Uluslararası Hukukta Nafaka*, 111.

⁶⁰ Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 193; Sadık Furkan Mıdık, *Türk Hukukunda Genel Olarak Nafaka Türleri ve Özellikle Yoksulluk Nafakası ile Nafakanın Süresiz Olması Sorunu*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2024), 59; Macit Demir, *Türk Medeni Hukuk Öğreti Ve Uygulamasında Yoksulluk Nafakası*, (Ankara, Seçkin Yayınları, 2018), 28.

⁶¹ Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 193; Demir, *Yoksulluk Nafakası*, 28.

⁶² Gençcan, *Nafaka Hukuku*, 193; Bozdağ, *Uluslararası Hukukta Nafaka* 116.

⁶³ Demir, *Yoksulluk Nafakası*, 28.

⁶⁴ RG: 11.01.2011 – 27836.

⁶⁵ Bozdağ, *Uluslararası Hukukta Nafaka*, 116; Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2019), 1020; Ruhi ve Ruhi, *Nafaka Hukuku*, 117.

⁶⁶ Bozdağ, *Uluslararası Hukukta Nafaka*, 116; Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 1090; Gençcan *Nafaka Hukuku*, 202; Öztan, *Aile Hukuku*, 504; Ruhi ve Ruhi, *Nafaka Hukuku*, 116.

aslen irat biçiminde ödenmektedir⁶⁷. Bu durumun istisnasını yoksulluk nafakası oluşturur⁶⁸. TMK m. 176 uyarınca yoksulluk nafakası toptan veya somut olayın şartlarına göre irat biçiminde ödenebilecektir. Kanun koyucu toptan ödeme yolunu yalnızca yoksulluk nafakası için öngörmüş olup diğer nafaka türleri için böyle bir durum söz konusu değildir⁶⁹.

Nafaka alacağı davalarında talep hâlinde faize hükmedilecektir. Alacaklıya, alacağının geç ödenmesi hâlinde alacağından yoksun kalmış olmasının bedeli olarak faiz ödenir⁷⁰. Hukukî açıdan bu faiz bir çeşit tazminat niteliği taşır⁷¹. Faiz alacağı, fer'i nitelikte bir alacak olduğundan varlığı asıl nitelikteki alacağın konumuz bakımından nafaka alacağının varlığına bağlıdır⁷².

1.3.3. Nafaka Alacağının Miras Yoluyla Geçmemesi

Şahsa bağlı haklar, yalnızca hak sahibi tarafından kullanılacağı gibi, yalnızca hak sahibi tarafından talep edilebilir⁷³. Nafaka alacağı da şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olup, yalnızca nafaka alacaklısının tasarrufundadır⁷⁴.

Nafaka alacağı şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olması itibarıyla, nafaka alacaklısı olan hak sahibinin ölümü ile nafaka alacağı da son bulur⁷⁵. Dolayısıyla nafaka alacaklısının ölümü ile nafaka alacağı mirasçılara miras yolu ile intikal etmeyecektir⁷⁶. Ancak nafaka davası devam ederken davacı ölmüşse, mirasçıları onun yerine davaya devam edebilecekler ve dava tarihi ile davacının ölüm tarihi arasındaki birikmiş nafakayı nafaka borçlusundan tahsil edebileceklerdir⁷⁷.

⁶⁷ Bozdağ, *Uluslararası Hukukta Nafaka*, 116; Gençcan Nafaka Hukuku, 201; Mıdık, *Nafakanın Süresiz Olması Sorunu*, 64.

⁶⁸ Bozdağ, *Uluslararası Hukukta Nafaka*, 116; Mıdık, *Nafakanın Süresiz Olması Sorunu*, 64.

⁶⁹ Bozdağ, *Uluslararası Hukukta Nafaka*, 116; Gençcan Nafaka Hukuku, 201.

⁷⁰ Bozdağ, *Uluslararası Hukukta Nafaka*, 117.

⁷¹ Bozdağ, *Uluslararası Hukukta Nafaka*, 117.

⁷² Bozdağ, *Uluslararası Hukukta Nafaka*, 117.

⁷³ Mıdık, *Nafakanın Süresiz Olması Sorunu*, 57.

⁷⁴ Gençcan Nafaka Hukuku, 195.

⁷⁵ Öztan, *Aile Hukuku*, 507; Bozdağ, *Uluslararası Hukukta Nafaka*, 123; Demir, *Yoksulluk Nafakası*, 27; Ruhi ve Ruhi, *Nafaka Hukuku*, 115.

⁷⁶ Ruhi ve Ruhi, *Nafaka Hukuku*, 115; Mıdık, *Nafakanın Süresiz Olması Sorunu*, 60; Peker, *Tedbir Nafakası*, 33.

⁷⁷ Bozdağ, *Uluslararası Hukukta Nafaka*, 123; Gençcan Nafaka Hukuku, 195; Demir, *Yoksulluk Nafakası*, 27; Ruhi ve Ruhi, *Nafaka Hukuku*, 116; Mıdık, *Nafakanın Süresiz Olması Sorunu*, 60; Peker, *Tedbir Nafakası*, 33.

Nafaka alacağı, nafaka borçlusunun ölümü ile de son bulur⁷⁸. Bu durumda nafaka borcu, nafaka borçlusunun ölümü hâlinde mirasçılara geçmeyecektir⁷⁹. Buna karşılık, ölüm tarihine kadar alacaklıya ödenmemiş olan birikmiş nafaka borcundan nafaka borçlusunun mirasçıları sorumlu tutulabilecektir⁸⁰.

1.3.4. Nafaka Alacağında Takas Değerlendirilmesi

Takas, iki kişi arasındaki aynı neviden karşılıklı borçların taraflardan birinin beyanı ile sona erdirilmesi hâlidir ve TBK m. 139'da düzenlenmektedir. Kanun koyucu TBK m. 144 ile nafaka alacaklısını düşünmüş ve nafaka alacağında takasın gerçekleşmesinin yalnızca nafaka alacaklının rızası ile mümkün olacağını hüküm altına almıştır. Yani nafaka alacaklısının muaccel olan alacağını nafaka borçlusundan takas etmeye hakkı ve yetkisi vardır⁸¹. Kanun'da da açıkça belirtildiği üzere bu istisnanın sebebi; nafaka alacağının, alacaklı ve ailesinin ihtiyaçları bakımından gerekli olmasıdır⁸². Hâl böyle iken borçluya nafaka alacağına ilişkin takas yetkisi vermek nafaka alacaklısını müşkül durumda bırakacaktır⁸³. Ancak nafaka miktarı alacaklının geçimini sağladığı miktardan fazla ise ve nafaka alacaklısının rızası varsa fazla kısım için takas mümkün hâle gelecektir⁸⁴.

1.3.5. Nafaka Alacağında Rehin Değerlendirilmesi

Rehin hakkı TMK m. 954 vd. hükümlerde düzenlenmiştir. Rehin hakkı, hak sahibine yalnızca üzerine rehin tesis ettiği şeyi paraya çevirme hakkı tanımaktadır⁸⁵. Bir şeyin rehnedilebilmesi o alacağın başkasına devredilebilen bir hak olması ile yani temlikinin mümkün olması ile ilişkilendirilir. Ancak nafaka alacağı kişiye sıkı sıkıya bağlı bir haktır. Bu sebeple üçüncü kişilere temlik edilemeyen bir alacak olduğundan rehni de

⁷⁸ Mıdık, *Nafakanın Süresiz Olması Sorunu*, 60.

⁷⁹ Mıdık, *Nafakanın Süresiz Olması Sorunu*, 60.

⁸⁰ Mıdık, *Nafakanın Süresiz Olması Sorunu*, 60.

⁸¹ Mıdık, *Nafakanın Süresiz Olması Sorunu*, 62; Peker, *Tedbir Nafakası*, 32.

⁸² Demir, *Yoksulluk Nafakası*, 29; Hamide Özden Özkaya Ferendeci, *İflas Hukukunda Takas*, (İstanbul: Beta Yayınevi, 2013), 165; Peker, *Tedbir Nafakası*, 32.

⁸³ Bozdağ, *Uluslararası Hukukta Nafaka*, 118; Gençcan *Nafaka Hukuku*, 196; Peker, *Tedbir Nafakası*, 32.

⁸⁴ Bozdağ, *Uluslararası Hukukta Nafaka*, 118; Gençcan *Nafaka Hukuku*, 196; Ruhi, *Yabancı Nafaka İlamlarının Tenfizi*, 141; Ruhi ve Ruhi, *Nafaka Hukuku*, 113; Peker, *Tedbir Nafakası*, 32.

⁸⁵ Bozdağ, *Uluslararası Hukukta Nafaka*, 118; Ruhi, *Yabancı Nafaka İlamlarının Tenfizi*, 141; Peker, *Tedbir Nafakası*, 35.

mümkün değildir⁸⁶.

1.3.6. Nafaka Alacağında Haciz Değerlendirilmesi

Haciz, alacaklının alacağını icra kanalı ile tahsil edebilmesi yöntemi olup kısmen haczi mümkün olan şeyler 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu⁸⁷ (İİK) m. 83 ile düzenlenmiştir. Mahkeme ilamı içerir nafaka alacağının haczi hiçbir surette mümkün değildir⁸⁸. Geçimi ve hayatının idamesi için kendisine nafaka ödenmesi gerektiğine hükmedilen kişinin bu alacağına haciz konulması nafaka kavramının özünü uyuşmayacağından hukukumuzda ilgili düzenlemeye yer verilmiştir⁸⁹.

İlama dayalı olmayan ve bir sözleşme ile belirlenen nafakada ise durum farklıdır. Sözleşmeye dayalı nafakada icra memurunca alacaklının ve ailesinin geçimi için hesaplanan kısım çıkarıldığında geri kalan kısım için haciz işlemi yapılabilecektir⁹⁰. Her ne kadar bu tip nafakada haciz işlemi yapılabiliriyorsa da nafaka alacaklısının geçimi için hesaplanan kısmın ayrı tutulacak olması da yine nafaka kavramının özünü korumak maksadıyla düzenlenmiştir. İcra ve İflas Kanunu'nun 83. maddesi uyarınca haczedilecek miktarın ilama dayalı olmayan nafaka alacağı miktarının dörtte birinden az olmayacağı da hüküm altına alınmıştır.

1.3.7. Nafaka Alacağı Hakkında Önceden Feragat ve İbra Verilememesi

Feragat kavramı, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu⁹¹ m. 307 ile düzenlenmiştir. İlgili düzenlemeye göre feragat, davacının davası ile talep ettiği ve gerçekleşmesini istediği sonucun tamamından veya bir kısmından vazgeçtiği anlamına gelir⁹². Nafaka talep etme hakkından ve doğmamış nafaka alacağından feragat etmek

⁸⁶ Bozdağ, *Uluslararası Hukukta Nafaka*, 118; Ruhi, *Yabancı Nafaka İlamlarının Tenfizi*, 141; Peker, *Tedbir Nafakası*, 35.

⁸⁷ RG: 19.06.1932 - 2128.

⁸⁸ Bozdağ, *Uluslararası Hukukta Nafaka*, 119; Gençcan *Nafaka Hukuku*, 196; Ruhi, *Yabancı Nafaka İlamlarının Tenfizi*, 142; Demir, *Yoksulluk Nafakası*, 28; Mıdık *Nafakanın Süresiz Olması Sorunu*, 61.

⁸⁹ Demir, *Yoksulluk Nafakası*, 28; Mıdık, *Nafakanın Süresiz Olması Sorunu*, 61; Tuğba Koyun, *Genel Haciz Yoluyla İcra Takibinde Taraf Değişikliği*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2024), 99.

⁹⁰ Bozdağ, *Uluslararası Hukukta Nafaka*, 119; Gençcan *Nafaka Hukuku*, 195; Ruhi, *Yabancı Nafaka İlamlarının Tenfizi*, 142; Demir, *Yoksulluk Nafakası*, 28; Peker, *Tedbir Nafakası*, 34; Murat Atalı, İbrahim Ermenek, Ersin Erdoğan, *İcra ve İflas Hukuku*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2019), 216; Hakan Pekcanitez vd., *İcra ve İflas Hukuku*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019), 165.

⁹¹ RG: 04.02.2011 - 27836.

⁹² Mıdık, *Nafakanın Süresiz Olması Sorunu*, 63; Murat Atalı ve İbrahim Ermenek, *Medeni Usul Hukuku*, (Ankara: Seçkin Yayınları, 2025), 306.

kural olarak mümkün değildir⁹³. Ancak belirtmek gerekir ki açılmış olan nafaka davalarından veya nafaka alacağı içerir icra takiplerinden feragat edilmesi mümkündür⁹⁴.

İbra kavramı ise TBK m. 132 ile düzenlenmiştir. İlgili düzenlenme uyarınca ibra, taraflar arasında yapılacak şekle tabi olmayan bir Sözleşme ile borcu doğuran işlemlerin şekle tabi olması hâlinde dahi kısmen veya tamamen borcun ortadan kalkması hâlidir. Yani alacaklının alacağından vazgeçmesi sonucunda borçlu da borçtan kurtulmuş olacaktır⁹⁵. Kural olarak doğmamış nafaka alacağının ibra edilmesi mümkün olmamakla birlikte birikmiş olan nafakanın ibra edilmesi mümkün olacaktır⁹⁶.

1.4. Türk Hukukunda Eş Nafakasının Cebri İcra Yoluyla Tahsili

1.4.1. Eş Nafakasının İlamsız İcra Yoluyla Tahsili

İcra ve İflas Kanunu'nun 42. maddesinde ilamsız icra yoluna yalnızca para ve teminat alacakları bakımından başvurulabileceği hüküm altına alınmıştır. Nafaka alacağının esasen para alacağı olduğu düşünüldüğünde, ilamsız icra yoluyla tahsil edilmesi mümkündür. Ancak ilamsız icra yolunun bir mahkeme ilamına dayanmadığı göz önüne alındığında, nafaka alacağının ilamsız icra yoluyla talep ve tahsil edileceği hâller de sınırlandırılmıştır⁹⁷.

Nafaka alacağının ilamsız icra yoluyla tahsil edilmesi aslen mahkemece ara kararla hükmedilmiş tedbir nafakasını varlığı hâlinde mümkündür⁹⁸. Tedbir nafakası, sınırlı süre kapsamında da olsa hükmolunduğu mahkemenin tarafları arasında zayıf durumda olanın korunmasını amaçlayan bir çeşit geçici önlemdir⁹⁹. Genel olarak tedbir nafakalarının boşanma ve ayrılık davaları görülürken davanın görüleceği süre boyunca eşlerin barınması ve geçimi gibi temel ihtiyaçlarının karşılanabilmesi amacıyla ara karar ile hükmedilebileceği TMK m. 169 ile düzenlenmiştir. Ayrıca 6284 sayılı Ailenin

⁹³ Midik, *Nafakanın Süresiz Olması Sorunu*, 64.

⁹⁴ Midik, *Nafakanın Süresiz Olması Sorunu*, 64; Peker, *Tedbir Nafakası*, 36.

⁹⁵ Midik, *Nafakanın Süresiz Olması Sorunu*, 63, Burcu Melekoğlu Keser, *İkale ve İbra Sözleşmeleri*, (Ankara: Seçkin Yayınları, 2018), 110.

⁹⁶ Midik, *Nafakanın Süresiz Olması Sorunu*, 64.

⁹⁷ Burçin Yazıcı, *İcra ve İflas Hukukunda Nafaka Alacağı*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2022), 88.

⁹⁸ Yazıcı, *Nafaka Alacağı*, 88.

⁹⁹ Yazıcı, *Nafaka Alacağı*, 88.

Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un¹⁰⁰ 5. maddesi ile de tedbir nafakasına hükmedilebileceği düzenlenmiştir. Her iki düzenlemede bahsi geçen nafaka alacağı, ilamsız icra takibine konu olabilir¹⁰¹.

Mahkemece bir ara karar ile hükmolunan tedbir nafakasının ilamsız icra yolu ile tahsili talep edildiğinde, nafaka alacaklısı eş, aynı zamanda takip alacaklısı olarak adlandırılırken, nafaka borçlusunu eş de takip borçlusunu olarak adlandırılmaktadır¹⁰².

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "*genel yetkili mahkeme*" kenar başlıklı 6. maddesi uyarınca ikame edilecek bir davada yetkili mahkemenin davalının davanın ikame edildiği tarihteki yerleşim yeri mahkemelerinin yetkili olacağı hüküm altına alınmıştır. İcra ve İflas Kanunu'nun 50. maddesinde ise para ve teminat borçlarında yetkinin tıpkı HMK m. 6'da düzenlendiği gibi olacağı hüküm altına alınmıştır. İlamsız icra takibine konu edilecek tedbir nafakalarında yetkili icra dairesinin tespiti hususunda ilgili kanun hükmünün yanı sıra TMK m. 177'nin de değerlendirilmesi gerekmektedir¹⁰³. İlgili madde uyarınca boşanmadan sonra ikame edilen nafaka davalarında davacının yani nafaka alacaklının yerleşim yeri mahkemelerinin yetkili olacağı hüküm altına alınmış ve bu hâlde davacıya yetki konusunda seçim hakkı tanınmıştır.¹⁰⁴ Bu durumda boşanma davasının ikamesinden sonra ara karar ile tedbir nafakasına hükmedildiği hâllerde bu alacağın tahsili için başvurulacak yetkili icra dairesi, genel yetki kuralı olarak düzenleyen borçlunun yerleşim yerinin yanı sıra nafaka alacaklısının yerleşim yeri de olabilecektir¹⁰⁵. Bu düzenlemenin temelinde yatan asıl amaç ise geçimi için nafaka alacağına muhtaç olan nafaka alacaklısı eşin en az çaba ve masraf ile alacağına kavuşmasını sağlamaktır¹⁰⁶.

1.4.2. Eş Nafakasının İlamlı İcra Yoluyla Tahsili

İlam; mahkemece verilen nihai kararın davanın taraflarından her birine verilen onaylı suretidir¹⁰⁷. Bir mahkeme ilamının icra edilebilmesi o ilamın icra edilebilir olmasına

¹⁰⁰ RG: 20.03.2012 – 28239.

¹⁰¹ Yazıcı, *Nafaka Alacağı*, 88.

¹⁰² Yazıcı, *Nafaka Alacağı*, 101.

¹⁰³ Yazıcı, *Nafaka Alacağı*, 104.

¹⁰⁴ Yazıcı, *Nafaka Alacağı*, 104.

¹⁰⁵ Yazıcı, *Nafaka Alacağı*, 104.

¹⁰⁶ Yazıcı, *Nafaka Alacağı*, 104.

¹⁰⁷ Yılmaz, *Hukuk Sözlüğü*, 375.

bağlı olup bu da taraflar arasındaki uyuşmazlığın esasına ilişkin nihai bir kararın olması ile mümkün olacaktır¹⁰⁸. Her esasa ilişkin karar da cebri icra yoluna taşınabilir nitelikte olmayıp nihai kararın bir eda hükmü olması gerekmektedir¹⁰⁹.

Boşanmanın mali sonuçlarından biri olan nafaka, mahkemece verilen boşanma kararının fer' isi veya tek başına görülen bir dava sonucu hükme bağlanabilir¹¹⁰. Nafaka ödenmesine dair verilen hüküm bir edimi yerine getirme yükümlülüğü içerdiğinden eda hükmü niteliğindedir¹¹¹.

İstisnaları olmakla birlikte kural olarak bir mahkeme kararının cebri icraya konu edilebilmesi için kesinleşme şartı aranmayacaktır¹¹². Aile mahkemesince verilen kararların ilamlı icraya konu olabilmesi HMK m. 350/2 uyarınca ilamın kesinleşmesine bağlıdır. Ancak nafaka ilamları, aile hukukundan doğan ilamlar olmasına rağmen kesinleşmeden icra edilebileceklerdir¹¹³. Hukuk Muhakemeler Kanunu m. 350 uyarınca istinaf yoluna başvurma ilamın icrasını tek başına durdurmaya yetmeyeceği, icranın geri bırakılmasına ilişkin düzenlenen İİK m. 36'nın nafaka ilamların da uygulanmayacağı da hüküm altına alınmıştır.

İlama dayalı nafaka alacağının ilamlı icra takibine konu edilmesi hâlinde lehine nafaka ödenmesine hükmedilen davacı veya başvuru eş icra takibinin alacaklısı ve nafaka ödemesine karar verilen davalı veya karşı taraf eş ise icra takibinin borçlusu olacaktır.

İlamlı icra takiplerinde hangi icra dairesinin yetkili olacağı hususu ilamsız icrada yetki kurallarını düzenleyen İİK m. 34'ten tamamen ayrıdır¹¹⁴. Bu durumun temel sebebi alacaklının elinde gerçekten alacaklı olduğunu gösterir bir mahkeme ilamının veya ilam niteliğinde bir belgenin bulunması yani borçlunun esasen borçlu olup olmadığı hususunda şüphenin mevcut olmamasıdır¹¹⁵. Elinde alacaklı olduğunu gösterir ilam

¹⁰⁸ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas Hukuku*, 422; Pekcanitez vd., *İcra ve İflas Hukuku*, 284; Baki Kuru, *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku*, (İstanbul: Legal Yayıncılık, 2016), 382.

¹⁰⁹ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas Hukuku*, 422; Kuru, *İcra ve İflas Hukuku*, 382.

¹¹⁰ Yazıcı, *Nafaka Alacağı*, 113.

¹¹¹ Yazıcı, *Nafaka Alacağı*, 113.

¹¹² Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas Hukuku*, 420; Pekcanitez vd., *İcra ve İflas Hukuku*, 286; Kuru, *İcra ve İflas Hukuku*, 382.

¹¹³ Yazıcı, *Nafaka Alacağı*, 126.

¹¹⁴ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas Hukuku*, 420; Pekcanitez vd., *İcra ve İflas Hukuku*, 291; Kuru, *İcra ve İflas Hukuku*, 385.

¹¹⁵ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas Hukuku*, 420; Pekcanitez vd., *İcra ve İflas Hukuku*, 291;

veya ilam niteliğinde belge bulunan nafaka alacaklısı, yetki fark etmeksizin Türkiye'nin herhangi bir yerindeki icra dairesine başvurarak ilamlı takip başlatılmasını talep edebilir¹¹⁶. İlamlı icra hususunda yetki bakımından sınırlandırılma olmadığından bu husus yetki itirazına da konu edilemeyecektir¹¹⁷. Ayrıca alacaklı, ilamlı icra takibinin başlatılmasından sonra yerleşim yeri değişikliği yaparsa mevcut ilamlı icra takibinin yeni yerleşim yerinin bulunduğu yer icra dairesine taşınması talebinde de bulunabilir¹¹⁸.

Mahkemece verilen bir nafaka ilamının bulunmasının yanı sıra ilam niteliğinde bir belgenin varlığı hâlinde de nafaka alacaklısı alacağının tahsili için ilamlı icra yolunu kullanabilecektir¹¹⁹. 6235 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu¹²⁰ (HUAK) m. 1 ile tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş veya işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlıklarının arabuluculuk yöntemi ile çözüme kavuşturulabileceği hüküm altına alınmıştır. Tarafların arabuluculuk safhasında anlaşması hâlinde, taraflar ve arabulucu tarafından imzalanan tutanağın ilam niteliğinde olması ve icra edilebilirlik şerhi alınması hâlinde ilamlı icraya konu edilebileceği de HUAK m. 18 ile hüküm altına alınmıştır.

Aile hukuku kapsamı bakımından kamu düzenini yakından ilgilendiren bir konu olduğundan bu husustaki uyuşmazlıkların mahkemeye başvurmaksızın ihtiyari arabuluculuk yoluyla çözümlenmeye elverişli olup olmayacağının değerlendirilmesi gerekmektedir. Arabuluculuk tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri hukuk uyuşmazlıklarında başvurulabilecek bir yoldur. Yoksulluk nafakası da tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri bir konu olduğundan iradelerin uyuşması ve anlaşmanın sağlanması hâlinde arabuluculuk yolunun tercih edilmesi mümkündür¹²¹. Bu durumda arabuluculuk yolu ile çözümlenen yoksulluk nafakası alacağının, imzalı arabuluculuk tutanağının icra edilebilirlik şerhi alınması hâlinde ilamlı icraya konu edilebileceğini söylemek mümkündür.

Kuru, *İcra ve İflas Hukuku*, 385.

¹¹⁶ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas Hukuku*, 420; Pekcanitez vd., *İcra ve İflas Hukuku*, 291; Kuru, *İcra ve İflas Hukuku*, 385.

¹¹⁷ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas Hukuku*, 420; Pekcanitez vd., *İcra ve İflas Hukuku*, 291; Kuru, *İcra ve İflas Hukuku*, 385.

¹¹⁸ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *İcra ve İflas Hukuku*, 420; Pekcanitez vd., *İcra ve İflas Hukuku*, 291; Kuru, *İcra ve İflas Hukuku*, 385.

¹¹⁹ Yazıcı, *Nafaka Alacağı*, 111.

¹²⁰ RG: 22.06.2012 - 28331.

¹²¹ Yazıcı, *Nafaka Alacağı*, 112.

1.5. Yoksulluk Nafakasında Süre Sorunu

Türk Kanunu Medenisinin 144. maddesinde yoksulluk nafakasının boşanmada kusuru bulunmayan karı veya kocanın, boşanma sonucunda yoksulluğa düşecek karı veya kocaya bir senelik süre boyunca ödenmesi öngörülmektedir. Hâkimin bir yıllık süreden daha az veya fazla süreli yoksulluk nafakasına hükmetme yetkisi de bulunmamaktaydı¹²². Dönemin koşullarında bir yıllık sürenin nafaka kavramının özüne aykırı olduğu düşüncesi doktrinde tartışma konusu olmaktaydı¹²³. Buna karşılık İsviçre Medeni Kanunu’nda yoksulluk nafakasının süresine ilişkin herhangi bir hüküm bulunmuyor oluşu da doktrinde mevcut tartışmalara dayanak gösterilmekteydi¹²⁴.

04.05.1998 tarihli ve 3444 Sayılı Türk Kanunu Medenisinin Bazı Maddelerinin ve 818 Sayılı Borçlar Kanunun 49. Maddesinin Değiştirilmesine Dair Kanun¹²⁵ beraberinde yoksulluk nafakası için ön görülen bir yıllık sürenin kaldırılmasını getirmiş ve yoksulluk nafakasının süresiz olarak belirlenmesini sağlamıştır. İlgili Kanun değişikliğine gerekçe olarak ise bir yıllık sürenin yoksulluk nafakası konusunda adaletli olmadığı ve İsviçre Medeni Kanunu’nda da yoksulluk nafakasından süre öngörülmediği gösterilmiştir¹²⁶.

1.5.1. Türk Medeni Kanunu’ndaki “Süresiz” İbaresini

Yoksulluk nafakasını temelde diğer nafaka türlerinden ayıran en önemli özelliği süresiz olarak hükmedilebilmesi, Kanun metninde “süresiz” ibaresine yer verilmesidir¹²⁷. Türk Medeni Kanunu m. 175 uyarınca yoksulluk nafakası alacaklısının boşanmayı meydana

¹²² Yağcı, “Yoksulluk Nafakasından “Süresizlik” Sorunu”, 327; Oğuz Ersöz, “Yoksulluk Nafakasından Süre”, *Ombudsman Akademik*, 23, (2026), 177. <https://doi.org/10.32002/ombudsmanakademik.1697220>; Cihat Börklüce, “Karşılaştırmalı Hukuk Perspektifinden Türk Medeni Hukukunda Boşanmanın Mali Sonuçlarına İlişkin Üç Eleştiri”, *ASBÜHFD*, 7/2 (2025): 126. <https://doi.org/10.47136/asbuhfd.1707229>.

¹²³ Yağcı, “Yoksulluk Nafakasından “Süresizlik” Sorunu”, 327; Fatma Duygu Bozkurt, “Yoksulluk Nafakasını İnsan Hakları ve Toplumsal Cinsiyet Ekseninde Yeniden Düşünmek”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12/2 (2021): 570. <https://doi.org/10.21492/inuhfd.910875>; Sera Reyhani Yüksel, “Yoksulluk Nafakası ve Süre Sorunu”, *TNKÜHFD*, 2/2 (2021): 503. <https://doi.org/10.51562/nkuhukuk.2021226>.

¹²⁴ Yağcı, “Yoksulluk Nafakasından “Süresizlik” Sorunu”, 327; Yüksel, “Yoksulluk Nafakası ve Süre Sorunu”, 503.

¹²⁵ RG: 12.05.1998 - 19812.

¹²⁶ Yağcı, “Yoksulluk Nafakasından “Süresizlik” Sorunu”, 327.

¹²⁷ Mıdık, *Nafakanın Süresiz Olması Sorunu*, 147; Hüseyin Bulut, “Yoksulluk Nafakasından Süre Sorununa İlişkin Değerlendirmeler ve Çözüm Önerileri”, *Adalet Dergisi*, 72 (2024): 597. <https://doi.org/10.57083/adaletdergisi.1484082>.

getiren olaylarda nafaka borçlusundan daha ağır kusurlu olmaması gerektiği düzenlenmiştir. Bununla birlikte, aynı maddede yoksulluk nafakasının süresiz olacağı hüküm altına alınmıştır. Bu durumda yoksulluk nafakasının irat biçiminde ödenen bir nafaka türü olduğunu söylemek doğru olacaktır, zira birikmiş yoksulluk nafaka alacağının dahi toptan ödenmesi hâlinde nafaka borcu son bulmayacaktır¹²⁸.

Türk Medeni Kanunu’nun “*Tazminat ve nafakanın ödenme biçimi*” kenar başlıklı 176. Maddesinde; nafaka alacaklısının tekrar evlenmesi, taraflardan birinin ölmesi, nafaka alacaklısının resmi bir evlilik olmadığı hâlde bir başkası ile fiilen evlilik hayatı yaşaması, nafaka alacaklısının yoksulluk hâlinin ortadan kalkması veya nafaka alacaklısının haysiyetsiz hayat sürüyor olması gibi durumlarda yoksulluk nafakasının mahkeme kararı ile ortadan kaldırılabilmesi hüküm altına alınmıştır. Bu durumda TMK m. 175’te yer alan “*süresiz*” ibaresinin aslında birden fazla istisnası olduğu ve yoksulluk nafakasının ödenmesine süresiz olarak devam edilmesi için Kanun’da geçen koşulların gerçekleşmesi gerektiği açıktır¹²⁹.

Nafaka alacaklısı, süresiz nafaka talebinde bulunabileceği gibi lehine hükmedilecek olan nafakanın sınırlı süreyi kapsamaması talebinde de bulunabilir¹³⁰. Taraflar anlaşmalı boşanma dâhilinde gerçekleştirilecek olan boşanmalarda, boşanma protokolünde nafakanın belirli bir süreyi kapsamaması hususunda anlaşabilirler¹³¹. Bu durumda taleple bağlılık ilkesi uyarınca hâkim, nafakanın süresiz olmasına hükmedemeyecektir¹³². Ancak bu hâllerde sürenin bitiminde nafaka alacaklısı eski nafaka miktarının artırılmasını veya yeniden kendi lehine nafaka ödenmesine hükmedilmesini talep edemeyecektir¹³³.

1.5.3. Yoksulluk Nafakasında Süre Tartışması

Kestel Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından, TMK m. 175 hükmünün, Anayasanın 2, 10

¹²⁸ Mıdık, *Nafakanın Süresiz Olması Sorunu*, 147.

¹²⁹ Yağcı, “Yoksulluk Nafakasında “Süresizlik” Sorunu”, 325; Mıdık, *Nafakanın Süresiz Olması Sorunu*, 149.

¹³⁰ Yağcı, “Yoksulluk Nafakasında “Süresizlik” Sorunu”, 325; Mıdık, *Nafakanın Süresiz Olması Sorunu*, 149; Ersöz, “Yoksulluk Nafakasında Süre”, 179.

¹³¹ Yağcı, “Yoksulluk Nafakasında “Süresizlik” Sorunu”, 325.

¹³² Yağcı, “Yoksulluk Nafakasında “Süresizlik” Sorunu”, 325; Mıdık, *Nafakanın Süresiz Olması Sorunu*, 149.

¹³³ Mıdık, *Nafakanın Süresiz Olması Sorunu*, 150.

ve 41. maddelerine aykırı olduğu gerekçesi ile Anayasa Mahkemesinden ilgili maddenin iptali istemli başvuru yapılmıştır¹³⁴. Başvurucu mahkeme istemine gerekçe olarak; Kanun hükmünde davalının ekonomik düzeyine ilişkin açıklama yapılmadığı, yalnızca lehine nafakaya hükmedilecek kişinin boşanma sonucu yoksulluğa düşmesi gerektiği ve bununla beraber boşanmayı meydana getiren olay ve olaylarda daha ağır kusurlu olmaması gerektiğinin yazıldığı, yoksulluk nafakasına hükmedilebilmesi için tarafların ne kadar süre evli kaldığının, müşterek çocuklarının var olup olmadığının, nafaka alacaklısının çalışmaya engel bir durumu olup olmadığının değerlendirilmediği, Kanunda herhangi bir cinsiyet ayrımı gözetilmemesine rağmen yoksulluk nafakasına büyük çoğunlukla kadın lehine hükmedildiği ve yaklaşık 11 yıllık hâkimlik süresi boyunca erkek lehine nafakaya hükmetmedikleri ve hükmedildiği ile karşılaşmadıkları ve yoksulluk nafakasının süresiz olmasının nafaka borçlusunu evlilik birliği içerisinde taşıdığı sorumluluktan çok daha fazla sorumluluk altına koyarak neredeyse ömür boyu sürecek bir yükümlülüğü beraberinde getirdiği gösterilmiştir.

Anayasa Mahkemesince lehine yoksulluk nafakasına hükmedilen kişinin yoksulluğa düşmesinin sebebinin tarafların boşanması olduğu ve bu durumda geçimi için nafakaya muhtaç kalacak nafaka alacaklısının yoksulluğunun giderilmesi gerekliliğinin sosyal bir olgu olduğu ve nafaka alacaklısının asgari düzeyde de olsa yaşamı için gereken ihtiyaçlarının bu şekilde giderilmesi gerektiği gerekçeleri ile başvuru oy çokluğu ile reddedilmiştir.

Karşı oy yazısında ise TMK kapsamında hiçbir nafaka türünde süresizlikten bahsedilmediği buna karşın yoksulluk nafakasının süresiz talep edilebilmesinin öngörüldüğü ve bu durumun açıkça Anayasa'nın 2. maddesinde bahsi geçen sosyal devlet anlayışına aykırı düştüğü savunulmuştur. Ayrıca karşı oy yazısında; TMK m. 175 kapsamında evliliğin ne kadar sürdüğü, nafaka talep eden eşin çalışma durumunun olup olmadığı ve yaşı gibi unsurların hiçbir şekilde değerlendirmeye alınmaması ve bu hâlde evlilik birliği sona erdikten sonra taraflar arasında ömür boyu bitmeyecek bir ilişkinin kurulmasının açıkça insafsız ve hakkaniyete aykırı olduğu vurgulanmıştır.

Yargıtay yerleşik içtihatlarına bakıldığında her defasında yoksulluk nafakasına nafaka

¹³⁴ Karar metni için bkz.: Anayasa Mahkemesi, 17.05.2012, E. 2011/136 K. 2012/72, www.lexpera.com.tr E.T:16.04.2026.

alacaklısının açık talebi bulunmadığı sürece süresiz olarak hükmedilmesi gerektiği ve bu hususta hâkimin takdir yetkisinin bulunmadığı açıkça vurgulanmıştır¹³⁵.

Doktrinde de yoksulluk nafakasına süresiz olarak hükmedilebileceğinin hüküm altına alınmış olması tartışmalara yol açmaktadır. Bir görüşe göre; Kanun lafzı emredici olup hâkimin takdir yetkisi bulunmamaktadır ve şartlar oluşmadıkça yoksulluk nafakasına süresiz olarak hükmedilmelidir ancak bu hususta değişiklik yapılması gerektiği açıktır¹³⁶. Bazı görüşlere göre bu durum evlilik sonrası dayanışma ilkesinin bir getirisi iken bazı görüşlere göre eşler arasındaki bağın boşanma sonrası mümkün olan en kısa sürede sona erdirilmesi gerekmektedir¹³⁷. Özellikle kısa süreli ve çocuksuz evliliklerin sona ermesi hâlinde süresiz nafakaya hükmediliyor oluşu da eleştiri konusu olmaktadır¹³⁸.

Yoksulluk nafakasına süresiz olarak hükmedilmesini hakkaniyete aykırı bulan görüşü benimseyenler arasında çözüm önerisi bakımından da fikir ayrılığı yaşanmaktadır¹³⁹. Bazı görüşlere göre yoksulluk nafakası bakımından üst süre sınırı getirilmesi gerekirken bazı görüşlere göre Kanun lafzı değiştirilmemeli ancak bu hususta hâkime takdir yetkisi tanınmalıdır¹⁴⁰.

04.06.2026 tarihli Anayasa Mahkemesi gündeminde 2025/156 E. numaralı Antalya 12. Aile Mahkemesi başvurusunun ele alınması ile TMK m. 175'te geçen "süresiz" ibaresinin kaldırıldığı açıklanmış ve mevcut düzenlemenin 9 ay sonra yürürlüğe gireceği

¹³⁵ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 17.12.2025, E. 2025/3712, K.2025/11367, www.lexpera.com.tr, E.T: 23.04.2026: "Yoksulluk nafakasının toptan ya da irat biçiminde ödenebilmesine karar verilebilmesi için, tarafların ekonomik ve sosyal durumları ile ödeme gücü ve isteklerinin göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır. Toplanan delillerden, boşanmaya sebep olan olaylarda erkeğin daha ağır kusurlu olmadığı ve boşanma yüzünden yoksulluğa düşeceği gerçekleşmiş ise de, tarafların ekonomik ve sosyal durumları, evlilikte geçen süre, ortak çocuklarının olmaması ve yaşları da dikkate alındığında erkek lehine, 4721 sayılı Kanun'un 176. maddesinin birinci fıkrası dikkate alınarak, "hâkimin takdir yetkisi" çerçevesinde yoksulluk nafakası yönünden bir defaya mahsus olmak üzere "toptan ödeme" kararı verilmesi hususu da tartışılıp değerlendirilerek buna göre yoksulluk nafakasına hükmedilmesi gerekirken, yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir."; Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 05.10.2023, E. 2023/1483, K.2023/4538, www.lexpera.com.tr, E.T: 23.04.2026.

¹³⁶ Baş ve Özcan, "Yoksulluk Nafakasında Süre Sorunu", 352.

¹³⁷ Baş ve Özcan, "Yoksulluk Nafakasında Süre Sorunu", 352; Ersöz, "Yoksulluk Nafakasında Süre", 182-183; Güllüoğlu ve Engin, "Türk Hukukunda Yoksulluk Nafakası", 515.

¹³⁸ Baş ve Özcan, "Yoksulluk Nafakasında Süre Sorunu", 352; Ersöz, "Yoksulluk Nafakasında Süre", 182-183; Güllüoğlu ve Engin, "Türk Hukukunda Yoksulluk Nafakası", 515.

¹³⁹ Baş ve Özcan, "Yoksulluk Nafakasında Süre Sorunu", 353; Ersöz, "Yoksulluk Nafakasında Süre", 182-183.

¹⁴⁰ Baş ve Özcan, "Yoksulluk Nafakasında Süre Sorunu", 353; Ersöz, "Yoksulluk Nafakasında Süre", 182-183.

kararlařtırılmıřtır¹⁴¹.

Gerekçesi 15.06.2026 tarihi itibarıyla açıklanmamakla birlikte yeni düzenlemenin uygulamada işlerlik kazanabilmesi adına bazı hususların dikkate alınması gerekmektedir. Kanaatimizce, yoksulluk nafakasına hükmedilmesi her somut olay bakımından hakkaniyetli bir düzenleme olmayıp en azından nafaka talep eden eşin mevcut çalışma durumu veya gelecekte çalışma ihtimali ve imkânı ile evlilik birliğinde geçen sürenin ayrıca müşterek çocuklara bakım veren eşin kim olduğunun da nafaka süresi belirlenirken hâkim tarafından değerlendirilmesi ve buna göre karar verilmesi daha uygun olacaktır.

1.6. Mukayeseli Hukukta Eş Nafakası

Evlilik birliği sonlandıktan sonra eşlerden birinin diğerine gücü oranında maddî destek sağlaması evlilik sonrası dayanışma ilkesi olarak adlandırılmaktadır¹⁴². Bununla birlikte boşanmadan sonra tarafların kendi geçimini kendilerinin sağlaması gerekliliğini içeren Anglo-Amerikan hukuk sisteminden kaynaklı ilke ise *clean break* ilkesi olarak adlandırılmaktadır¹⁴³. Aşağıda göreceğimiz üzere birçok hukuk sisteminde *clean break* ilkesi benimsenmişse de evlilik sonrası dayanışma gerektiren özel hâllerde; evliliğin süresi, nafaka talep eden eşin yaşı, sağlık durumu, çalışma imkânı ve müşterek çocukların bakımını hangi eşin üstlendiği gibi kıstaslar çerçevesinde karar verilmektedir.

1.6.1. İslam Hukukunda

İslam hukukuna göre kadının barınma, beslenme, giyinme gibi tüm temel ihtiyaçları kocası tarafından karşılanmalıdır ve erkeğin evlilik süresi boyunca yüklendiği bu sorumluluk da nafaka olarak adlandırılır¹⁴⁴. Fıkıh uyarınca, kadın zengin de olsa nafaka alacaklısı olacağı yönünde fikir birliğine varılmıştır; ancak kadının durumu nafakanın

¹⁴¹ “Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi”, E.T: 15.04.2026, <https://anayasa.gov.tr/tr/mahkeme-gundemi/genel-kurul/4-haziran-2026-genel-kurul-gundemi-ve-sonuclari/>.

¹⁴² Kocabaş, “Yoksulluk Nafakası”, 360.

¹⁴³ Kocabaş, “Yoksulluk Nafakası”, 364.

¹⁴⁴ Işık, “Yoksulluk Nafakası”, 69; Genç ve Aksoy “Eş Nafakası”, 357.

ne kadar olacağını ve ne kadar süre ödeneceğini değiştirebilmektedir¹⁴⁵.

İslam hukuku uyarınca kadının alacağı nafaka evlilik birliği ile sınırlı kalmayıp boşanma sonrasında kadının bir başkası ile evlenebilmesi için geçmesi gereken iddet müddetini de içine alır ve müddet dokuz aydan fazla olamaz¹⁴⁶. İddet müddeti somut olaylara göre değişiklik göstermekte olup bu süre kadının boşanmadan sonra üç kez adet görmesi ile yahut boşanma esnasında hamile olan kadının doğumu ile son bulacak ve bu sürelerde kadının ihtiyaçlarından erkek sorumlu olacaktır¹⁴⁷. Erkeğin iddet müddeti içerisinde kadının ihtiyaçlarını karşılaması iddet nafakası olarak adlandırılmaktadır¹⁴⁸.

1.6.2. İsviçre Hukukunda

İsviçre hukukunda temel düşünce boşanma sonrası tarafların kendi geçimlerini kendilerinin sağlamasıdır¹⁴⁹. Ancak yaşlılık sigortasının dahi hesaplanması ile birlikte hâlen geçim sağlanamayacaksa yoksulluğa düşecek eş lehine nafakaya hükmedilebilecektir¹⁵⁰. Bu nafaka belirlenirken; eşlerin evlilik birliği içerisindeki hayat standartları, görev dağılımları, evli kalınan süre, eşlerin sağlık durumları, mal varlıkları, eğitim ve çalışma durumları, müşterek çocuğa fiili bakımın hangi eş tarafından verileceği, eşlerin sosyal sigortaları gibi kıstaslar değerlendirilmektedir¹⁵¹. İsviçre

¹⁴⁵ Işık, “Yoksulluk Nafakası”, 69; Genç ve Aksoy “Eş Nafakası”, 360.

¹⁴⁶ Işık, “Yoksulluk Nafakası”, 69; Genç ve Aksoy “Eş Nafakası”, 378; Recep Çetintaş, “Süresiz Yoksulluk Nafakasının İslam Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”, *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, 41 (2023), 112. <https://doi.org/10.59777/ihad.1244608>.

¹⁴⁷ Işık, “Yoksulluk Nafakası”, 69; Bulut, “Yoksulluk Nafakasında Süre”, 597.

¹⁴⁸ Işık, “Yoksulluk Nafakası”, 70; Bulut, “Yoksulluk Nafakasında Süre”, 597; Çetintaş, “Süresiz Yoksulluk Nafakası”, 112.

¹⁴⁹ Ali Demirbaş, “Güncel Tartışmalarda Yoksulluk Nafakası”, *İMÜHFD*, 5/2 (2018), 220. <https://izlik.org/JA74EL33MH>; Ersöz, “Yoksulluk Nafakasında Süre”, 178; Işık, “Yoksulluk Nafakası”, 73; Ersöz, “Yoksulluk Nafakasında Süre”, 178; Börklüce, “Boşanmanın Mali Sonuçları”, 132; Elce Tutar, “Yoksulluk Nafakasına Hâkim Olan İlkeler ve Bu İlkelerin İsviçre, Almanya ve Türk Hukuku’ndaki Gelişmeler Işığında Değerlendirilmesi”, *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 83/4 (2025): 1324. <https://doi.org/10.26650/mecmua.2025.83.4.002>; Bulut, “Yoksulluk Nafakasında Süre”, 598; Gediz Kocabaş, “Evlilik Sonrası Dayanışma İlkesi ve Bu İlkenin Sınırı Olarak Clean Break İlkesi Doğrultusunda Yoksulluk Nafakasını Belirleyici Ölçütler”, *MÜHFHAD*, 19/1 (2013): 358. <https://izlik.org/JA79WX25SD>; Mustafa Şahin, “Türk - İsviçre Medeni Kanunlarına Göre Evlilik Sonrası Katkının (Yoksulluk Nafakasının) Şartları (TMK m. 175 – ZGB m. 125)”, *AHBVÜHFD*, 21/3, (2017), 91. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/788942>.

¹⁵⁰ Demirbaş, “Güncel Tartışmalarda Yoksulluk Nafakası”, 220; Ersöz, “Yoksulluk Nafakasında Süre”, 178; Burak Çelik, “Mehaz Hukukla Karşılaştırmalı Olarak Türk Hukukunda Yoksulluk Nafakasının Miktarı ve Süresi”, *TAÜHFD*, 7/2 (2025): 1009. <https://doi.org/10.59933/tauhfd.1851972>; Kocabaş, “Yoksulluk Nafakası”, 358.

¹⁵¹ Demirbaş, “Güncel Tartışmalarda Yoksulluk Nafakası”, 221; Ersöz, “Yoksulluk Nafakasında Süre”,

hukukunda nafaka talep eden eşin iyi niyetli olması gerektiği ve kasten nafaka bağlanması amacı ile kendini yoksulluğa düşürmemesi gerektiği ve bu durumun ispatı hâlinde nafakaya hükmedilmesinin hakkaniyete aykırı olacağı da vurgulanmıştır¹⁵². Ayrıca yoksulluk nafakası değerlendirilirken evliliğin hayat biçimlendirici olup olmadığı da değerlendirilmektedir¹⁵³. Beş yılın altındaki evlilikler hayat biçimlendirici evlilik olarak değerlendirilmezken on yılın üzerindeki evlilikler hayat biçimlendirici evlilik olarak değerlendirilecek olup evlilik birliğinden müşterek çocuk dünyaya gelmiş olması da evliliğin hayat biçimlendirici evlilik olarak değerlendirilmesini sağlayacaktır¹⁵⁴. Bu durum evli kalanın sürenin beş yılı aşmamış olması hâlinde yoksulluk nafakasına hükmedilmeyeceği anlamına gelmeyip tüm koşullar birlikte değerlendirilerek hüküm verilmektedir¹⁵⁵.

1.6.3. Alman Hukukunda

Alman hukukunda temel ilke boşanma sonrası tarafların kendi geçimlerini kendilerinin sağlamasıdır¹⁵⁶. Yine de bu durum istisna barındırmakta olup hakkaniyete uygun olarak talep edildiğinde hâkim tarafından yapılan değerlendirme sonucunda süreli veya süresiz bir şekilde yoksulluk nafakasına hükmedilebildiği görülmektedir¹⁵⁷. Bu istisnai durum nafaka talep eden eşin; ileri yaşta, hasta veya engelli olması gibi sebeplerle kendi geçimini sağlayamıyor olması, gerçekten ekonomik olarak zor durumda olduğunun ve çalışabileceği nitelikte bir iş bulamaması, müşterek çocukların bakımını üstlenmesi gibi şartların mevcut olması hâlinde gerçekleşecektir¹⁵⁸.

178; Çelik, “Yoksulluk Nafakasının Miktarı”, 1006; Bulut, “Yoksulluk Nafakasında Süre”, 598; Azra Arkan Serim, “Yoksulluk Nafakası”, *Journal of Istanbul University Law Faculty*, 65/1 (2007), 287. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/95705>; Mustafa Şahin, “Türk - İsviçre Medeni Kanunlarına Göre Evlilik Sonrası Katkı”, 94-101.

¹⁵² Demirbaş, “Güncel Tartışmalarda Yoksulluk Nafakası”, 221; Ersöz, “Yoksulluk Nafakasında Süre”, 178.

¹⁵³ Tutar, “Yoksulluk Nafakasına Hâkim Olan İlkeler”, 1325; Serim, “Yoksulluk Nafakası”, 288.

¹⁵⁴ Tutar, “Yoksulluk Nafakasına Hâkim Olan İlkeler”, 1325.

¹⁵⁵ Tutar, “Yoksulluk Nafakasına Hâkim Olan İlkeler”, 1325.

¹⁵⁶ Ersöz, “Yoksulluk Nafakasında Süre”, 179; Yağcı, “Yoksulluk Nafakasında “Süresizlik” Sorunu”, 329; Emrah Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası ve Yoksulluk Nafakasının Süresi Bağlamında Bir Mukayeseli Hukuk İncelemesi”, *İMÜHFD*, 5/2 (2018): 257. <https://izlik.org/JA29UM53UC>; Işık, “Yoksulluk Nafakası”, 77; Börklüce, “Boşanmanın Mali Sonuçları”, 128; Tutar, “Yoksulluk Nafakasına Hâkim Olan İlkeler”, 1329; Bulut, “Yoksulluk Nafakasında Süre”, 600; Kocabaş, “Yoksulluk Nafakası”, 363.

¹⁵⁷ Ersöz, “Yoksulluk Nafakasında Süre”, 179; Yağcı, “Yoksulluk Nafakasında “Süresizlik” Sorunu”, 329; Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 257; Tutar, “Yoksulluk Nafakasına Hâkim Olan İlkeler”, 1329; Bulut, “Yoksulluk Nafakasında Süre”, 601.

¹⁵⁸ Ersöz, “Yoksulluk Nafakasında Süre”, 179; Yağcı, “Yoksulluk Nafakasında “Süresizlik” Sorunu”,

1.6.4. Hollanda Hukukunda

Hollanda hukukunda eşler yoksulluk nafakasının kapsamını ve süresimi içerir bir anlaşma yaparak bu anlaşmayı mahkemeye sunmadıkları sürece hâkim eşlerden birinin yoksulluk nafakası talebinde bulunması hâlinde somut olayın değerlendirilmesine göre nafaka miktarını ve süresini belirleyebilmektedir¹⁵⁹. Ancak Hollanda hukuk sistemi uyarınca yoksulluk nafakası hususunda 12 yıllık üst süre belirlenmiş olup bu süre boşanma kararının tescil edildiği tarihten başlayacaktır¹⁶⁰. Yapılan yargılamada hâkim tarafından nafakanın ödenmesi hususunda süre belirlenmemişse bu süre üst sınırdan uygulanacaktır¹⁶¹. Ayrıca evlilik birliğinin beş yılı aşmadığı ve tarafların müşterek çocuğunun bulunmadığı hâllerde nafaka ödenme süresi evlilik birliği süresini geçmeyecektir¹⁶².

1.6.5. Belçika Hukukunda

Belçika hukukunda yoksulluk nafakasına ilişkin hem nafaka miktarı hem de nafaka süresi konusunda üst sınırlar düzenlenmiştir¹⁶³. Buna göre yoksulluk nafakası miktarı nafaka yükümlüsü eşin gelirinin üçte birini aşamayacak ve nafaka ödenme süresi evlilik birliğinde geçen süreden uzun olmayacaktır¹⁶⁴. Nafaka alacaklısının, nafaka aldığı sürenin kendi elinden olmayan sebeplerle kendisini yoksulluktan kurtaramayacağını ispatlaması hâlinde nafaka süresinin uzatılması mümkündür¹⁶⁵.

1.6.6. Avusturya Hukukunda

Türk hukukuna benzer bir şekilde Avusturya hukukunda da eşler arasında nafakaya hükmedilip edilmeyeceği hususunda kusur değerlendirmesi önemli rol oynamaktadır¹⁶⁶. Yoksulluk nafakasına hükmedilebilmesi için nafaka yükümlüsü eşin boşanmayı

329; Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 257; Tutar, “Yoksulluk Nafakasına Hâkim Olan İlkeler”, 1329; Bulut, “Yoksulluk Nafakasında Süre”, 601.

¹⁵⁹ Yağcı, “Yoksulluk Nafakasında “Süresizlik” Sorunu”, 329

¹⁶⁰ Yağcı, “Yoksulluk Nafakasında “Süresizlik” Sorunu”, 329; Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 260; Işık, “Yoksulluk Nafakası”, 73.

¹⁶¹ Yağcı, “Yoksulluk Nafakasında “Süresizlik” Sorunu”, 329; Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 260; Işık, “Yoksulluk Nafakası”, 73.

¹⁶² Yağcı, “Yoksulluk Nafakasında “Süresizlik” Sorunu”, 329; Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 260; Işık, “Yoksulluk Nafakası”, 73.

¹⁶³ Yağcı, “Yoksulluk Nafakasında “Süresizlik” Sorunu”, 327; Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 260.

¹⁶⁴ Yağcı, “Yoksulluk Nafakasında “Süresizlik” Sorunu”, 330; Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 260.

¹⁶⁵ Yağcı, “Yoksulluk Nafakasında “Süresizlik” Sorunu”, 330; Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 260.

¹⁶⁶ Yağcı, “Yoksulluk Nafakasında “Süresizlik” Sorunu”, 330; Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 260.

meydana getiren olay veya olaylarda daha kusurlu olması ve nafaka alacaklısı eşin de boşanma sonucunda yoksulluğa düşecek olması kıstasları aranmaktadır¹⁶⁷. Tarafların eşit kusurlu olması hâlinde nafaka alacaklısı eşin ihtiyaçları doğrultusunda nafaka ödenmesine hükmedilebileceği gibi bu nafakaya ilişkin süre sınırı da belirlenebilir¹⁶⁸. Nafaka ödenmesine ilişkin taraflar arasında bir anlaşmanın mevcut olması hâlinde hâkim onayı olmaksızın anlaşma uygulanacaktır¹⁶⁹. Avusturya hukuku uyarınca yoksulluk nafakasının belirlenmesi hususunda bir diğer önemli ölçüt ise müşterek çocukların bakımının üstlenilmesidir¹⁷⁰. Buna göre müşterek çocukların bakımını üstlenen eş, müşterek çocuk beş yanını doldurana kadar ve sonrasında ise gereken şartların sağlanması hâlinde müşterek çocuğun beş yaşını doldurmasını takip eden üç yıl boyunca nafaka talep edebilecektir¹⁷¹. Bu talep boşanma davasındaki kusur değerlendirilmesinden bağımsız bir şekilde ileri sürülebilecektir¹⁷².

1.6.7. Fransız Hukukunda

Fransız hukukunda yoksulluk nafakasının miktarının belirlenmesinde evlilik birliğinde geçen süre, nafaka talep eden eşin sağlık durumu, mesleği, mal varlığı gibi faktörler etkili olmaktadır¹⁷³. Ayrıca hâkim tarafından belirlenen nafaka kural olarak toptan ödenmektedir¹⁷⁴. Eğer nafaka borçlusu eşin toptan ödeme yapma gücü bulunmuyorsa hâkim 8 yılı aşmayacak şekilde belirli periyotlarla ödeme yapılmasına karar verebilmektedir¹⁷⁵. Nafaka talep eden eşin yaşlı, hasta veya düşkün olduğu durumlarda uygulamada süresiz nafakaya yer verildiği de görülmüştür¹⁷⁶.

1.6.8. İngiliz Hukukunda

İngiliz hukukunda temel kural boşanmadan sonra eşlerin kendi geçimlerini kendilerinin

¹⁶⁷ Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 260.

¹⁶⁸ Yağcı, “Yoksulluk Nafakasında “Süresizlik” Sorunu”, 330; Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 260.

¹⁶⁹ Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 260.

¹⁷⁰ Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 260.

¹⁷¹ Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 260.

¹⁷² Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 260.

¹⁷³ Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 258.

¹⁷⁴ Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 258; Yağcı, “Yoksulluk Nafakasında “Süresizlik” Sorunu”, 331; Işık, “Yoksulluk Nafakası”, 73.

¹⁷⁵ Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 259; Yağcı, “Yoksulluk Nafakasında “Süresizlik” Sorunu”, 331; Işık, “Yoksulluk Nafakası”, 73.

¹⁷⁶ Börklüce, “Boşanmanın Mali Sonuçları”, 128.

sağlamasıdır¹⁷⁷. Hâkim boşanma sebebiyle yoksulluğa düşecek eşin geçimini sağlayabilmesi adına diğer eşin irat biçiminde veya toplu olarak nafaka ödemesine karar verebilir zira hâkim bu kararı verirken taraflar arasındaki ilişkinin en kısa sürede sona ermesini amaçlamalıdır¹⁷⁸. Taraflar arasında nafaka ilişkisinin kurulup kurulmayacağı hususunda taraflar anlaşma sağlayabileceği gibi anlaşma olmadan hâkim tarafından yapılan değerlendirme sonucunda da nafaka ödenmesine hükmedilebilir¹⁷⁹. Ayrıca nafaka alacaklısı eşin yaşı ve sağlık durumu da değerlendirildiğinde istisnai de olsa süresiz şekilde nafaka ödenmesine karar verilebilmektedir¹⁸⁰.

1.6.9. Amerika Birleşik Devletleri Hukukunda

Amerika Birleşik Devletleri'nde her eyaletin farklı kanunî düzenlemeleri bulunmaktadır¹⁸¹. Yoksulluk nafakasının miktarını ve süresini düzenleyen kanunlarda eyaletlere göre farklılık göstermektedir¹⁸². Bazı farklılıklara rağmen yoksulluk nafakasının süresi hususundaki ortak düzenleme, evlilik birliğinde geçen süre değerlendirilerek karar verilmesidir¹⁸³. Örnek vermek gerekirse; Massachusetts eyaletinde beş yılın altındaki evliliklerde yoksulluk nafakası için öngörülen süre genelde evlilik birliğinde geçen sürenin yarısını kapsamaktadır¹⁸⁴.

¹⁷⁷ Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 259; Börklüce, “Boşanmanın Mali Sonuçları”, 135.

¹⁷⁸ Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 259.

¹⁷⁹ Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 259.

¹⁸⁰ Kulaklı, “Yoksulluk Nafakası”, 259; Işık, “Yoksulluk Nafakası”, 73; Börklüce, “Boşanmanın Mali Sonuçları”, 135

¹⁸¹ Ali Koç, “Doktrin, Mahkeme Kararları ve Anglo-Amerikan Hukukunun Konuya İlişkin Yaklaşımı Çerçevesinde Hukukun Konuya İlişkin Yaklaşımı Çerçevesinde Yoksulluk Nafakasında Süre Sorununun Değerlendirilmesi”, *AHBVÜHFD*, 26/3 (2022): 376. <https://doi.org/10.34246/ahbvuhfd.1146480>.

¹⁸² Koç, “Yoksulluk Nafakasında Süre Sorununun Değerlendirilmesi”, 376.

¹⁸³ Koç, “Yoksulluk Nafakasında Süre Sorununun Değerlendirilmesi”, 376.

¹⁸⁴ Koç, “Yoksulluk Nafakasında Süre Sorununun Değerlendirilmesi”, 377.

İKİNCİ BÖLÜM

NAFAKA ALACAĞININ TAHSİLİNE İLİŞKİN ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER

2.1. Genel Olarak

İkinci Dünya Savaşının getirdiği felaketleri geride bırakmak, ekonomik, sosyolojik ve hukukî problemleri çözebilmek ve kalkınmak amacıyla, devletler yeni fikir ve projelere imza atmak üzere harekete geçmiştir¹⁸⁵. Bu hareketler sonucu dünya üzerinde gelişmişlik düzeyi yüksek olan Avrupa ülkeleri başta olmak üzere daha az gelişmiş ve savaşın yıkıcı tarafından daha fazla etkilenmiş ülkeler arası bireysel ve kitlesel göç hareketleri başlamıştır¹⁸⁶.

Geri kalmış ülkelerde yaşayan bireylerin, refah seviyesi yüksek olan Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa ülkeleri gibi gelişmiş ülkelerdeki yaşama biçimlerine duydukları hayranlık bu göçlerin temel sebebini oluşturmuştur¹⁸⁷. Göçler neticesinde farklı milliyet ve kültüre sahip bireyler bir araya gelerek aile kurmuşlardır¹⁸⁸. Yapılan yabancı unsurlu evlilikler boşanma ile sonuçlanınca tarafların aile hukukundan doğan başta nafaka gibi sorumlulukları yerine getirmesinde uygulanacak hukukun hangi ülke hukuku olacağının tespiti zorlaşmıştır¹⁸⁹. Özellikle nafaka alacağının tahsili, uluslararası çözüm aranan bir problem olarak gündemde yerini almıştır¹⁹⁰. Ayrıca uluslararası seyahat, çalışma ve

¹⁸⁵ Mesut Aygün, *Milletlerarası Özel Hukukta Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, (Ankara: Yekin Yayınları, 2016), 79.

¹⁸⁶ Ali Gümrah TOKER, *Milletlerarası Özel Hukukta İstinabe*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2015), 104; Ergin Nomer, *Devletler Hususi Hukukunda Nafaka*, (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1967, 1; Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem* 79.

¹⁸⁷ Şeref Ünal, *Nafaka Alacakları Konusundaki Uluslararası Sözleşmeler Üzerine Toplu Bir İnceleme*, (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1979), 957.

¹⁸⁸ Ünal, *Nafaka Alacakları*, 957.

¹⁸⁹ Bozdağ, *Uluslararası Hukukta Nafaka*, 194.

¹⁹⁰ Bozdağ, *Uluslararası Hukukta Nafaka*, 194.

yabancı ülkelere yerleşme imkânının artması da nafaka borçlusuna ulaşmayı zorlaştırmıştır¹⁹¹. Yalnızca yabancı unsur barındıran nafaka alacağına uygulanacak mevzuatın tespiti değil, bu tespiti yapacak makam olan mahkemelerin ve hâkimlerin uluslararası yetkisi, mahkemece verilen kararların tarafların vatandaşlıklarını taşıdığı ülkede tanınması ve tenfizi ve özellikle nafaka alacağının tahsili gibi konular da milletler arası hukukta problem olmaya başlamıştır¹⁹².

Gelişen dünyada iş gücü olmak amacıyla da göç eden genellikle erkek sayısı artış göstermiş ve geride, o dönemin ekonomik koşullarına göre bağımlı nüfus olarak nitelendirilen kadınlar ve çocuklar kalmıştır¹⁹³. Hâl böyle iken aile hukukundan doğan nafaka yükümlülüğünü yerine getirebilmek amacıyla uluslararası adli işbirliği Sözleşmelerinin önemi ve ihtiyacı giderek artmıştır.

2.1.1. 1956 Tarihli Nafaka Alacaklarının Yabancı Memleketlerde Tahsiline İlişkin New York Sözleşmesi

Milletler Cemiyeti tarafından 1925 yılında Nafaka Alacaklarının Yabancı Ülkelerde Tahsiline ilişkin tasarı niteliğinde yazılı bir hukukî metin hazırlanmıştır¹⁹⁴. Bu tasarıda yalnızca çocuklarla ilgili düzenlemeler yer aldığından metnin yetersizliği tartışılmış akabinde tasarı ve çalışmalar, 1929 yılında Devletler Hususi Hukuku Birleştirme Enstitüsü'ne bırakılmıştır¹⁹⁵. Enstitü tasarı üzerindeki çalışmalarını ilerletmişse de neredeyse tüm dünyayı etki ve yıkım altına alan İkinci Dünya Savaşı başlamış ve yabancı unsurlu nafakanın tahsiline ilişkin çalışma ve tasarılar uygulama alanı bulamadan tozlu raflara kaldırılmışlardır¹⁹⁶.

1948 yılında Roma Enstitüsü, uluslararası nafakaya ilişkin çalışmaları yeniden ele almış

¹⁹¹ Mihri Sinem Bayram Dumludağ, *Milletlerarası Özel Hukukta Nafakanın Tahsili* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2025), 41.

¹⁹² Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 17.

¹⁹³ Paolo Contini, "The United Nations Convention on the Recovery Abroad of Maintenance", *St. John's Law Review*, Volume 31, Issue 1, 1956, 1.

¹⁹⁴ Ruhi, *Yabancı Nafaka İlamlarının Tenfizi*, 324.

¹⁹⁵ Ruhi, *Yabancı Nafaka İlamlarının Tenfizi*, 324.

¹⁹⁶ Nomer, *Devletler Hususi Hukukunda Nafaka*, 160; Ahmet Cemal Ruhi, "Nafaka Alacaklarının Yabancı Ülkelerde Tahsili Hakkında 20 Haziran 1956 Tarihli New York Sözleşmesi", *EBYÜHFD*, 4/1-2(2000): 479-480. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ebyuhfd/article/1467363>; Ruhi, *Yabancı Nafaka İlamlarının Tenfizi*, 324; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 113.

ve tasarımı BM Ekonomik ve Sosyal Konseyi'ne sunmuştur¹⁹⁷. Tasarı, üye devletlerin hukuku altyapısına uygun olmaması sebebiyle uygulama alanı bulamamıştır¹⁹⁸. BM Ekonomik ve Sosyal Konseyi'nin yeni görevlendirmeler yapmasıyla iki farklı taslak hazırlanmıştır¹⁹⁹. Konsey tasarıların müzakere edilmesi adına devletleri 29 Mayıs 1956 tarihinde New York'a çağırarak, bu toplantıya 32 devletin katılımı, 9 devletin gözlemci göndermesi ve 24 kuruluşun ayrıyeten temsilci göndermesi ile 21 maddelik 1956 tarihli Nafaka Alacaklarının Yabancı Memleketlerde Tahsiline İlişkin New York Sözleşmesi²⁰⁰ 15 devletin imzasıyla kabul edilmiştir²⁰¹. Bu Sözleşme doktrinde Nafaka Alacaklarının Yabancı Memleketlerde Tahsiline İlişkin 1956 Tarihli Birleşmiş Milletler Sözleşmesi olarak da anılmaktadır²⁰².

2.1.1.1. Sözleşmenin Yürürlüğü

Nafaka alacaklısı ile nafaka borçlusunun farklı ülkelerde bulunmaları hâlinde nafakanın tahsili uluslararası bir sorun hâline gelmiş ve uluslararası çalışmalar yürütülmesi zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Bu yolda ilk adım Milletlerarası Çocukları Himaye Cemiyeti nezdinde özellikle reşit olmayan çocuklara yönelik nafakaların tahsiline ilişkin çalışmalar yapmak amacıyla 1925 yılında atılmıştır²⁰³.

Milletler Cemiyeti çalışmaların tüm nafaka türlerinin tahsiline ilişkin olması gerektiğini düşünmüş ve bu yönde icraata geçmiştir. Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi bu hususta çalışmalar ele almış ve 20 Haziran 1956'da New York'ta imzalanmış, imzalayan 15 devlet ve sonrasında İsrail, Guatemala ve Fas nezdinde 14 madde hâlinde 25 Mayıs 1957'de yürürlüğe girmiştir²⁰⁴.

¹⁹⁷ Contini, "Recovery Abroad of Maintenance", 2; Nomer, *Devletler Hususi Hukukunda Nafaka*, 161-162; Ruhi, *Yabancı Nafaka İlamlarının Tenfizi*, 325, Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 113.

¹⁹⁸ Murat Dizdar, "Nafaka Alacaklarının Yabancı Ülkelerde Tahsili Hakkında New York Sözleşmesi", *İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 13/16 (2011): 175-176. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuhad/issue/1271/14905>. Ruhi, *Yabancı Nafaka İlamlarının Tenfizi*, 325; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 114.

¹⁹⁹ Ruhi, *Yabancı Nafaka İlamlarının Tenfizi*, 325-327, Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 114.

²⁰⁰ RG: 18.03.1971 - 13782.

²⁰¹ Nomer, *Devletler Hususi Hukukunda Nafaka*, 162. Bozdağ, *Uluslararası Hukukta Nafaka*, 196; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 114.

²⁰² Ziya Akıncı, Cemile Demir Gökyayla, *Milletlerarası Aile Hukuku* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2010), 106.

²⁰³ Dizdar, "Nafaka Alacaklarının Yabancı Ülkelerde Tahsili Hakkında New York Sözleşmesi", 174.

²⁰⁴ Nuray Ekşi "Nafaka Alacaklarının Yabancı Memleketlerde Tahsiline İlişkin New York Sözleşmesi", *Public and Private International Law Bulletin*, 35/ 2, 2015, 70, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article->

1956 tarihli New York Sözleşmesi 1971 yılında Türkiye tarafından²⁰⁵ hiçbir çekince ileri sürülmeden imzalanmış ve 2 Temmuz 1971 tarihinde yürürlüğe girmiştir²⁰⁶.

2.1.1.2. Sözleşmenin Hukukî Niteliği

1956 tarihli New York Sözleşmesi, uluslararası alanda nafakanın tahsilini kolaylıkla gerçekleştirmek amacıyla hazırlanan bir adlî işbirliği Sözleşmesi niteliğindedir²⁰⁷. Ancak önemle belirtmek gerekir ki bu Sözleşme bir tenfiz Sözleşmesi değildir²⁰⁸. Özellikle New York Sözleşmesinin ilk maddesi ile Sözleşmenin asli nitelikte olmadığı, bu nedenle ilgili devletin hukuk sistemi yerine geçmeyeceği ve devletlerin iç hukuk kurallarına tamamlayıcı nitelikte olduğu vurgulanmıştır²⁰⁹. Bu durum taraf devletler açısından da Sözleşmenin tali nitelikte olduğunu açıkça ortaya koymuştur²¹⁰.

Sözleşme nafaka alacakların tahsili hususunda başvurulması zorunlu bir ön koşul olmamakla beraber yerel mahkemelerde dava açılması veya daha öncesinde verilmiş bir nafaka kararının tenfizi şeklinde başkaca hukukî yollara da başvurulabilmektedir²¹¹. Ancak önemle belirtmek gerekir ki Sözleşme verilmiş kararın tenfizi konusunda da yalnızca tamamlayıcı nitelikte olup açıkça tenfiz hükümleri içermemektedir²¹². Ancak belirtmek gerekir ki her ne kadar bu Sözleşme bir tenfiz Sözleşmesi değilse de bu durum Sözleşme kapsamında talep edilen nafaka kararının talep edilen devlet nezdinde tenfiz edilmesine engel teşkil etmeyecektir²¹³. Nitekim Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin kararı da bu yöndedir²¹⁴.

<file/411051>; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 114.

²⁰⁵ RG: 05.02.1971 - 13745

²⁰⁶ Ruhi, *Yabancı Nafaka İlamlarının Tenfizi*, 328-329; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 114; Nuray Ekşi, *Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi*, (İstanbul: Beta Yayınevi, 2020), 394.

²⁰⁷ Cemal Şanlı, Emre Esen, İnci Ataman Figanmeşe, *“Milletlerarası Özel Hukuk”* (İstanbul: Beta Yayınevi, 2020), 222; Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 97; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 115;

²⁰⁸ Burcu Sarıtaş, “Yabancı Nafaka İlamlarının Türkiye’de Tanınması Ve Tenfizi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 2011), 71.

²⁰⁹ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 97; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 116; Sarıtaş, “Yabancı Nafaka İlamlarının Türkiye’de Tanınması ve Tenfizi”, 72.

²¹⁰ Ekşi “New York Sözleşmesi”, 74; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 116.

²¹¹ Şanlı, Esen ve Figanmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk*, 227; Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 99.

²¹² Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 116.

²¹³ Ekşi, *Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi*, 394.

²¹⁴ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 24.12.2015, E. 2015/16917, K. 2015/25017, www.lexpera.com.tr, E.T. 25.10.2025: “Dava münhasıran, nafaka yükümlülüğü konusundaki yabancı mahkeme kararının tanınması ve tenfizi istemine ilişiktir. Mahkemece, nafaka alacaklarının tahsili ile ilgili uluslararası Sözleşmeye göre tenfize ya da tanımaya mahal vermeksizin doğrudan Türkiye’de icra ettirilebilmesi mümkün

Uluslararası adli iş birliği, gerek hukukî gerek cezaî hususlarda ortak amacı güden devletlerin birbiri ile hukukî dayanışma içinde kalmaları, tebligat vb. usulü işlemler için ortak hareket etmeleri ile sağlanır²¹⁵. Bu durum beraberinde adli işbirliği Sözleşmelerinin uygulanabilmesinin karşılıklılık ilkesine bağlı olmasını getirecektir²¹⁶. Nitekim Sözleşmenin *loi uniforme* nitelik taşımadığı yine Sözleşmenin 18. maddesindeki tarafların Sözleşme hükümlerini ancak bağlı oldukları derecede ileri sürebileceğinin düzenlenmesinden de anlaşılmaktadır²¹⁷.

2.1.1.3. Sözleşmenin Amacı ve Kapsamı

1956 tarihli New York Sözleşmesi amacını kendi içinde yine ilk maddesi ile belirlemiştir. Buna göre göre Sözleşmenin amacı, taraf devletlerden birinin ülkesinde bulunan alacaklının, taraf devletlerden başka birinin yargısına tabi borçlu kişiden hakkı olduğunu iddia ettiği nafaka bedelini tahsil etmesini kolaylaştırmaktadır²¹⁸. Yani kendilerine bakmakla yükümlü kişilerin yabancı memlekette bulunduğu nafaka alacaklılarının alacağını tahsil etmek Sözleşmenin temel amacıdır²¹⁹. Nafakanın tahsilini kolaylaştırmakta kullanılacak oluşumlar bundan sonra “gönderici makamlar” ve “aracı kurumlar” olarak isimlendirilmiştir²²⁰.

Sözleşmenin giriş bölümünde de amacını açıklamaya yönelik ifadeler yer almıştır. Aslen Sözleşmenin amacı nafaka alacaklısının başka ülke sınırlarında bulunan nafaka

bulunduğu gerekçe gösterilerek istek reddedilmiş, kararı davacı temyiz etmiştir. Özel hukuka ilişkin yabancı mahkeme ilamlarının Türkiye’de icrası tenfiz kararının alınmasına bağlıdır (5718 sayılı MÖHUK m. 50). Tenfiz kararı alınmadıkça Milletlerarası Özel Hukuka göre yabancı ilamın Türkiye’de icrası namümkündür. 1956 tarihli Nafaka Alacaklarının Yabancı Memleketlerde Tahsiline İlişkin Sözleşme, bir tanıma veya tenfiz Sözleşmesi değildir yalnızca nafaka alacaklısı ile nafaka borçlusunun farklı memleketlerde bulunması durumunda nafaka alacaklısının tahsiline kolaylaştırıcı ve yardımcı hükümler içermektedir, bu Sözleşme nafaka yükümlülüğüne ilişkin yabancı ilamların, ilamın verildiği devlet dışında Sözleşmeye taraf diğer bir devlette doğrudan tenfizi yani icra edilmesi imkân vermez. Onun için nafaka yükümlülüğüne ilişkin yabancı ilamın Türkiye’de icra edilebilir olması tenfiz kararı verilmesini bağlıdır.”

²¹⁵ Ahmet Hulusi Akkaş, Ali Said Çimen, “Ceza Hukuku Özelinde Adli İşbirliği Taleplerinin Reddi Sebepleri”, *HKÜHFD*, 11/21(2021): 17, <https://dergipark.org.tr/pub/hkuhfd/article/1054666>.

²¹⁶ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 98.

²¹⁷ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 117.

²¹⁸ Şanlı, Esen ve Fıganmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk*, 222; Akıncı ve Gökyayla, *Milletlerarası Aile Hukuku*, 106; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 117; İzzet Doğan, *Öğretide ve Uygulamada Milletlerarası Aile Hukuku ve Milletlerarası Usul Hukuku*, (Ankara: Seçkin Yayınları, 2010), 100.

²¹⁹ Ekşi, *Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi*, 394.

²²⁰ Akıncı ve Gökyayla, *Milletlerarası Aile Hukuku*, 107; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 117.

borçlusundan alacağını tahsil edebilmeyi kolaylaştırmaktır²²¹. Yabancı memlekette nafakanın tahsili dönemin güncel problemlerinden biriyken çözüm arayışları sonucu ortaya 1956 tarihli New York Sözleşmesi çıkmıştır²²².

1956 tarihli New York Sözleşmesi, nafaka alacaklısının nafaka borçlusundan farklı devlette bulunması hâlinde alacağını kendi bulunduğu devletten tahsil etmesini sağlayan uluslararası adlî işbirliği Sözleşmesi niteliğindedir²²³. Aslen Sözleşmede bu işlemin nasıl yapılacağına yönelik usul ve esaslara, tanıma ve tenfizin şekline yer verilmemekle birlikte Sözleşmenin 5. maddesinde nafakanın, hâli hazırda borçlunun bulunduğu devletin ulusal hukuku kapsamında tahsil edileceği vurgulanmıştır²²⁴. Hâl böyle olunca Sözleşme kapsamında alacağını talep edecek olan nafaka alacaklısı, hangi türde nafakalar bakımından başvuruda bulunabileceğini nafaka borçlusunun bulunduğu taraf devletin ulusal hukukuna göre belirleyecektir²²⁵.

Sözleşmenin “Dibace” kısmında “*kanunen kendisine bakmakla mükellef kişinin yabancı memlekette bulunması halinde, şahsın ihtiyacının karşılanmasına yönelik çözüm bulunması*” ibaresine yer verildiğinden, Sözleşme kapsamında yapılacak taleplerin yalnızca kanuni nafakalarla sınırlılığı olacağı açıktır²²⁶.

2.1.1.4. Sözleşmenin Uygulama Alanı

Sözleşmenin uygulama alanını araştırırken kişi, konu ve yer bakımlarından üç alt başlıkta incelemek doğru olacaktır.

2.1.1.4.1. Kişi Bakımından Uygulama Alanı

1956 tarihli New York Sözleşmesinin uygulanabilirliği açısından kişi bakımından herhangi bir sınırlama getirilmemiştir²²⁷. Aslen Sözleşme hazırlık safhasında Sözleşme hükümlerinin eski eşe uygulanmaması değerlendirilmişse de sonrasında akrabalık bağı

²²¹Şanlı, Esen ve Figanmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk*, 222; Akıncı ve Gökyayla, *Milletlerarası Aile Hukuku*, 107.

²²² Ekşi, “New York Sözleşmesi”, 72; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 117.

²²³Şanlı, Esen ve Figanmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk*, 222; Akıncı ve Gökyayla, *Milletlerarası Aile Hukuku*, 120.

²²⁴Akıncı ve Gökyayla, *Milletlerarası Aile Hukuku*, 120.

²²⁵ Aysel Çelikel, Bahadır Erdem, *Milletler Arası Özel Hukuk* (İstanbul: Beta Yayınevi, 2016), 330. Akıncı ve Gökyayla, *Milletlerarası Aile Hukuku*, 120.

²²⁶Nomer, *Devletler Hususi Hukukunda Nafaka*, 166.

²²⁷ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 118.

bulunan herkesin eski eş de dâhil olmak üzere Sözleşme kapsamında nafaka alacağını tahsil etmesi gerektiğine karar verildi²²⁸. Bu durumda her türlü nafaka alacaklısının, alacağının tahsili için Sözleşme hükümlerine başvurabileceği tartışmasızdır²²⁹.

Sözleşme bakımından gayrimeşru reşit olmamış çocukların da nafaka alacaklısı olabileceği ancak babanın baba olduğunu kabul etmemesi babalık davasının nasıl ve ne şekilde ilerlemesi gerekliliği de tartışma konusu olmuştur²³⁰. Nitekim hazırlık safhasında bu hususta tek bir yol belirlemek ülkelerin iç hukuklarının farklılık arz ettiği gerekçesi ile doğru bulunmamış ve yargılamanın yapılacağı yer mahkemesi kararının yeterli olacağı kararına varılmıştır²³¹.

Her ne kadar ülkemizde örneğini görmesek de çok eşli evliliklerden doğan nafaka alacaklarının ve eşcinsel evliliklerin sonlanmasından doğan nafaka alacaklarının işbu Sözleşme kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği de doktrinde tartışma konusu olmuştur²³². Kanaatimizce Sözleşmenin uygulanmasında kişi bakımından sınırlayıcı herhangi bir hüküm bulunmadığından, ülkemizde uygulaması olmayan evlilik birliklerinin sona ermesinden veya diğer sebeplerden doğan nafaka alacaklarının tahsilinde 1956 tarihli New York Sözleşmesinin uygulanmasında herhangi bir sakınca bulunmamaktadır. Ancak hemen her uluslararası Sözleşmede ele alınan kamu düzenine aykırılık bakımından taleplerin reddedilme ihtimalinin çok yüksek olduğu da unutulmamalıdır.

Özellikle 1956 tarihli New York Sözleşmesi'nde devletlerin hususi hukuklarından hangisinin uygulanacağı konusuna 6. maddesinin 3. fıkrasıyla bağlayıcılık getirmiştir²³³. İlgili maddeye göre olası bir uygulama tespiti probleminde uygulanacak hukukun borçlunun devletinin hususi hukuku olacaktır²³⁴. Ayrıca ve önemle belirtmek gerekir ki Sözleşmenin uygulanabilirlik kazanması için nafaka alacaklısının veya borçlusunun farklı vatandaşlığa sahip olması gerekmemektedir²³⁵. Nafaka alacaklısı ve borçlusu akit

²²⁸ Contini, "Recovery Abroad of Maintenance", 8.

²²⁹ Sibel Özel, Mustafa Erkan, Hatice Selin Pürselim ve Hüseyin Akif Karaca, *Milletlerarası Özel Hukuk*, (İstanbul: On iki Levha Yayınları, 2022), 353; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 118.

²³⁰ Contini, "Recovery Abroad of Maintenance", 10-11.

²³¹ Contini, "Recovery Abroad of Maintenance", 10-11.

²³² Ekşi "New York Sözleşmesi", 74; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 118.

²³³ Bozdağ, *Uluslararası Hukukta Nafaka*, 194; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 118.

²³⁴ Bozdağ, *Uluslararası Hukukta Nafaka*, 194; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 118.

²³⁵ Şanlı, Esen ve Figanmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk*, 223; Ruhi, *Yabancı Nafaka İlamlarının Tenfizi*,

devletlerin vatandaşlığını taşımasa dahi tahsil taleplerinde Sözleşmenin uygulanmasını talep edebileceklerdir²³⁶.

2.1.1.4.2. Konu Bakımından Uygulama Alanı

1956 tarihli New York Sözleşmesi her ne kadar nafaka alacaklarının uluslararası tahsiline ilişkin problemleri ortadan kaldırmak amacıyla imzalanmış bir adlî işbirliği Sözleşmesi ise de Sözleşme içeriğinde hangi tür nafakanın tahsilinde uygulama alanı bulabileceğine yönelik herhangi bir hüküm bulunmamaktadır²³⁷. Bu durumda, geçmişten günümüze Sözleşmenin uygulanma noktalarına bakılınca Sözleşmenin nafaka türü ayırt etmeksizin uygulama alanı bulabildiğini söylemek mümkün olacaktır²³⁸. Nafaka alacağının kanundan kaynaklanması Sözleşmenin konu bakımından uygulama alanı bulabilmesi için yeterli olacaktır²³⁹. Ancak taraflar kendi aralarında düzenledikleri bir Sözleşme ile nafaka belirlemişse New York Sözleşmesi uygulanabilirlik kazanmayacaktır²⁴⁰. 1956 Tarihli New York Sözleşmesi, nafakanın tahsiline ilişkin bir Sözleşme olduğundan nafaka kararı veren ülkede yapılan yargılama sonucunda diğer yargılama kalemlerine de hükmedilmişse bu kalemlerin tahsili için Sözleşmeye başvurmak doğru olmayacaktır²⁴¹. Ancak birikmiş nafaka alacağının bu Sözleşme kapsamında tahsil edilmesi mümkündür²⁴².

2.1.1.4.3. Yer Bakımından Uygulama Alanı

1956 Tarihli New York Sözleşmesinin amacı nafaka alacaklısının ve nafaka borçlusunun farklı ülkelerde yaşadığı durumlarda nafakanın tahsil edilmesini kolaylaştırmaktır²⁴³. Bu sebeple Sözleşmenin uygulama alanı bulabilmesi için tarafların vatandaşlıkları veya ikametgâhının neresi olduğu mühim olmamakla birlikte yalnızca nafaka alacaklısı ve nafaka borçlusunun farklı ülkelerde olmasının yeterliği olduğu

332; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 119.

²³⁶ Şanlı, Esen ve Fıganmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk*, 223; Ekşi “New York Sözleşmesi”, 76; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 119.

²³⁷ Nomer, *Devletler Hususi Hukukunda Nafaka*, 166; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 121.

²³⁸ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 97; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 121.

²³⁹ Nomer, *Devletler Hususi Hukukunda Nafaka*, 166.

²⁴⁰ Nomer, *Devletler Hususi Hukukunda Nafaka*, 166.

²⁴¹ Nomer, *Devletler Hususi Hukukunda Nafaka*, 166; Şakir Daşkın, *Nafaka Alacağının Yabancı Ülkelerden Takibi ve Tahsili (Uluslararası Nafaka Alacağı)*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2008), 30.

²⁴² Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 122.

²⁴³ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 117.

öngörülmüştür²⁴⁴.

Türk Hukukunda olduğu gibi birçok hukuk sisteminde kendine önemli bir alan bulmuş olan mutad mesken kavramı, özellikle 1956 tarihli New York Sözleşmesi için bağlayıcı bir unsur değildir²⁴⁵. Ayrıca üniter devletlerin katılımının yanı sıra Sözleşmeye federal devletlerin de dâhil olması Sözleşmede bu konuda da hüküm belirleme zorunluluğu doğurmuştur. Bkz. m. 11;

“a) İşbu Sözleşme’nin federal devletin yasama organının yasama yetkisine giren maddeleri hususunda, federal hükümetin görevleri federal devlet olmayan tarafların görevleriyle aynıdır.

b) İşbu Sözleşme’nin, federasyon anayasasına göre teşriî tasarrufla bulunmaya mecbur olmayan federe devlet, vilâyet veya kantonların yasama yetkisine giren maddeleri hususunda, federal hükümet mümkün olan en kısa zamanda ve müspet mütalaası ile birlikte bu maddeleri federe devlet, vilâyet veya kantonların yetkili makamlarının itilâına sunacaktır.

c) İşbu Sözleşme ’ye Taraf olan bir Federal Devlet, Genel Sekreter aracılığı ile kendisine intikal ettirilen başka bir Âkit Tarafın talebi üzerine, Sözleşme’nin herhangi bir hükmü hakkında federasyonda veya federasyonu teşkil eden federal devlet, vilâyet veya kantonlarda mer’i olan mevzuat ve tatbikat hakkında bir izahnameyi, teşriî veya başka türlü bir tasarrufla bu hükme verilen mer’iyenin şümulünü de belirterek gönderecektir.²⁴⁶”

2.1.1.5. Sözleşmeyi Uygulamaya Yönelik Makamlar ve Kurumlar

1956 tarihli New York Sözleşmesi m. 2:

1- Onay veya katılma belgesinin tevdiî sırasında her Âkit Taraf kendi ülkesinde gönderici makamların vazifesini yapacak bir veya birkaç idari veya adli makam tayin eder.

²⁴⁴ Şanlı, Esen ve Figanmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk*, 222; Ruhi, *Yabancı Nafaka İlamlarının Tenfizi*, 332; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 120.

²⁴⁵ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 120.

²⁴⁶ RG: 05.02.1971 - 13745

2- Onay veya katılma belgesinin tevdiî sırasında her Âkit Taraf kendi ülkesinde aracı kurumun vazifelerini yapacak kamusal veya özel bir teşekkül tayin eder.

3. Gönderici makamlar ve aracı kurumlar, diğer Âkit Tarafların gönderici makamları ve aracı kurumları ile doğrudan doğruya temasa geçebilirler”.

İlgili madde uyarınca akit devletlerden her birinin Sözleşmeyi uygulanabilir kılmak maksadıysa makamlar tayin etmesi ve bu makamları Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği’ne bildirmesi zorunluluğu bulunmaktadır²⁴⁷. Bu makamlar gönderici makam ve aracı kurumdur²⁴⁸. Sözleşmenin uygulanabilirlik kazanması nafaka alacaklısının, bulunduğu ülkenin Sözleşme kapsamında tayin ettiği makamlara başvurusu ile nafaka borçlusunun bulunduğu taraf devletteki Sözleşme kapsamında tayin ettiği makamların nafakayı tahsil etmesi aracılığıyla gerçekleşecektir²⁴⁹.

Ülkemiz de 1956 tarihli New York Sözleşmesi’ne taraf olduğundan Sözleşmenin uygulanması amacıyla yetkili kıldığı merkezi makam “Adalet Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü”dür²⁵⁰. Adalet Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü kendisine verilen bu görevi icra ederken Cumhuriyet Savcılıklarını aracı olarak kullanmaktadır²⁵¹. Alacaklısı Türkiye’de ve borçlusu yabancı bir devlette olan nafaka kararlarının uygulanması bakımından Cumhuriyet Savcılıkları gönderici makam sıfatıyla görev yapmaktadır²⁵². Alacaklısı yabancı bir devlette borçlusu Türkiye’de olan nafaka kararlarının uygulanmasında ise Cumhuriyet Savcılıkları aracı kurum olarak görev yapmaktadır²⁵³. Bu durumda Cumhuriyet Savcılıklarının ülkemizce tayin edilen gönderici makam ve aynı zamanda aracı kurum olduğu söylenebilmektedir²⁵⁴.

²⁴⁷ Akıncı ve Gökyayla, *Milletlerarası Aile Hukuku*, 107; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 123.

²⁴⁸ Bozdağ *Uluslararası Hukukta Nafaka*, 199; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 123.

²⁴⁹ Akıncı ve Gökyayla, *Milletlerarası Aile Hukuku*, 108; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 123.

²⁵⁰ Akıncı ve Gökyayla, *Milletlerarası Aile Hukuku*, 108; Ekşi, *Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi*, 395; “Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü”, (Erişim Tarihi: 04.10.2025), <https://diabgm.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/nafaka-burosuna>.

²⁵¹ Akıncı ve Gökyayla, *Milletlerarası Aile Hukuku*, 109.

²⁵² Doğan, *Öğretide ve Uygulamada Milletlerarası Aile Hukuku ve Milletlerarası Usul Hukuku*, 103.

²⁵³ Doğan, *Öğretide ve Uygulamada Milletlerarası Aile Hukuku ve Milletlerarası Usul Hukuku*, 103.

²⁵⁴ Çelikel ve Erdem, *Milletlerarası Özel Hukuk*, 330.

2.1.1.5.1. Sözleşmeyi Uygulamaya Yönelik Makam ve Kurumların Görevleri

Sözleşme kapsamında düzenlenen ve her taraf devletin belirlemesi gereken gönderici makam ve aracı kurumlar Sözleşmenin 3-6. maddeleri arasında düzenlenmiştir.

2.1.1.5.1.1. Gönderici Makamın Görevleri

1956 tarihli Sözleşmenin 3. maddesinde tahsil edilmesi istenen nafaka talebinin talep eden devletin gönderici makamına iletilmesi öngörülmüştür. Başvurucu nafaka talebini bulunduğu taraf devletin tayin ettiği gönderici makama iletecek ve gönderici makam da bu başvuruyu talep edilen devletin aracı kurumuna iletecektir²⁵⁵. Bu durumda nafaka alacaklısının borçlunun bulunduğu taraf devlete gitmesine gerek kalmayacak ve işlemler Sözleşme kapsamında tayin edilen makamlarla gerçekleşecektir²⁵⁶.

Sözleşmenin 3. maddesinin 4. fıkrası uyarınca nafaka taleplerini içerir başvurularda şu bilgiler mevcut olacaktır:

- Nafaka alacaklısının adı, soyadı, doğum tarihi, hangi ülke vatandaşı olduğu, mesleği ve gerektiği hâllerde varsa; vekil, veli, vasi gibi kişilerin ad, soyadı ve adres bilgileri.
- Nafaka borçlusunun adı, soyadı, doğum tarihi, hangi ülke vatandaşı olduğu, mesleği, nafaka alacaklısı biliyor ise borçlunun son beş yıla ilişkin adres bilgileri
- Nafaka talebinin neyden kaynaklandığı, karar metni, nafaka alacaklısı ve nafaka borçlusuna ilişkin gelir kaynaklarının neler olduğu, nafaka alacaklısı ile nafaka borçlusunun akrabalık ilişkisine ilişkin bilgi.

Nafaka alacaklısı yukarıda sayılan bilgileri içerir nafaka talebini Sözleşmenin 3. maddesinin 3. fıkrasında bahsedildiği mevcutsa alacaklıya ve borçluya ait birer fotoğraf ve aracı kurumu kendi adına hareket etmeye yetkili kıldığını gösterir bir vekâletname ile beraber bulunduğu taraf devletin tayin ettiği yer gönderici makamına sunacaktır²⁵⁷. Merkezi makam teslim aldığı bu talep ve bilgilerin tüm şartları sağlayıp sağlamadığı

²⁵⁵ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 124; Sarıtaş, “Yabancı Nafaka İlamlarının Türkiye’de Tanınması Ve Tenfizi”, 73.

²⁵⁶ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 124; Sarıtaş, “Yabancı Nafaka İlamlarının Türkiye’de Tanınması Ve Tenfizi”, 73.

²⁵⁷ Bozdağ, *Uluslararası Hukukta Nafaka*, 201.

hususunda gereken kontrolleri yapacak ve işlemleri Genel Sekreterliğe bildirerek gerekli tedbirleri alacaktır²⁵⁸.

Gönderici makam teslim aldığı nafaka talebi içerir başvurunun alacaklının bulunduğu yer hukuk kurallarına uygunluğunu ve şekil şartlarını inceleyip eksiklik bulunmaması hâlinde başvuruyu borçlunun bulunduğu taraf devletin tayin ettiği aracı kuruma gönderecektir²⁵⁹. Sözleşmenin 4. maddesinin ilk fıkrası ile burada gönderici makama başvuruya konu talebin gerekliliği konusunda fikir tayin etme yetkisi de verilmiştir. Burada gereklilikten kasıt aslında başvurunun iyi niyet kurallarına uygun olup olmamasının belirlenmesidir²⁶⁰. Bu görüşün yanı sıra gönderici makam başvurucuya adli yardım tesis edilip edilmemesi hususunda da fikir beyan edebilecektir²⁶¹.

2.1.1.5.1.2. Aracı Kurumun Görevleri

1956 tarihli Sözleşmenin 6. maddesi ile aracı kurumun görevleri düzenlenmiştir. İlgili maddenin ilk fıkrası uyarınca aracı kurum nafaka alacaklısı başvurunun kendisine vekâletname uyarınca verdiği yetkiler doğrultusunda nafaka alacaklısı adına gereken tüm tedbirleri alacaktır. Bu tedbirler Sözleşme ile sıralanmıştır.

Aracı kurum nafaka alacaklısı adına, nafakanın tahsili amacıyla sulh yoluna başvurabilecektir. Borçluyu gönüllü şekilde nafakasını ödemeye davet eder ve kabul edilmesi hâlinde alacaklının bildireceği banka hesabına nafakanın yatırılması ile ilgili uyuşmazlık sulh yolu ile çözülmüş olacaktır²⁶².

Aracı kurum nafaka borçlusunu sulha davet etmiş, gereken bütün çabayı göstermiş ancak sulh sağlanamamışsa aracı kurum mevcut nafaka kararının tescilini veya tenfizini talep edebilecektir²⁶³. Yine aracı kurum nafaka alacaklısı adına, nafaka borçlusunun bulunduğu devlette nafaka davası açma yoluna giderek de nafakanın tahsil edilmesini sağlayabilecektir²⁶⁴.

²⁵⁸Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 124; Bozdağ, *Uluslararası Hukukta Nafaka*, 201.

²⁵⁹ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 125; Bozdağ, *Uluslararası Hukukta Nafaka*, 203.

²⁶⁰ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 125.

²⁶¹Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 126; Bozdağ, *Uluslararası Hukukta Nafaka*, 203.

²⁶² Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 127; Bozdağ, *Uluslararası Hukukta Nafaka*, 215.

²⁶³ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 127; Bozdağ, *Uluslararası Hukukta Nafaka*, 215.

²⁶⁴ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 132; Bozdağ, *Uluslararası Hukukta Nafaka*, 215.

2.1.1.6. Sözleşme Kapsamında İstinabe

1956 tarihli Sözleşmenin 7. maddesinde istinabe hususu ayrıca bir başlık olarak düzenlenmiştir. Kural olarak her mahkeme doğrudanlık ilkesi gereği yalnızca kendi yargı çerçevesindeki davalara bakabilir ve bu çerçeve ile sınırlı olup dışına çıkamaz²⁶⁵. Hemen her kuralın bir istinası olduğu gibi bu kuralın istisnasını da usul ekonomisi ilkesine katkı bulunmak amacı taşıyan istinabe kavramı oluşturmaktadır²⁶⁶. Mahkemeler arasındaki hukukî destek anlamına gelen istinabe aynı ülke sınırları içerisindeki mahkemelerde uygulanabileceği gibi yabancı ülke mahkemeleri arasında da uygulanabilecektir²⁶⁷.

Sözleşmenin 7. maddesinin a bendi uyarınca derdest nafaka davası sahibi bir mahkemenin gereken bilgi ve belgeleri temin edebilmek amacıyla taraf devlet mahkemelerinden istinabe talep edebileceği düzenlenmiştir. Ancak bu talebin kabul görmesi için taraf devlerin iç hukukunda istinabe kavramına yer verilmiş olması gerektiği açıktır²⁶⁸.

Sözleşmenin 7. maddesinin b bendinde istinabe talep eden mahkemenin, talep ettiği mahkemeye tarafları hazır etmesini istediğini, gün ve saati ve gereken diğer belgeleri gönderici makama, aracı kuruma ve bilhassa borçluya bildirmek suretiyle göndermesi gerekliliği düzenlenmiştir. Sözleşmenin 7. maddesinin c bendinde ilgili işlemlerin olabildiğince hızlı yapılması gerektiği vurgulanarak belirlenen tarihten itibaren 4 ay içerisinde ilgili işlem gerçekleştirilemezse talep edilen makamın gecikmenin sebebini bildirmesi gerekliliği düzenlenmiştir. Ayrıca bu işlemin harç ve masrafa tabi tutulmayacağı da Sözleşmenin 7. maddesinin d bendi ile hüküm altına alınmıştır.

İstinabe talebinin reddedilmesi ancak ve ancak belgelerin şaibeli oluşuyla ve istinabeyi gerçekleştirecek devlet nezdinde talep edilen işlemin kamu düzenine aykırı olması olmasıyla mümkün olacaktır. Bu iki husus da Sözleşmenin 7. maddesinin e bendi ile hüküm altına alınmıştır.

²⁶⁵ Ahmet Cemal Ruhi, “*Adli Yardım, Tebligat Ve İstinabe*”, (Ankara: Seçkin Yayınları, 2016), 285.

²⁶⁶ Ruhi, “*Adli Yardım, Tebligat Ve İstinabe*”, 285.

²⁶⁷ Ruhi, “*Adli Yardım, Tebligat Ve İstinabe*”, 286.

²⁶⁸ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 134.

2.1.1.7. Nafakanın Tahsili Mekanizması

Nafaka alacaklısının Sözleşme kapsamında alacağını tahsil edebilmesi için iki yol öngörülmüştür. Bunlardan ilki alacaklının talebini merkezi makamlar aracılığı ile iletmesidir²⁶⁹. Nafaka alacaklısı m.3 uyarınca hazırlanmış belgeleri bulunduğu devletin gönderici makamına teslim ederek süreci başlatacaktır. Gönderici makam m. 4 uyarınca bir dosya hazırlayarak bu dosyayı nafaka alacaklısının bulunduğu taraf devletin merkezi makamına gönderecek ve merkezi makam da dosyayı nafaka borçlusunun bulunduğu taraf devletin aracı kurumuna gönderecektir. Borçlunun bulunduğu taraf devletin tayin ettiği aracı kurum nafaka alacaklısı adına nafakanın tahsili için gerekli tüm tedbirleri alacak, borçluyu sulh olmaya davet edebilecek, gerekli olması hâlinde nafaka davası açabilecektir²⁷⁰. Aracı kurum tarafından alınacak tedbirler, açılacak dava veya icra takipleri, borçlunun bulunduğu yer iç hukuk kurallarına uygun şekilde yürütülecek ve tahsil edilen nafaka aracı kurum vasıtasıyla nafaka alacaklısına iletilecektir²⁷¹.

Kısa bir örnekle açıklamak gerekirse; Nafaka alacaklısı A Türkiye’de yaşamaktadır. Nafaka borçlusu B ise 1956 tarihli New York Sözleşmesi’ne taraf X ülkesinde yaşamaktadır. A kendinden istenen bilgi ve belgeleri Türkiye’nin gönderici makamı olan Cumhuriyet savcılıklarına iletir. Cumhuriyet savcılıkları bu bilgi ve belgeleri Sözleşmenin 4. maddesi uyarınca düzenleyip dosya oluşturarak ilgili dosyası X devletin yaşadığı devletin tayin ettiği kuruma gönderilmek amacıyla Adalet Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü’ne gönderir. X devletin tayin ettiği aracı kurum dosyayı aldığı anda X devletin iç hukuk kurallarına uygun düşecek ölçüde B’yi sulh olmaya davet edebilecek, icra takibi başlatabilecek gerektiği hâllerde B aleyhinde nafaka davası açarak nafakanın tahsilini sağlayacaktır.

Nafaka alacaklısı bulunduğu devlet mahkemeleri tarafından lehine verilmiş bir nafaka kararını, nafaka borçlusunun bulunduğu ülkede tenfiz ettirerek de alacağını tahsil edebilecektir²⁷². Nafaka alacaklısı bulunduğu devletin tayin ettiği aracı kuruma başvurusunu ileterek kararın borçlunun bulunduğu devlette tenfiz edilmesini

²⁶⁹ Ekşi, *Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi*, 395.

²⁷⁰ Ekşi, *Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi*, 395.

²⁷¹ Ekşi, *Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi*, 395.

²⁷² Ekşi, *Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi*, 395.

isteyebilecektir²⁷³. Nafaka borçlusunun bulunduğu taraf devletin tayin ettiği aracı kurum mevcut kararın tenfizi ve icrası için gereken tedbirleri alacak ve iç hukuk kurallarına aykırı olmayacak şekilde nafakanın tahsilini gerçekleştirecektir²⁷⁴.

Bazı hâllerde sulh daveti cevapsız kalabilir, açılan nafaka davası veya icra takipleri sonucunda nafaka borçlusunun herhangi bir geliri veya mal varlığı bulunmadığından nafaka tahsil edilemeyebilir. Bu gibi hâllerde eğer taraf devlet kurumları uyarınca yapılan cebri icra işlemleri sonuçsuz kalmışsa görevli icra birimleri haczin sonuçsuz kaldığı, borçlunun hacze kabil malı olmadığına ilişkin detaylı belge düzenleyerek talep eden devletin merkezi makamına ulaştırmak üzere ilgili makama gönderecektir²⁷⁵.

2.1.1.8. Nafakaya İlişkin Adli Kararların Tadili

1956 tarihli Sözleşmenin “*Adli kararların tadili*” kenar başlıklı 8. maddesinde, mevcut nafaka kararlarının değiştirilmesine ilişkin taleplere de Sözleşmenin uygulanacağı düzenlenmektedir.

Mevcut nafaka kararları verildiği tarihin somut şartlarına göre düzenlendiğinden, zaman içerisinde şartlar değiştikçe nafaka miktarının da değişmesi gerekecektir. Nafakanın azaltılması, artırılması ve hatta kaldırılması gibi taleplerde de yine ilgili Sözleşme hükümleri uygulanacaktır²⁷⁶.

2.1.2. Çocuk Nafakası ve Diğer Aile Nafaka Türlerinin Uluslararası Tahsiline İlişkin 2007 Tarihli La Haye Sözleşmesi

Nafaka alacaklısının yaşamsal ihtiyaçlarının çok büyük bir bölümünü nafaka borçlusunun ödeyeceği nafaka ile karşılayacağı düşünüldüğünde, tahsil edilemeyen nafakanın bireysel ve toplumsal problemlere yol açacağı kesindir²⁷⁷. Aynı ülke sınırlarında bulunan ve aynı ülke vatandaşları olan kişiler arasında dahi nafaka alacağının tahsilatını gerçekleştirmek güçken yabancı memlekette nafakanın tahsil

²⁷³ Ekşi, *Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi*, 395.

²⁷⁴ Ekşi, *Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi*, 395.

²⁷⁵ Doğan, *Öğretide ve Uygulamada Milletlerarası Aile Hukuku ve Milletlerarası Usul Hukuku*, 103.

²⁷⁶ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 136; Bozdağ, *Uluslararası Hukukta Nafaka*, 218.

²⁷⁷ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 151.

edilebilmesinin ne denli güç olacağı tartışmasıdır²⁷⁸. Nafakanın tahsilinin kamusal bir problem olması, devletler nezdinde de ele alınması gerekliliğini de beraberinde getirmiştir²⁷⁹. Bu probleme çözüm bulmak adına atılmış en yeni düzenlemelerden birisi de Çocuk Nafakası ve Diğer Aile Nafaka Türlerinin Uluslararası Tahsiline İlişkin 2007 Tarihli La Haye Sözleşmesi'dir²⁸⁰.

2.1.2.1. Sözleşmenin Hazırlık Süreci ve Yürürlüğü

1956 tarihli New York Sözleşmesi her ne kadar hâlen dahi uygulamada kendine yer bulabiliyorsa da; yüksek maliyetli olması, nafaka tahsilatının gerçekleşmesinin uzun zaman alması gibi eksiklikler sebebiyle uygulanabilirliği giderek azalmıştır²⁸¹. Bu eksiklikler beraberinde nafaka alacaklısının alacağını tahsil etme umudunun azalmasını da getirmiştir²⁸². Zorlu prosedürlerin ve evrak işlerinin üzerine Sözleşmenin uygulanması için gerekli masrafların da yüksek olması zaten kendisini geçindirmek için nafaka talep etmiş olan nafaka alacaklısının hakkına erişimini adeta engellemiştir²⁸³.

1956 tarihli Sözleşmenin uygulanmasının yüksek maliyetli olması temel sorunlardan biri olduğundan hazırlık safhasında Sözleşme kapsamında yürütülecek işlemlerin çocuk nafakası bakımından dahi olsa ücretsiz olması düşüncesine karşı çıkmış ve bu hususta da uzun tartışmalar yürütülmüştür²⁸⁴. Ancak sonrasında nafakanın tahsil edilmesi sürecinde masraf harcamanın sosyal devletler bakımından düşkün vatandaşlara bakma yükümlülüğünü azaltacağı gerekçesiyle daha mantıklı olduğu kanaatine varılmış ve başvuruculardan masraf alınmamasına karar verilmiştir²⁸⁵.

Zamanın mevcut ve güncel düzenlemesi olan 1956 tarihli New York Sözleşmesinin uygulanabilirliğinin giderek azalması ve ayrıyeten denetimine ilişkin de problemlerin ortaya çıkması Sözleşmenin artık mevcut ihtiyaca cevap vermemeye başladığını

²⁷⁸ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 151.

²⁷⁹ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 151; Mesut Aygün, Gözde Çağlayan Aygün, "Çocuk Nafakası Ve Diğer Aile Nafaka Türlerinin Uluslararası Tahsiline İlişkin La Haye Sözleşmesi", *İÜHFD*, 9/2 (2018): 72, <https://doi.org/10.21492/inuhfd.424598>.

²⁸⁰ RG 22/05/2016 – 29719; Dumludağ, "Milletlerarası Özel Hukukta Nafakanın Tahsili", 151.

²⁸¹ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 107.

²⁸² Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 107.

²⁸³ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 107.

²⁸⁴ Paul, Beaumont "The Maintenance Project, The Hague Conference and The EC: A Triumph of Reverse Subsidiarity", *The Rabels Journal of Comparative and International Private Law*, Volume 73, No. 3, 2009, 516.

²⁸⁵ Beaumont "The Hague Conference", 517.

düşündürmüştür²⁸⁶. Teknolojinin de gelişim göstermesi ile birlikte devletler daha kolay ve uygulanabilir yollar aramaya başlamıştır²⁸⁷.

1990 yılında Birleşmiş Milletler tarafından desteklenen Lahey Uluslararası Hukuk Konferansı; nafaka alacaklarının uluslararası alanda tahsiline ve aynı zamanda yabancı nafaka kararlarının tanınmasına ve tenfizine ilişkin çağa ayak uydurabilecek, düşük maliyetli ve daha modern bir Sözleşme hazırlamak adına çalışmalara başlamıştır²⁸⁸. Bu bağlamda Lahey Uluslararası Özel Hukuk Konferansı tarafından hem yabancı memlekette verilen nafaka kararının mutad meskendeki tanıma ve tenfizini hem de tahsilini kapsayan ve her bakımdan daha uygulanabilir olan 2007 Tarihli La Haye Sözleşmesi hazırlanmıştır²⁸⁹. Sözleşme taraf devletlerince 23 Kasım 2007 tarihinde imzalanmıştır²⁹⁰. Ülkemiz nezdinde 2007 tarihli La Haye Sözleşmesi 7 Ekim 2016 tarihinde imzalanmış olup, 1 Şubat 2017 tarihinde yürürlüğe girmiştir²⁹¹.

2.1.2.2. Sözleşmenin Hukukî Niteliği

2007 tarihli La Haye Sözleşmesi de tıpkı 1956 tarihli New York Sözleşmesi gibi adlî işbirliği Sözleşmesidir²⁹². Devletlerarasında uygulanabilirlik kazanabilmesi uluslararası adlî işbirliği Sözleşmesi olmasının bir getirisi olarak karşılıklılık ilkesine bağlıdır²⁹³. 2007 tarihli La Haye Sözleşmesi 1956 tarihli New York Sözleşmesine bu bakımdan benzese de farklı olarak kapsam bakımından tanıma ve tenfiz hükümleri de içermektedir²⁹⁴. Hazırlanışında adlî-ıdarî iş birliği sistemi kullanılmış, hem klasik hem de modern olma özelliğiyle 1956 tarihli New York Sözleşmesinden ayrılmıştır²⁹⁵.

2007 tarihli La Haye Sözleşmesi alacaklının bulunduğu ülke sınırları dışında bulunan

²⁸⁶Şanlı, Esen ve Figanmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk*, 228; Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 107; Aygün ve Aygün, “La Haye Sözleşmesi”, 73.

²⁸⁷Şanlı, Esen ve Figanmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk*, 228; Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 107; ; Aygün ve Aygün, “La Haye Sözleşmesi”, 73.

²⁸⁸Alegria Borrás and Jennifer Degeling, “Explanatory Report of Convention of 23 November 2007 on the International Recovery of Child Support and Other Forms of Family Maintenance”, Text adopted by the Twenty-First Session, Edited by the Permanent Bureau of the Conference, 2013, 51.

²⁸⁹Şanlı, Esen ve Figanmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk*, 229.

²⁹⁰Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 107.

²⁹¹RG: 22.05.2016 - 29719. Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 111; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 156.

²⁹²Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 114.

²⁹³Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 109.

²⁹⁴Şanlı, Esen ve Figanmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk*, 228-229

²⁹⁵Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 114.

borçludan; çocuk nafakası, eş nafakası ve diğer nafakaların tahsil edilmesi sorununa ilişkin düşük maliyetli, kolay ulaşılabilir ve önceki Sözleşmeye göre daha etkili çözümler getirmesiyle uluslararası alanda büyük önem taşımaktadır²⁹⁶. İmza devletler, Sözleşmeye taraf olmakla tüm nafaka türlerinin yabancı memlekette tahsiline ilişkin ikili görüşme yapmaya zaman harcamadan, özellikle düşük maliyetler kullanarak yalnızca Sözleşmenin uygulanmasıyla gelişen idarî ve adlî işbirliği sistemi sonucu ekonomik ve sosyolojik açıdan kazanç sağlamışlardır²⁹⁷.

2.1.2.3. Sözleşmenin Amacı

2007 tarihli La Haye Sözleşmesinin giriş kısmı Sözleşmenin amacını açıkça ortaya koymuştur²⁹⁸. Bu kısma göre Sözleşmenin amacı tüm aile nafakası türlerinin uluslararası alanda işbirliği sistemi eşliğinde tahsil edilebilirliğini sağlamak ve bu amaca yönelik en doğru yöntemleri ortaya koymaktır²⁹⁹. Aynı zamanda Sözleşme nafaka alacaklısı olan hak sahibinin nafaka borçlusundan hakkını en ekonomik ve seri şekilde tahsil edebilmesini sağlamayı da amaçlamaktadır³⁰⁰. Sözleşmenin bir diğer ve en önemli amacı ise çağa en uygun en teknolojik yöntemleri, hızlı ve düşük maliyetli bir şekilde ortaya koymaktır³⁰¹.

Sözleşme özellikle çocuk nafakası alanında geniş çalışmalar yapmış ve çocuğun üstün yararının daima korunması gerektiğini de vurgulamıştır³⁰². BM Çocuk Hakları Sözleşmesi kapsamında da müşterek çocuk veya çocukların temel ihtiyaçlarının giderilmesinin, mutad meskende veya yabancı memlekette olup olmadığı ayrımı gözetmeksizin anne ve babaya ait olduğu vurgulanmışsa da yabancı unsurlu nafakanın tahsilini kolaylaştırma görevi yine 2007 tarihli La Haye Sözleşmesi üzerinde

²⁹⁶ Şanlı, Esen ve Figanmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk*, 229; Bozdağ, *Uluslararası Hukukta Nafaka*, 220.

²⁹⁷ Bozdağ, *Uluslararası Hukukta Nafaka*, 220.

²⁹⁸ Aygün, *Milletlerarası Özel Hukukta Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 111.

²⁹⁹ Şanlı, Esen ve Figanmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk*, 229.

³⁰⁰ Feriha Bilge Tanrıbilir, *Çocuk Haklarının Uluslararası Korunması ve Koruma Mekanizmaları*, (Ankara: Yetkin Yayınevi, 2011), 87.

³⁰¹ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 112; William Duncan, “The Hauge Convention of 23 November 2007 on the International Recovey of Child Support and Other Forms Family Maintenance”, *Yearbook of Private International Law*, V.10, 2008, 318; Philippe Lortie, “The Development of Medium and Technology Neutral International Treaties in Support of Post – Convention Information Tecnology Systems – The Wxample of the 2007 Hague Convention and Protocol”, *Yearbook of Private International Law*, V.10, 2008, 360; Ekşi, *Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi*, 449.

³⁰² Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 112.

bırakılmıştır³⁰³.

2007 tarihli La Haye Sözleşmesinin temel ve en önemli amacı adli ve idari işbirliğinin eksiksiz sağlanabilmesidir. Sözleşmenin içinde barındırdığı işbirliği sistemi, aslen Sözleşmenin nafaka tahsilini gerçekleştirme sonucuna hızlı ve ekonomik ulaşma amacının gerçekleştirilmesindeki en önemli araçtır³⁰⁴. Sistem teknoloji ile olabildiğince uyumlanmış, tamamen sonuç odaklı bir işleyiş oluşturmak amaçlanmıştır³⁰⁵.

2.1.2.4. Sözleşmenin Kapsamı ve Uygulama Alanı

Sözleşmenin kapsamı “*Kapsam*” kenar başlıklı 2. maddesinde düzenlenmiştir. Sözleşmenin kapsam ve uygulama alanını incelerken eş nafakası, çocuk nafakası ve diğer nafaka türleri şeklinde üç alt başlıkta incelemek doğru olacaktır.

2.1.2.4.1. Çocuk Nafakası

Genel anlamda Sözleşme içeriğinde 21 yaşından küçük müşterek çocuklara ödenmesi gereken nafaka çocuk nafakası olarak nitelendirilmiştir³⁰⁶. Türkiye Cumhuriyeti başta olmak üzere bazı devletlerde ergin olma hâli yani çocuk sıfatının son bulması küçüğün 18 yaşını doldurmasıyla gerçekleşmektedir³⁰⁷. 2007 tarihli La Haye Sözleşmesi bu bağlamda devletlere çekince sunma hakkı tanımış ve bu taraf devletleri bakımından çocuk nafakasının 18 yaşını doldurmakla sona ermesini yani Sözleşmenin 18- 21 yaş aralığında uygulanmamasını sağlamıştır³⁰⁸. Bu durum beraberinde, çekince koyan devletin 18- 21 yaş aralığındaki müşterek çocuklara ilişkin Sözleşmenin uygulanmasını talep etme yasağını da getirmiştir³⁰⁹. Bu yasak kati bir yasak olmayıp hemen her hukukî durum gibi istisna barındırmaktadır. Nitekim Türkiye 2007 tarihli La Haye Sözleşmesine taraf olurken eğitim gören müşterek çocuklar lehine hükmedilen nafakanın müşterek çocuğun 25 yaşını doldurduğu güne kadar devam etmesi talebini

³⁰³ Tanrıbilir, *Çocuk Haklarının Uluslararası Korunması ve Koruma Mekanizmaları*, 87; Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 112.

³⁰⁴ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 111-114.

³⁰⁵ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 111-114; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 166.

³⁰⁶ Şanlı, Esen ve Figanmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk*, 229; Ekşi, *Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi*, 449; Borrás and Degeling, *Family Maintenance*, 69.

³⁰⁷ Bkz. TMK m.11.

³⁰⁸ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 169.

³⁰⁹ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 119; Ekşi, *Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi*, 449.

beyan etmiştir³¹⁰. Yine de Sözleşmenin uygulanabilmesi için alacaklının bulunduğu ülkenin de borçlunun bulunduğu ülkenin de aynı beyan ve çekinceye bulunmuş olması gerekliliğini vurgulamakta fayda vardır³¹¹.

2007 tarihli La Haye Sözleşmesi çocuk nafakasında yalnızca anne – çocuk ve baba – çocuk ilişkisini kıstas tutmuş, küçüğün anne ve babasının geçmiş dönemde evli olması veya küçüğün evlilik birliği içerisinde doğmuş olması gibi şartlar koşmamıştır³¹². Bu durumda evlilik dışı dünyaya gelen çocuk lehine verilen nafaka kararın Sözleşme kapsamında tahsil edilmesinde herhangi bir engel bulunmamaktadır³¹³.

Her ne kadar ülkemiz hukuk sistemi içerisinde yer almamış olsa da aynı cins evlilikler veya evlilik benzeri ilişkiler ve bu ilişkilerden evlat edinme yoluyla kurulan anne – çocuk ve baba – çocuk ilişkilerinden doğacak nafaka alacaklarında Sözleşmenin uygulanıp uygulanmayacağı tartışma konusu olmuştur³¹⁴. 2007 tarihli La Haye Sözleşmesi özellikle çocuk nafakası konusunda titizlikle hazırlanmış ancak bu hususta herhangi bir madde düzenlenmemiştir. Burada özellikle BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 3. maddesindeki herhangi bir hukukî uyumsuzlukta korunması gerekenin küçüğün yararı olması ve 27. maddesindeki küçüğün maddi ihtiyaçlarının ebeveynler veya küçüğün bakımını üstlenin karşılaması gerekliliği hükümlerine dikkat çekmek gerekmektedir³¹⁵. Kanaatimizce her ne kadar Sözleşmede aynı cins ilişkiler sonucu ebeveyn olmuş kişiler bakımından çocuk nafakası kararı, kararın tanınması ve nafakanın tahsiline ilişkin herhangi bir hüküm bulunuyorsa da özellikle küçüğün üstün yararı gereği Sözleşme bu kişilere de uygulanmalıdır. 2007 tarihli Sözleşmenin amaçlarından biri de çocuğun ekonomik yararının korunmasıdır³¹⁶.

Teknolojinin beraberinde getirdiği bir diğer konu da taşıyıcı annelik kavramıdır. Ülkemiz hukuk sisteminde tam olarak yerini almamış bu kavram Sözleşme

³¹⁰RG: 22.05.2016 - 29719. Türkiye'nin sunduğu 2 numaralı beyan: “T.C. 2. Maddenin 1. Fıkrasının a bendinde mevcut nafaka yükümlülüğünün küçüğün eğitimin devam etmesi durumunda 25 yaşını doldurmamış küçüklere uygulanacağını beyan eder.”

³¹¹ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 120.

³¹² Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 120.

³¹³ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 119;

³¹⁴ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 119.

³¹⁵ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 120.

³¹⁶ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 111-114.

hazırlanırken de atlanmış özellikle bu konuda bir düzenleme yapılmamıştır³¹⁷. Sözleşme bakımından önemli olan çocuk ile anne-baba arasında ebeveynlik ilişkisinin kurulup kurulmayacağıdır³¹⁸. Taşıyıcı anne ile küçük arasında anne-çocuk ilişkisinin tesis edilmesi hâlinde Sözleşmenin uygulanabilirlik kazanacağı yönünde görüşler mevcuttur³¹⁹. Kanaatimizce her somut olay kendi özelinde olmakla birlikte taşıyıcı annenin amacı küçük ile anne- çocuk ilişkisi kurmak değil taşıdığı çocuk ile bir başka kadın arasında anne-çocuk ilişkisi kurmaktır. Her ne kadar annelik doğumla iktisap edilmekte ise de taşıyıcı annelikte durum çok daha farklıdır. Bu sebeple Sözleşmenin taşıyıcı anne ile küçük arasında anne-çocuk ilişkisi tesis etmesi etik ahlaka uygun olmayacaktır. Ancak belirtmek gerekir ki Sözleşme yalnızca nafakanın tahsili yani yerel mahkeme kararlarının yabancı memlekette tenfizi için uygulama alanı bulacaktır. Bu durumda taraf devletlerden birinin taşıyıcı anneyi nafaka borcu altına sokması durumunda kararın tenfizi için de Sözleşme bakımından engel bulunmamaktadır.

2.1.2.4.2. Eş Nafakası

2007 tarihli Sözleşme'nin 2. maddesi kapsamında düzenlenen bir diğer nafaka da eş nafakasıdır. Sözleşme kapsamında eş nafakasının uluslararası alanda tahsilini iki başlıkta incelemek doğru olacaktır. Bunlardan ilki eş nafakasının tahsili talep edilirken yanında çocuk nafakasının tahsilinin de talep edilmesi hâlidir. Bu tür başvurularda Sözleşmenin bütünü uygulanabilirlik kazanacaktır³²⁰. Özellikle Sözleşmenin düzenlenmesi ve hazırlanmasında çocuğun ön planda tutulmuş olmasının bu hâldeki etkisi büyüktür³²¹.

Bir diğer başlık ise eş nafakasının tek başına talep edilmesi hâlidir. Sözleşme hâli hazırda eş nafakasının tek başına tahsiline ilişkin zorunlu hükümler içermekle birlikte çocuk nafakası ile birlikte talep edilmesi hâlinde farklı olarak 2. Ve 3. bölümler uygulanmayacaktır³²². Sözleşmenin bu bölümleri idarî işbirliği ve merkezi makamlar

³¹⁷ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 120; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 170.

³¹⁸ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 120; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 171.

³¹⁹ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 120; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 172.

³²⁰ Şanlı, Esen ve Fıganmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk*, 229; Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 121; Borrás and Degeling, "Family Maintenance", 69; Practical Handbook for Caseworkers under the 2007 Child Support Convention, 50, <https://assets.hcch.net/docs/5f160c92-b560-4b7f-b64c-8423f56c6292.pdf> , E.T: 27.03.2026.

³²¹ Şanlı, Esen ve Fıganmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk*, 229.

³²² Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 121; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 171.

aracılığı ile yapılan başvuruları kapsamaktadır³²³. Yabancı memlekette yalnızca eş nafakası talebi bulunan alacaklı, alacağını tahsil etmek adına idarî işbirliği ve merkezi makamlar aracılığı ile başvuru hükümlerinin uygulanmasını talep edemeyecek ancak doğrudan borçlunun bulunduğu taraf devletin yetkili makamına başvurabilecektir³²⁴.

Taraf devletlerin Sözleşme üzerinde bu konuda da beyan ileri sürme hakları vardır. İmza devletler yalnızca eş nafakasının tanınması ve tenfizini içeren taleplerde de Sözleşmenin 2. ve 3. bölümlerinin uygulanması yönünde beyanda bulunmuşlarsa Sözleşmenin uygulama alanı genişlemiş kabul edilir³²⁵. Önemli olan başvuru devletin de talep edilen devletin de bu hususta aynı yönde beyanda bulunmuş olmasıdır. Türkiye yalnızca eş nafakasının tahsil edilmesinin talep edildiği hâllerde Sözleşmenin küll hâlinde uygulanabilir olması gerektiğini yönünde beyanda bulunmuştur³²⁶.

Sözleşmenin hazırlık safhasında gündeme gelen ve tartışılan bir diğer konu, ilgili devletin görevli makamları aracılığı ile nikâh akdi gerçekleştirmemiş ancak evlilik birlikteliğine benzer şekilde ilişki yaşayan çiftlere Sözleşmenin uygulanıp uygulanamayacağı konusudur. Devletler bu hususta anlaşmaya varamadığından Sözleşme, yalnızca hukukî anlamda eş sıfatı taşıyan ve geçmişte taşımış olan nafaka alacaklılarının talepleri üzerine uygulanmaktadır³²⁷.

2.1.2.4.3. Diğer Nafaka Türleri

Çocuk nafakası ve eş nafakası Sözleşmenin kapsamına her taraf devlet için dâhil olmuşsa da nafaka alacağının yan soy, kayın hısımlığı gibi hukukî ilişkilere dayandığı çocuk nafakası ve eş nafakası dışında kalan diğer tüm nafakalar aslen Sözleşmenin kapsamında zorunlu olarak bulunmamaktadırlar³²⁸. Ancak taraf devletler bu hususta da beyanda bulunmak suretiyle Sözleşmenin uygulama alanını genişletebileceklerdir³²⁹. İmza devletler sunacakları bu beyanla diğer aile ilişkilerinden doğan nafaka kararlarının

³²³ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 121.

³²⁴ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 122; Practical Handbook, 50.

³²⁵ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 122; Duncan, “The Hauge Convention”, 319.

³²⁶ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 122.

³²⁷ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 122; Borrás and Degeling, “Family Maintenance”, 69.

³²⁸ Şanlı, Esen ve Fıganmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk*, 229; Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 123-124.

³²⁹ Şanlı, Esen ve Fıganmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk*, 229; Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 123-124; Ekşi, *Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi*, 449.

tanınması ve tenfizi için Sözleşmenin bir bölümünün veya kül hâlinde uygulanmasını sağlayabileceklerdir³³⁰. Burada önemli olan nafaka alacaklısının bulunduğu taraf devlet ile nafaka borçlusunun bulunduğu taraf devletin aynı beyanı ileri sürmüş olmasıdır³³¹. Türkiye bu konuda eş nafakası ve bakıma muhtaç küçüklerin yaş sınırlamasında olduğu gibi yine Sözleşmenin kül hâlinde nafaka alacaklısının bakıma muhtaç üstsoy olması durumunda da uygulanabilir olacağını beyan etmiştir³³².

2.1.2.5. Sözleşmeyi Uygulamaya Yönelik Merkezi Makamlar

1956 tarihli New York Sözleşmesinde olduğu gibi 2007 tarihli La Haye Sözleşmesi ile de nafakanın yabancı memlekette tahsilinde özellikle idarî işbirliği bakımından taraf devletler uygulamaya yönelik merkezi makamlar tayin etmişlerdir³³³. Merkezi makam tayin edilmesi hususunda Sözleşmenin 4. maddesi uyarınca her taraf devlet Sözleşme uyarınca kendine verilen yükümlülüğü yerine getirmek adına bir makam tayin edecektir. Yine aynı madde de çok hukuklu devletler de düşünülmüş, devletin birden fazla merkezi makam tayin ettiğini bildirmesi hâlinde, Sözleşme kapsamında iletişime geçilecek makamın tek olması gerektiği kararlaştırılmıştır. Burada Sözleşmenin uygulamada hız kazanması amaçlanmıştır.

Sözleşme; devletlerin tayin edeceği idarî makam bakımından sınırlama koymamış, bu yetkiyi tamamıyla devletlere bırakmıştır³³⁴. Bu durumun esas sebebi ise her taraf devletin hukuk sisteminin ve iç düzen işleyişin farklılık barındırmasıdır³³⁵. Sözleşmede bu hususta sınırlama tanınmamış olmasıyla başvuru ve tahsil işlemleri hız kazanmış ve Sözleşmenin uygulanabilirliği artmıştır³³⁶.

Sözleşmenin 4. maddesinin 3. fıkrasında taraf devletlerin kendileri bakımından tayin ettikleri merkezi makamı Lahey Uluslararası Özel Hukuk Konferansının Daimi Bürosu'na bildirmeleri zorunluluğu şart koşulmuştur. Zorunlu bildiri yapıldıktan sonra da makam değiştirme yetkisi -değişikliği aynı büroya bildirmek koşulu ile- yine taraf

³³⁰ Şanlı, Esen ve Figanmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk*, 229; Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 123-124; Practical Handbook, 50.

³³¹ Şanlı, Esen ve Figanmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk*, 229; Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 124.

³³² Şanlı, Esen ve Figanmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk*, 229; Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 124.

³³³ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 128; Şanlı, Esen ve Figanmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk*, 229

³³⁴ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 128.

³³⁵ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 128.

³³⁶ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 128.

devletine bırakılmıştır.

İşbirliği sisteminin işleyişi bakımından tayin edilen merkezi makamların, nafaka alacaklısının talebini yerine getirmek üzere yapacağı işlemlerin beraberinde masrafları da getireceği tartışmasızdır³³⁷. 2007 tarihli Sözleşmenin 8. maddesi uyarınca her makam kendi masrafını kendisi karşılamakla mükelleftir. Zira Sözleşmenin 7. maddesinde bahsi geçen özel önlem talepleri istisna teşkil etmekle beraber başvuru nafaka alacaklısından masraflar adına para alınması kural olarak mümkün değildir. Bu durum, taraf devletlerin Sözleşmenin uygulanması amacıyla bir bütçe ayırması zorunluluğunu da beraberinde getirmiştir³³⁸.

2.1.2.6. Merkezi Makamların Görevleri

2007 tarihli La Haye Sözleşmesi devletler nezdinde tayin edilen merkezi makamların genel görevlerini 5. maddesinde, özel görevlerini ise 6. maddesinde açıklamıştır. Her ne kadar Sözleşme üzerinde bu kadar titiz çalışılmış ve mümkün olduğunca her husus somutlaştırılmaya çalışılmışsa da sistemin uygulanabilirliği yine taraf devletlerin üzerine düşen görevleri eksiksiz yerine getirmesine bağlı kalmıştır³³⁹. Ayrıca Sözleşme kapsamında merkezi makamların kendilerine verilen görevleri yerine getirirken özenle çalışması gerekliliği de vurgulanmıştır³⁴⁰.

2.1.2.6.1. Merkezi Makamların Genel Görevleri

İmza devletlerin tayin ettiği merkezi makamların genel görevleri Sözleşmenin 5. maddesi ile imza altına alınmıştır. Bu maddeye göre merkezi makamlar diğer devletlerin merkezi makamları ile irtibat hâlinde kalarak Sözleşmenin uygulanmasını kolaylaştırmakla bu hususta ortaya çıkabilecek sorunlara çözüm aramakla mükelleftirler.

Genel görevlerin tezahüründe ilgili makam ve kurumlara net görevler verilmiş, tercih

³³⁷ Şanlı, Esen ve Figanmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk*, 230.

³³⁸ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 179.

³³⁹ Ayşe İrem Pehlivanlı, “Uluslararası Özel Hukukta Çocuklara İlişkin Nafakanın Tahsilinde İş Birliği”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi, 2020), 43.

³⁴⁰ Borrás and Degeling, “Family Maintenance”, 85

hakkı sunulmamıştır³⁴¹. Burada asıl vurgulanan merkezi makamların işbirliğini korumalarının ve ortaya çıkabilecek olumsuzluklara çözüm arayışı içerisinde kalmalarının zorunlu olmasıdır.

2.1.2.6.2. Merkezi Makamların Özel Görevleri

İmza devletlerince tayin edilen merkezi makamların özel görevleri 2007 tarihli La Haye Sözleşmesinin 6. maddesiyle imza altına alınmıştır. İlgili madde uyarınca merkezi makamlar;

-6/1:

- Sözleşme uyarınca yapılan başvuruları teslim almak ve ilgilisine iletmek,
- Sözleşme kapsamında yapılan her başvuruya ilişkin gereken usulü işlemleri başlatmak,
- Sürecin hızlanması ve kolaylaştırılması adına gerekenleri önlemleri almak,

-6/2:

- İlgili koşullar oluşmuşsa başvuru için adli yardım sağlamak ve süreci basitleştirmek,
- Başvurucu nafaka alacaklısı ve nafaka borçlusuna ilişkin mutad mesken tespiti yapmak,
- Zaruret hâsıl olması hâlinde alacaklı ve borçlu mülkiyetindeki aktif mal ve mal varlıklarını tespit etmek ile başvuru konusu nafakanın borçlunun rızası dâhilinde ödenebilmesi için de gereken anlaşma ve uyum ortamını sağlamak,
- Başvuruya konu başvuru lehine verilmiş nafaka kararının tanınması ve tenfizi hususunda çalışmak, alacaklının alacağına hızlı şekilde kavuşmasını sağlamak,
- Gerektiğinde delil toplanmasına yardımcı olmak,
- Nafaka borçlusu ile nafaka alacaklı arasında soy bağının henüz tesis edilmediği hâllerde nafaka alacaklısına soy bağının tesisi hususunda yardımcı olmak,

³⁴¹ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 128-129.

-İletişim ağını ve tebligat sisteminde kolaylık sağlamak, ile görevlendirilmişlerdir.

Merkezi Makamlar yukarıda sayılan görevleri ifa ederken kendilerini tayin eden taraf devletin iç hukukuna aykırı davranışlarda bulunamazlar ve yine taraf devletin kendilerine sağladığı imkânlar dâhilinde hareket kabiliyeti kazanırlar³⁴². Merkezi makamlar, karşısındaki taraf devletin tayin ettiği merkezi ile işbirliği hâlinde kalarak delil toplanması, bilgi alışverişi gibi taleplerde bulunabilirler³⁴³. Nitekim ortak amaç Sözleşmenin uygulanabilir olmasıdır.

Sözleşmenin yine 6. maddesinin 3. fıkrası ile merkezi makamların, nafaka alacaklısının alacağına daha hızlı ve basit şekilde kavuşturulabilmesi adına diğer merkezi makamlarla ve ilgili kurum ve kuruluşlarla iletişim hâline geçebileceğine değinilmiştir. Burada amaç, bahsedilen merkezi makamları saf dışı bırakmak veya görev karmaşası yaratmak değil mevcut bilgiye erişimi hızlandırabilmektir³⁴⁴. İmza devlet yardımlaştığı kamu kurumunu Lahey Uluslararası Özel Hukuk Konferansının Daimî Bürosu'na bildirmelidir³⁴⁵.

Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü'nü Lahey Uluslararası Özel Hukuk Konferansının Daimî Bürosu'na 2007 tarihli Lahey Sözleşmesi'nin uygulanması hususunda tayin ettiği merkezi makam olarak bildirmiştir³⁴⁶.

2.1.2.7. Sözleşmeye Hâkim Olan İlkeler

2007 tarihli Sözleşmenin teknolojik gelişmelere ayak uydurarak, ucuz maliyet kullanarak, etkin ve hızlı bir şekilde nafaka alacaklısının alacağına kavuşmasını amaçladığından bahsetmiştik. Bu amaç doğrultusunda Sözleşmenin uygulanabilirliğinin artması bakımından temelde dört ilkedен bahsedilmiştir. Bunlar; Sözleşme sistemine etkin erişim, adli yardım, kişisel verilerin korunması ve tahsilde eşitlik ilkeleridir.

³⁴² Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 130.

³⁴³ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 131.

³⁴⁴ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 132.

³⁴⁵ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 132.

³⁴⁶ Turkey - Central Authority (Art. 4), Ministry of Justice General Directorate of International Law and Foreign Relations, <https://www.hcch.net/en/states/authorities/details3/?aid=1066>, ET: 01.10.2025.

2.1.2.7.1. Sözleşme Sistemine Etkin Erişim

2007 tarihli Sözleşmenin *işlemlere etkin katılım* kenar başlıklı 14. maddesinin ilk fıkrasında talepte bulunulan devletin işlemlere baştan sona etkin katılımında bulunacağı düzenlenmiştir. Aynı maddede Sözleşme kapsamında yapılacak başvurulara yönelik gerektiğinde ücretsiz adli yardım sağlanabileceği de düzenlenmiştir. İlgili maddenin son fıkrasında başvurucudan başvuru veya davaya ait masraflara karşılık hiçbir şekilde teminat talep edilemeyeceği düzenlenmiştir.

Nafaka alacaklısının aslında alacağına muhtaç olduğu düşünüldüğünde nafakanın tahsilini kolaylaştırmak mevcut sistemin en önemli görevlerinden biri olacaktır³⁴⁷. Nafaka alacaklısının maddi kaygıları dikkate alınarak Sözleşmeye erişiminin kolaylaştırılması adına kendisine adli yardım imkânı sağlanmaktadır³⁴⁸. Ayrıca nafaka alacaklısının hukukî terminolojiye hâkim olmadığı da unutulmamış kendisine vekil ile temsilin zorunlu olduğu işlerde adli yardım kapsamında avukat temin edilmesi gerekliliği de düzenlenmiştir³⁴⁹. Bu bağlamda başvurucuya sağlanan adli yardım da Sözleşmeye etkin erişimin artırılması amacı taşımaktadır³⁵⁰.

Sözleşmenin tam anlamıyla uygulanabilirlik kazanması merkezi makamların birbiri ile doğru iletişimde kalabilmesine bağlıdır. Bu kontağı doğru biçimde sağlamayı amaçlayan Lahey Uluslararası Özel Hukuk Konferansı Daimi Bürosu “*iSupport*” adında bir sistem geliştirmiştir³⁵¹.

2007 tarihli Sözleşme, taraf devletlerin iç hukuk sistemlerinin birbirinden farklı olduğu konusunda farkındalık taşınarak hazırlanmış ve uyumun yakalanması adına *iSupport* sistemini geliştirmiştir³⁵². İlgili sistem merkezi makamlar arasındaki iletişimi sağlayarak çevresel problemleri en aza indirmeyi amaçlamıştır³⁵³. Sistem kapsamında çeviri hizmeti de bulunmaktadır³⁵⁴. Aynı zamanda sistem, merkezi makamların Sözleşmede sayılan görevlerini kolaylaştırmak, uygulamadaki verileri istatistiksel olarak oluşturun

³⁴⁷ Pehlivanlı, “Nafakanın Tahsilinde İş Birliği”, 61.

³⁴⁸ Pehlivanlı, “Nafakanın Tahsilinde İş Birliği”, 61; Practical Handbook, 59.

³⁴⁹ Pehlivanlı, “Nafakanın Tahsilinde İş Birliği”, 61; Practical Handbook, 59.

³⁵⁰ Pehlivanlı, “Nafakanın Tahsilinde İş Birliği”, 61.

³⁵¹ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 219.

³⁵² Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 219.

³⁵³ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 219.

³⁵⁴ Pehlivanlı, “Nafakanın Tahsilinde İş Birliği”, 63.

saklamak ve elektronik ortamda yapılacak olan para gönderim işlemlerine rehberlik etmektedir³⁵⁵. Sistemin tahsil sürecine katkısı, özellikle süreci kısaltması bakımından tartışmasızdır.

2025 yılından itibaren bazı ülkeler *iSupport* sistemini kullanmakta ve nafakanın tahsili için gereken bilgi ve belgeleri ilgili sistem üzerinden göndermektedir³⁵⁶. *iSupport* sisteminin asıl amacı da fiziki evrak gönderimini ortadan tamamen kaldırarak Sözleşme kapsamındaki işlerin tek bir kanaldan ilerlemesini sağlamaktır. Sistemde, Sözleşme ile düzenlenen zorunlu ve seçimli uygulama alanlarına ilişkin formlar ve her ülkeye ait ülke profilleri de yer almaktadır³⁵⁷. Bu profillerde Sözleşmeye taraf olan devletlerin ileri sürdüğü çekinceler ve beyanlar da yer almaktadır. Bu sistem, hukukî bilgisi az olan nafaka alacaklısına da rehberlik edebilecek durumdadır. Sisteme dâhil olup olamamak taraf devlet inisiyatifindedir³⁵⁸. Bu sebeple bilgi ve belgelerin fiziki olarak gönderilmesi yolunun tercih edilmesi hâlinde başvuru devletinin tayin ettiği merkezi makamın bu duruma itiraz edemeyeceği de Sözleşmenin 13. maddesi ile düzenlenmiştir³⁵⁹.

2.1.2.7.2. Ücretsiz Adlî Yardım

2007 tarihli Sözleşme ile alacağı sınır ötesinde olan nafaka alacaklısının yalnızca maddi imkânsızlıklar sebebi ile alacağını tahsil edememesinin önüne geçilmek istenmiş ve belli koşullara içermekle birlikte nafaka alacaklısına adlî yardım imkânı sağlanması gerekliliği düzenlenmiştir³⁶⁰. Vekil ile temsil edilmesi gereken konularda vekil tayin edilmesi ve ihtiyaç hâsıl olan konularda hukukî danışmanlık verilmesi konuları da yine adlî yardım kapsamında değerlendirilmiştir³⁶¹.

2007 tarihli Sözleşmenin 15. maddesi ile 21 yaşından küçük çocuklara yönelik çocuk

³⁵⁵ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 220.

³⁵⁶ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 220.

³⁵⁷ Profili bulunan ülkeler; Avusturya, Azerbaycan, Belarus, Belçika, Bosna Hersek, Brezilya, Bulgaristan, Capeverde, Kanada, Hırvatistan, Kıbrıs, Çekya, Danimarka, El Salvador, Estonya, Finlandiya, Fransa, Gürcistan, Almanya, Yunanistan, Honduras, İrlanda, İtalya, Kazakistan, Kırgızistan, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Malta, Hollanda, Yeni Zelanda, Norveç, Filipinler, Polonya, Portekiz, Romanya, Sırbistan, Slovakya, Slovenya, İspanya, İsveç, Birleşik Krallık, Amerika Birleşik Devletleri. <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/specialised-sections/childsupport/isupport1>. E.T.:22.11.2025

³⁵⁸ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 221.

³⁵⁹ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 221.

³⁶⁰ Pehlivanlı, “Nafakanın Tahsilinde İş Birliği”, 64.

³⁶¹ Pehlivanlı, “Nafakanın Tahsilinde İş Birliği”, 64.

nafakasından kaynaklı başvurularda alacaklıdan hiçbir ücret alınmayacağı ve ücretsiz adlî yardım imkânı sağlanacağı düzenlenmiştir. Sözleşme maddesinde “alacaklı tarafça yapılan tüm başvurular” ibaresine yer verildiğinden nafaka kararı istenmesi, mevcut kararların tanınması ve tenfizi ve yeni bir dava açılması gibi talepler de işbu madde kapsamında değerlendirilerek ücretsiz şekilde yerine getirilecektir³⁶². Aynı maddenin 2. fıkrasında başvuruların veya temyiz sebeplerinin hukukî dayanağının olmadığı yani açıkça mesnetsiz olduğunun anlaşılması hâlinde de ücretsiz adlî yardım talebinin reddedilebileceği düzenlenmiştir. Kanaatimizce bu düzenleme ile ciddi bir iş olan ve kamu düzenine ilişkin nafaka işlerinde kötü niyetli taleplerin önüne geçilmek istenmiştir.

Sözleşmenin “İşlemlere Etkin Katılım” kenar başlıklı 14. maddesinde; etkin katılımın sağlanması amacıyla belli durumlarda adlî yardım imkânı sağlanabileceği ve bu adlî yardımın ulusal davalarda sağlanan adlî yardımdan daha az olamayacağı düzenlenmiştir. Ayrıca başvurucudan masraf ve giderlerin teminatı olacak şekilde resmi senet, menkul vb. kıymet talep edilemeyeceği de ilgili madde ile hüküm altına alınmıştır. Tüm bu düzenlemelerin asıl sebebi başvurucunun maddi kaygılar taşıyarak hakkının peşinden koşmaktan vaz geçmesinin önüne geçmektir³⁶³.

2.1.2.7.3. Kişisel Verilerin Korunması

2007 tarihli Sözleşmesinin “Kişisel Verilerin Korunması” kenar başlıklı 38. maddesi gereği Sözleşme kapsamında toplanan kişisel verilen yalnızca toplanma amacına uygun şekilde kullanması gerektiği düzenlenmiştir. Yine Sözleşmenin “Gizlilik” kenar başlıklı 39. maddesi de kişisel veriyi işleyen taraf devletin kendi iç hukuk kuralları uyarınca da verilerin gizliliğini sağlama zorunluluğunu düzenlemiştir.

Lahey Uluslararası Özel Hukuk Konferansı Daimi Bürosu tarafından geliştirilen *iSupport* sistemi bilgi ve belgelerin merkezi makamlar arasında iletimini sağladığı gibi kişisel verilerin doğru şekilde korunmasını da sağlamaktadır³⁶⁴.

2007 tarihli Sözleşme ile toplanan ve işlenen kişisel verilerin üçüncü kişilerle

³⁶² Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 137; Duncan, “The Hauge Convention”, 323.

³⁶³ Pehlivanlı, “Nafakanın Tahsilinde İş Birliği”, 64.

³⁶⁴ Pehlivanlı, “Nafakanın Tahsilinde İş Birliği”, 70.

paylaşılması hususunda da belli sınırlar belirlenmiştir³⁶⁵. Sözleşmenin “*Bilginin Açıklanmaması*” kenar başlıklı 40. maddesinin ilk fıkrası merkezi makamların, verinin açıklanması hâlinde veri sahibinin güvenliğinin tehlikeye gireceğini tespit ettiği durumlarda veriyi açıklamaktan kaçınacağını düzenlemiştir. Aynı maddenin 2. fıkrası özellikle aile içi şiddet olayları göz önüne alınarak ayrıca düzenlenmiştir.

Lahey Uluslararası Özel Hukuk Konferansı Daimi Bürosu tarafından özel olarak hazırlanan tavsiye niteliğindeki başvuru formlarında da bu durum göz ardı edilmemiş ve gizliliğe ilişkin de bölümler eklenmiştir³⁶⁶. Başvurucunun ilgili bölümü kendi özel durumuna göre doldurması hâlinde merkezi makam tehlikenin varlığını tespit edebilecek buna göre gereken önlemleri alabilecektir³⁶⁷.

2007 tarihli Sözleşme kişisel verilerin elde edilmesi, saklanması ve paylaşılması konusunda belli sınırlar getirmişse de bu durumun aslında merkezi makamların bilgi ve belge toplama görevini sınırlandırma amacı taşımadığı da Sözleşmenin 40. maddesinin 3. fıkrasında düzenlenmiştir.

2.1.2.7.4. Tahsilde Eşitlik

2007 tarihli Sözleşmenin “*Eşit İşlem Yapma*” kenar başlıklı 33. maddesi ile talep edilen taraf devletin, talepte bulunana en az kendi iç hukuk düzeninde uyguladığı şekilde tenfiz usullerini uygulayacağı düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile talep edilen devletin tayin ettiği merkezi makam, başvuruçuyu kendi hukuk sisteminden daha ağır prosedürlere tabi tutamayacak ve iç hukuku doğru şekilde uygulayabilecektir³⁶⁸.

2007 tarihli Sözleşmenin ilgili maddesinden Sözleşme kapsamında yapılan başvurularda uygulanacak hukukî yollarda, talep edilen devletin iç hukukunda yer alan usullere oranla daha ağır usulü şartların talep edilmeyeceği çıkarılmaktadır³⁶⁹. Bu madde ile başvuruçuya veya talep edilen devlette yaşayan tarafa herhangi bir pozitif ayrımcılık

³⁶⁵ Pehlivanlı, “Nafakanın Tahsilinde İş Birliği”, 70.

³⁶⁶ Pehlivanlı, “Nafakanın Tahsilinde İş Birliği”, 71.

³⁶⁷ Pehlivanlı, “Nafakanın Tahsilinde İş Birliği”, 71; Practical Handbook, 57.

³⁶⁸ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 159; Pehlivanlı, “Nafakanın Tahsilinde İş Birliği”, 73.

³⁶⁹ Pehlivanlı, “Nafakanın Tahsilinde İş Birliği”, 73.

yapılmaması hedeflenmiştir³⁷⁰.

Sözleşme kapsamında yapılan bir başvuruda talepte bulunulan devletin iç hukuk kurallarından bağımsız ve zorlaştırmacı işlemler yapılamayacağı gibi nafaka alacaklısının herhangi bir ücret de talep edilemeyecektir³⁷¹.

2.2. 2007 Tarihli Sözleşmenin 1956 Tarihli Sözleşme Karşısında Uygulanması

Her iki Sözleşmenin de ortak amacı nafakanın uluslararası alanda hızlı ve güvenli şekilde tahsil edilmesini sağlamaktır. Birçok devletin orta sorununa çözüm getirmeye hedefleyen bu Sözleşmeler küresel nitelikte olmasalar dahi azımsanmayacak kadar katılımcıları vardır. 1956 tarihli Sözleşmeye katılım sağlamış birçok devlet 2007 tarihli Sözleşmeye de katılım sağlamıştır³⁷².

2007 tarihli Sözleşmenin “1956 New York Sözleşmesi’yle eşgüdüm ” kenar başlıklı 49. maddesi ile her iki Sözleşmeye de taraf olan devletler bakımından hükümlerin aynı konuda farklı düzenleme içeren hükümlerin birbiri ile çatışması hâlinde 2007 tarihli Sözleşmenin uygulanacağı düzenlenmiştir. 2007 tarihli Sözleşme 1956 tarihli Sözleşmeye bakış çok yeni olmakla birlikte beraberinde getirdiği yenilikçi çözümlerle nafakanın uluslararası alanda tahsilini düşük maliyetli ve hızlı gerçekleştirmek yolunda büyük adımlar atmıştır. Hâl böyle iken çakışan hükümler bulunması hâlinde 2007 tarihli Sözleşmenin uygulanması gerekliliğini hüküm altına almak kanaatimizde yerinde olmuştur.

³⁷⁰ Pehlivanlı, “Nafakanın Tahsilinde İş Birliği”, 73.

³⁷¹ Mary Helen Carlson, “United States Perspective on the New Hague Convention on the International Recovery of Child Support and Other Forms of Family Maintenance”, Family Law Quarterly, Volume: 43, Issue: 1, 2009, 32.

³⁷²

https://treaties.un.org/Pages/ViewDetailsIII.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XX1&chapter=20&Temp=mtdsg3&clang=_en (Erişim Tarihi: 02.03.2026). [UNTC](https://untc.un.org/).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

2007 TARİHLİ ÇOCUK NAFAKASI VE DİĞER AİLE NAFAKA TÜRLERİNİN ULUSLARARASI TAHSİLİNE İLİŞKİN LA HAYE SÖZLEŞMESİ UYARINCA EŞ NAFKASININ TAHSİL EDİLMESİ SİSTEMİ

3.1. Nafakanın Tahsiline İlişkin İdari İşbirliği Sistemi

3.1.1. Genel Olarak

2007 tarihli Sözleşme'nin asıl amaçlarından biri de uluslararası alanda nafakanın tahsili gerçekleştirmek için taraf devletlerin işbirliğini sağlamaktır³⁷³. Sözleşmenin amacı doğrultusunda nafakanın yabancı memlekette tahsili için başvurucuya iki farklı yol sunulmuştur³⁷⁴. Bu yollardan ilki nafaka alacaklısı olan başvurucunun bulunduğu taraf devletin yetkili kıldığı yetkili makama ilgili özel önlemleri alması ve nafakanın tahsil edilmesi için başvuruda bulunmasıdır³⁷⁵. Diğer yol ise alacaklının borçlunun veya borçlunun mallarının bulunduğu devlete giderek doğrudan başvuru yapmasıdır³⁷⁶.

Yabancı memlekette yalnızca eş nafakası talebi bulunan alacaklı, alacağını tahsil etmek adına idarî işbirliği ve merkezi makamlar aracılığı ile başvuru hükümlerinin uygulanmasını talep edemeyecek ancak doğrudan borçlunun bulunduğu taraf devletin tayin ettiği merkezi makama başvurabilecektir³⁷⁷. Ancak alacaklının eş nafakası ile birlikte çocuk nafakası da talep ettiği hâllerde Sözleşme kül hâlde uygulanabilirlik

³⁷³ Şanlı, Esen ve Figanmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk*, 229; Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 126-127.

³⁷⁴ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 132; Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 974.

³⁷⁵ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 132; Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 974.

³⁷⁶ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 132; Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 974.

³⁷⁷ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 122; Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 967.

kazanacaktır³⁷⁸. Ayrıca taraf devletlerin Sözleşme üzerinde beyan belirtme hakları bu konuda da geçerli olmuştur³⁷⁹. İmza devletler yalnızca eş nafakasının tanınması ve tenfizini içeren taleplerde de Sözleşmenin 2. ve 3. bölümlerinin uygulanması yönünde beyanda bulunmuşlarsa Sözleşmenin uygulama alanı genişlemiş kabul edilecektir³⁸⁰. Bu nedenle araştırmamızda doğrudan başvurularla birlikte merkezi makamlar aracılığı ile yapılan başvurular da incelenecektir.

3.1.2. Nafakanın Uluslararası Tahsiline İlişkin Başvuru Türleri

Nafaka alacaklısı, Sözleşme kapsamında bulunduğu taraf devletin tayin ettiği merkezi makam aracılığıyla alacağının tahsilini talep edebileceği gibi bu başvuruyu doğrudan nafaka borçlusunun bulunduğu taraf devletine de yapabilir³⁸¹. Sözleşme kapsamında hem düşük maliyetli hem de hızlı sonuçlanması sebebiyle asıl kullanılan yöntem başvuru merkezi makamlar aracılığıyla talebini iletmesidir³⁸². Ancak başvurucuya merkezi makamlar aracılığıyla başvuru yapılması hakkı verilmesi başvuru merkezi makamlar aracılığıyla başvuru yapma hakkının önüne geçmemektedir³⁸³.

3.1.2.1. Merkezi Makamlar Aracılığıyla Yapılan Başvurular

2007 tarihli Sözleşme ile nafakanın tahsili, taraf devletlerin tayin ettikleri merkezi makamların işbirliği çerçevesinde hızlı, teknoloji ile uyumlu, aynı zamanda da düşük maliyetli şekilde gerçekleştirilmektedir³⁸⁴. Bu sebeptendir ki Sözleşme kapsamında asıl kabul edilen başvuru şekli de merkezi makamlar aracılığı ile yapılan başvurulardır³⁸⁵.

Sözleşme'nin “*Merkezi Makamlar Aracılığıyla Başvuru*” kenar başlıklı 9. maddesi; başvuru merkezi makamlarının, yerleşim yerinin bulunduğu taraf devletin tayin ettiği merkezi makam aracılığıyla talep edilen devletin tayin ettiği merkezi makama yapılacağı düzenlenmiştir. Başvuru evrakları ve eklerinin, nafaka borçlusunun veya borçlunun mal varlığının bulunduğu taraf devletin tayin ettiği merkezi makama iletilmesiyle uluslararası alanda

³⁷⁸ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 122; Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 967.

³⁷⁹ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 122; Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 967.

³⁸⁰ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 122; Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 967.

³⁸¹ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 132; Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 974.

³⁸² Şanlı, Esen ve Figanmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk*, 230; Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 132.

³⁸³ Şanlı, Esen ve Figanmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk*, 230.

³⁸⁴ Şanlı, Esen ve Figanmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk*, 228.

³⁸⁵ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 132; Borrás and Degeling, “Family Maintenance”, 111.

nafakanın tahsil edilmesi süreci başlayacaktır³⁸⁶. Sözleşmenin 9. maddesinde geçen yerleşim yeri kavramının kapsamını, Sözleşmeyi doğru uygulamak amacıyla iyi değerlendirmek gerekmektedir³⁸⁷. Başvuru sahibinin kısa süreliğine orada bulunmuş olması o yere yerleşim yeri demek için yeterli olmayacaktır³⁸⁸. Ancak ikamet şartını çok zora sürmek de Sözleşmenin amacına ve ruhuna açıkça aykırılık teşkil edecektir³⁸⁹. Bu bağlamda nafaka alacaklısının yerleşim yerinin tespitinde, başvuruyu yaptığı yer ile nafakanın tahsil edilmesi hâlinde kendisine ulaştırılacak en kolay yer gibi unsurların dikkate alınması gerekecektir³⁹⁰.

Başvurucuların merkezi makam aracılığı ile yapabileceği başvurular sınırsız ve her konuyu kapsar nitelikte değildir³⁹¹. Sözleşmenin “*Başvuru Olanakları*” kenar başlıklı 10. maddesinde kim tarafından ne konularda başvuru yapılabileceği düzenlenmiştir.

3.1.2.1.1. Nafaka Alacaklısının Merkezi Makamlar Aracılığı İle Yaptığı Başvurular

Nafaka alacaklısının merkezi makamlar aracılığıyla alacağının tahsiline yönelik yapabileceği başvurular Sözleşme’nin 10. maddesinin ilk fıkrasında sıralanmıştır. İlgili maddeye göre bu başvurular; nafaka kararının tanınması ve tenfizi başvuruları, talep edilen devlette verilen veya tanınan bir nafaka kararının tenfizi başvuruları, herhangi bir nafaka kararı yokken talep edilen devletten yeni bir nafaka kararı alınmasına yönelik başvurular, talepte bulunulan devlette kararın tanınması ve tenfizinin mümkün olmadığı veya talebin reddedildiği hâllerde yeni karar verilmesi başvuruları, talep edilen devlette kararın değiştirilmesine yönelik başvurular ve verilen nafaka kararının değiştirilmesine yönelik başvurulardır.

Nafaka alacaklısı, Sözleşme kapsamında alacağının tahsili için var olan kararın tanınması ve tenfizini talep edebileceği gibi borçlunun yerleşim yerinde tanınan bir kararın tenfizi yoluna da gidebilir³⁹². Ayrıca talep edilen devlette yeni bir karar

³⁸⁶ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 185-186.

³⁸⁷ Pehlivanlı, “Nafakanın Tahsilinde İş Birliği”, 82.

³⁸⁸ Pehlivanlı, “Nafakanın Tahsilinde İş Birliği”, 82.

³⁸⁹ Pehlivanlı, “Nafakanın Tahsilinde İş Birliği”, 82.

³⁹⁰ Pehlivanlı, “Nafakanın Tahsilinde İş Birliği”, 82.

³⁹¹ Pehlivanlı, “Nafakanın Tahsilinde İş Birliği”, 83.

³⁹² Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 975-978; Şanlı, Esen ve Figanmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk*, 230-231.

verilmesi amacıyla da başvuru yapabilir³⁹³. Asıl kural, alacaklının yapacağı başvuruların talep edilen devletin iç hukuk kurallarına göre değerlendirilmesidir³⁹⁴.

Sözleşme'nin 20 ve 22. maddelerinde tanıma ve tenfiz esasları ile tanıma ve tenfizi reddetme gerekçelerini düzenlenmiştir. İlgili maddeler kapsamında tanıma ve tenfize aykırılık var ise veya tanıma ve tenfiz talebi reddedilmişse, nafaka alacaklısı talep edilen devletten yeni bir karar vermesini de talep edebilecektir³⁹⁵. Yine nafaka alacaklısı, alacağına ilişkin kararın taraf devletlerde değiştirilmesini de talep edebilecektir³⁹⁶. Eş nafakasının tek başına talep edilmesi hâlinde çocuk nafakası ile birlikte talep edilmesi hâlinde farklı olarak 2. ve 3. bölümler uygulanmayacağını belirtmiştik. Nafaka alacaklısının yapacağı her başvuru türünde bu durumun da incelenmesi gerektiği kanaatindeyiz.

3.1.2.1.1.1. Nafaka Kararının Tanınması ve Tenfizi Başvuruları

Nafaka alacaklısı, yerleşim yerinin bulunduğu akit devletin tayin ettiği merkezi makam aracılığıyla nafaka alacağının tahsili için başvurarak borçlunun veya borçluya ait mal varlığının bulunduğu taraf devletin tayin ettiği merkeze başvurarak mevcut nafaka kararının tanınması ve tenfizi talebini iletmesini isteyebilir³⁹⁷.

Nafaka alacaklısının bu başvuru şeklini tercih etmesi için öncelikle kendi lehine verilmiş bir nafaka kararının bulunması gerekir³⁹⁸. Bu başvuru şeklinin amacı alacaklının yerleşim yeri taraf devleti mahkemelerince verilen nafaka kararının, borçlunun veya borçlunun mal varlığının bulunduğu taraf devlet mahkemelerince verilmişçesine sonuç doğurmasını sağlamaktır³⁹⁹.

Nafaka alacaklısının başka bir taraf devlete taşınması durumunda, yerleşim yeri değişen nafaka alacaklısı; merkezi makamlar aracılığıyla daha önce yaşamış olduğu taraf devlet mahkemelerince verilen mahkeme kararının taşındığı taraf devlette de tanınmasını ve

³⁹³ Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 975-978; Şanlı, Esen ve Fıganmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk*, 230-231.

³⁹⁴ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 133; Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 975.

³⁹⁵ Pehlivanlı, "Nafakanın Tahsilinde İş Birliği", 84

³⁹⁶ Pehlivanlı, "Nafakanın Tahsilinde İş Birliği", 84.

³⁹⁷ Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 975; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 187.

³⁹⁸ Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 975

³⁹⁹ Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 975.

tenfizini talep edebilecektir⁴⁰⁰. Nafaka alacaklısı, alacağının tahsili amacıyla yalnızca yerleşim yerinden tayin edilen merkezi makama başvurabileceğinden taşınması hâlinde de tanıma ve tenfiz talep edebiliyor olması Sözleşmenin hem uygulanabilirliğini arttıracak hem de nafaka alacaklısının alacağını elde etmek üzere yapacağı masrafi azaltacaktır⁴⁰¹.

Kural olarak Sözleşme kapsamında eş nafakasının tahsilinin tek başına talep edildiği durumlarda bu başvuru yoluna gidilemeyecektir⁴⁰². Ancak içinde bulunulan taraf devlet ile talep edilen taraf devlet bu hususta beyan vermiş ve Sözleşmenin eş nafakasının tahsilinin tek başına talep edildiği durumlar bakımından da Sözleşmenin kül hâlde uygulanacağına yönelik beyanda bulunmuşsa yalnızca eş nafakasının tahsili için bu başvuru yolu kullanılabilir hâle gelecektir. Aynı zamanda eş nafakası ile birlikte çocuk nafakasının da talep edildiği durumlarda Sözleşme, bu başvuru şekli bakımından kendiliğinden uygulanabilirlik kazanacaktır⁴⁰³.

Kısa bir örnek ile izah edilecek olursa; A, 2007 tarihli Sözleşmeye taraf olan X devletinde yaşamaktadır. X devleti Sözleşmeye taraf olurken Sözleşmenin eş nafakası bakımından da kül hâlde uygulanmasını beyan etmiştir. A, eşi B ile X devletinde ikamet ederlerken taraflar anlaşmalı bir şekilde boşanmıştır. Anlaşmalı boşanma protokolü uyarınca B'nin A'ya ayda 6.000 birim X devleti parası ödenmesi hususunda taraflar mutabık kalmış ve X devleti mahkemeleri bu şekilde karar kurmuş, verilen karar kesinleşmiştir. B boşanma kararının kesinleşmesinin ardından 2007 tarihli Sözleşmeye taraf ve aynı zamanda taraf olurken Sözleşmenin eş nafakası bakımından da kül hâlde uygulanmasını beyan eden Y ülkesine taşınmış ve A'ya olan nafaka ödeme borcunu yerine getirmemeye başlamıştır. Bu durumda A, X devletince tayin edilen merkezi makama mevcut nafaka kararı, kesinleşme şerhi vb. diğer belgeler ile birlikte başvurarak mevcut nafaka kararının Y devletinde de tanınması ve tenfiz edilmesini içerir talebini Y devletin merkezi makamına iletmesini isteyebilecektir. Y devletinin merkezi makamı ilgili başvuruyu aldıktan sonra hızla işlemlere başlamalı ve gereken önlemleri almalıdır.

⁴⁰⁰ Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 975.

⁴⁰¹ Pehlivanlı, "Nafakanın Tahsilinde İş Birliği", 85; Practical Handbook, 71.

⁴⁰² Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 121.

⁴⁰³ Aygün *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 121.

3.1.2.1.1.2. Talep Edilen Devlette Verilen veya Tanınan Bir Nafaka Kararının Tenfizi Başvuruları

Nafaka alacaklısı, alacağını tahsil etmek amacıyla yerleşim yerinin bulunduğu taraf devletin tayin ettiği merkezi makama başvurarak talep edilen taraf devletçe verilmiş veya tanınmış olan bir nafaka kararının tenfizi talebini borçlunun veya borçlunun mal varlığının bulunduğu taraf devletin tayin ettiği merkezi makama iletmesini talep edebilecektir⁴⁰⁴. Nafaka alacaklısının bu başvuru şeklini tercih edilebilmesi için talep edilen devlette verilmiş veya tanınmış bir nafaka kararının bulunması gerekir⁴⁰⁵. Burada asıl amaç hâlihazırda verilen nafaka kararının icrasını bir an önce sağlayarak nafaka alacaklısını alacağına kavuşturmaktır⁴⁰⁶.

Nafaka alacaklısının başka bir taraf devlete taşınması durumunda, yerleşim yeri değişen nafaka alacaklısı; merkezi makamlar aracılığıyla daha önce yaşamış olduğu taraf devlet mahkemelerince verilen mahkeme kararının taşındığı taraf devlette tenfizini talep edebilecektir⁴⁰⁷. Sözleşme kapsamında en hızlı sonuç veren başvuru şeklinin talep edilen devlette verilen veya tanınan bir kararın tenfizi başvurusu olduğunu söylemek doğru olacaktır⁴⁰⁸.

Kural olarak Sözleşme kapsamında eş nafakasının tahsilinin tek başına talep edildiği durumlarda bu başvuru yoluna gidilemeyecektir⁴⁰⁹. Ancak içinde bulunulan taraf devlet ile talep edilen taraf devlet bu hususta beyan vermiş ve Sözleşmenin eş nafakasının tahsilinin tek başına talep edildiği durumlar bakımından da Sözleşmenin kül hâlde uygulanacağına yönelik beyanda bulunmuşsa yalnızca eş nafakasının tahsili için bu başvuru yolu kullanılabilir hâle gelecektir. Aynı zamanda eş nafakası ile birlikte çocuk nafakasının da talep edildiği durumlarda Sözleşme, bu başvuru şekli bakımından kendiliğinden uygulanabilirlik kazanacaktır⁴¹⁰.

Kısa bir örnek ile izah edilecek olursa; A ve B, 2007 tarihli Sözleşmeye taraf ve aynı

⁴⁰⁴ Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 976.

⁴⁰⁵ Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 976.

⁴⁰⁶ Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 976.

⁴⁰⁷ Pehlivanlı, “Nafakanın Tahsilinde İş Birliği”, 87.

⁴⁰⁸ Borrás and Degeling, “Family Maintenance”, 88.

⁴⁰⁹ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 121.

⁴¹⁰ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 121.

zamanda taraf olurken Sözleşmenin eş nafakası bakımından da kül hâlde uygulanmasını beyan eden X devletinde yaşayan eşlerdir. A, B'den şiddet gördüğü ve evlilik birliğini daha fazla sürdüremeyeceği gerekçesi ile X mahkemelerinde boşanma davası ikame etmiştir. Boşanma davası hâlen derdest iken X mahkemelerince bir ara karar ile B'nin A'ya 7.000 birim X devleti parası ödemesine karar verilmiştir. Ünlü bir iş insanı olan A bu süre zarfında Sözleşmeye taraf ve aynı zamanda taraf olurken Sözleşmenin eş nafakası bakımından da kül hâlde uygulanmasını beyan eden Y devletindeki inşaatlarının başına geçmiş ve uzun bir süre burada kalmayı planlamıştır. A'nın ülke dışında gittiğini duyan B bu duruma çok sinirlenmiş ve A'ya olan nafaka borcunu ödememiştir. Bu durumda A, Y devletince tayin edilen merkezi makama mevcut nafaka kararı vb. diğer belgeler ile birlikte başvurarak mevcut nafaka kararının A devletinde tenfiz edilmesini veya icrasını içerir talebini X devletin merkezi makamına iletmesini isteyebilecektir. X devletin merkezi makamı ilgili başvuruyu aldıktan sonra hızla işlemlere başlamalı ve gereken önlemleri almalıdır.

3.1.2.1.1.3. Herhangi Bir Nafaka Kararı Yokken Talep Edilen Devletten Yeni Bir Nafaka Kararı Alınmasına Yönelik Başvurular

Nafaka alacaklısı, tarafında mevcut mahkeme kararı olmaksızın bulunduğu taraf devletin tayin ettiği merkezi makama başvurarak borçlunun yaşadığı taraf devletin tayin ettiği merkezi makamlarla iletişime geçmesini ve o devlette kendi lehine yeni bir nafaka kararı verilmesi talebini iletmesini isteyebilir⁴¹¹.

Bu başvuru yoluna mevcut nafaka kararı yokken başvurulabileceği gibi mevcut nafaka kararının tanıma ve tenfizinin Sözleşme'nin 20. maddesi veya 22. maddesinin b bendi, yani usule ilişkin sahteciliğin var olması ve aynı maddenin e bendi, *yani davalının menşe devletteki davada hazır bulunmadığı ve temsil edilmediği* durumlar uyarınca reddedildiği hâllerde yeni bir nafaka kararına ihtiyaç hâsıl olması durumunda da başvurulabilir⁴¹².

Nafaka alacaklısı ile nafaka borçlusu arasında soybağının tesis edilmediği hâllerde de

⁴¹¹ Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 976.

⁴¹² Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 976.

bu başvuru yolu tercih edilmektedir⁴¹³. Bir taraf devlette yaşayan anne ve çocukları başka bir taraf devlette yaşayan müşterek çocukların biyolojik babasından nafakayı bu başvuru yoluyla tahsil edebilecektir⁴¹⁴. Anne ve çocukların yaşadığı taraf devletin tayin ettiği merkezi makam, biyolojik babanın yaşadığı taraf devletin tayin ettiği merkezi makamla iletişime geçerek müşterek çocuklar ile biyolojik baba arasındaki soybağı tesisini sağlayacaklardır⁴¹⁵. Bu tesisin sağlanmasından sonra alacaklılar, kendi yaşadıkları taraf devletin tayin ettiği merkezi makam vasıtasıyla babanın yaşadığı taraf devletin tayin ettiği merkezi makamdaki yeni bir nafaka kararı alınmasını talep edebileceklerdir⁴¹⁶.

Kural olarak Sözleşme kapsamında eş nafakasının tahsilinin tek başına talep edildiği durumlarda bu başvuru yoluna gidilemeyecektir⁴¹⁷. Ancak içinde bulunulan taraf devlet ile talep edilen taraf devlet bu hususta beyan vermiş ve Sözleşmenin eş nafakasının tahsilinin tek başına talep edildiği durumlar bakımından da Sözleşmenin kül hâlde uygulanacağına yönelik beyanda bulunmuşsa yalnızca eş nafakasının tahsili için bu başvuru yolu kullanılabilir hâle gelecektir. Aynı zamanda eş nafakası ile birlikte çocuk nafakasının da talep edildiği durumlarda Sözleşme, bu başvuru şekli bakımından kendiliğinden uygulanabilirlik kazanacaktır⁴¹⁸.

Kısa bir örnek ile izah edilecek olursa; A ve B, 2007 tarihli Sözleşmeye taraf ve aynı zamanda taraf olurken Sözleşmenin eş nafakası bakımından da kül hâlde uygulanmasını beyan eden X devletinde yaşayan eşlerdir. A ve B aynı zaman zarfında birbirlerine artık eskisi kadar ilgi duymadıkları bu sebeple boşanmak istedikleri yönünde beyanlarda bulunmuşlardır. A evlenmeden önce mankenlik işi yapmış ancak evlendikten sonra ev hanımı olmayı tercih etmiş ve geçirdiği bazı hastalıklar sebebiyle çeşitli ilaçlar kullanarak çok kilo almıştır. B' ye karşı bunları ile sürerek boşandıktan sonra geçimini sağlayamayacağını söylemiş ve 17.000 X devleti birimi nafaka talep etmiştir. B her ne kadar bu teklifi kabul etmişse de avukatlarına nafakaya ilişkin maddelerin ayrı bir sayfada yazılmasını talep etmiş ve ilgili hüküm başka bir sayfada olacak şekilde

⁴¹³ Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 977; Şanlı, Esen ve Figanmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk*, 231.

⁴¹⁴ Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 977.

⁴¹⁵ Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 977.

⁴¹⁶ Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 977.

⁴¹⁷ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 121.

⁴¹⁸ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 121.

tarafarla anlaşmalı boşanma protokolü imzalanmıştır. B nafakaya ilişkin maddenin yazılı olduğu sayfayı imha ederek sanki nafaka olmadan anlaşılmışçasına mevcut protokolü X devleti mahkemelerine sunmuş ve taraflar bu şekilde boşanmış ilgili boşanma kararı kesinleşmiştir. Kararın kesinleşmesine mütetip B doktora eğitimi tamamlamak ve aynı zamanda akademisyenlik yapmak için uzun yıllar kalmak amacıyla Sözlēmeye taraf ve aynı zamanda taraf olurken Sözlēşmenin eş nafakası bakımından da kül hâlde uygulanmasını beyan eden Y devletine taşınmıştır. A hâlen nafaka ödemesi almadığını fark ettiğinde avukat T ile iletişime geçerek randevu almış ve ofisine gitmiştir. Ancak avukat T tarafların boşanma davası dosyasını incelediğinde nafakaya ilişkin herhangi bir hüküm olmadığını A'ya anlatmıştır. A bunun mümkün olmadığını ve kendisinin kandırıldığını ileri sürmüş ve yapacak bir şey olup olmadığını sormuştur. Bu durumda avukat T'nin yapması gereken X devletinin tayin ettiği merkezi makama başvurarak gerekli belgeler ve hazırladığı nafaka davası açılması talepli dilekçeyi Y devletin merkezi makamına iletmesini ve Y devletinde A lehine nafakaya hükmedilmesi talepli dava açılmasını sağlamaktır.

3.1.2.1.1.4. Talep Edilen Devlette Kararın Tanınması ve Tenfizinin Mümkün Olmadığı veya Talebin Reddedildiği Hâllerde Yeni Karar Verilmesi Başvuruları

Nafaka borçlusunun yaşadığı taraf devlette nafaka alacaklısının sahip olduğu nafaka kararının tanıma ve tenfizi mümkün değilse veya alacaklının tanıma ve tenfiz talebi reddedilmişse nafaka alacaklısı bulunduğu taraf devletin tayin ettiği merkezi makama başvurarak borçlunun yaşadığı taraf devletin tayin ettiği merkezi makamla iletişime geçmesini ve talepte bulunulan devlet nezdinde yeni bir nafaka kararı verilmesini talep edebilecektir⁴¹⁹.

Kural olarak Sözlēşme kapsamında eş nafakasının tahsilinin tek başına talep edildiği durumlarda bu başvuru yoluna gidilemeyecektir⁴²⁰. Ancak içinde bulunulan taraf devlet ile talep edilen taraf devlet bu hususta beyan vermiş ve Sözlēşmenin eş nafakasının tahsilinin tek başına talep edildiği durumlar bakımından da Sözlēşmenin kül hâlde uygulanacağına yönelik beyanda bulunmuşsa yalnızca eş nafakasının tahsili için bu başvuru yolu kullanılabilir hâle gelecektir. Aynı zamanda eş nafakası ile birlikte çocuk

⁴¹⁹ Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 977.

⁴²⁰ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 121.

nafakasının da talep edildiği durumlarda Sözleşme bu başvuru şekli bakımından kendiliğinden uygulanabilirlik kazanacaktır⁴²¹.

Kısa bir örnek ile izah edilecek olursa; A ve B, 2007 tarihli Sözleşmeye X devletinde yaşayan eşlerdir. A, B'nin kendini aldattığı gerekçesi ile X mahkemelerinde boşanma davası açmış ve dava sonunda tarafların müşterek çocuğu C'nin velayeti A'ya bırakılmış; A lehine 8.000 birim X devleti parası ve C lehine 8.000 birim X devleti parası nafakaya hükmedilmiştir. Karar kesinleştikten sonra B yeni bir aksiyon filmi çekmek için uzun yıllar kalmak amacıyla Sözleşmeye taraf Y devletine taşınmıştır. A boşanmanın kesinleşmesinden sonra hiç nafaka almadığı gerekçesi ile gereken belgeleri toplamış ve X devletinin tayin ettiği merkezi makama mevcut nafaka kararının tanınması ve tenfizi yönündeki başvurusunu Y devletin tayin ettiği merkezi makama teslim etmesi için iletmiştir. Yaklaşık bir buçuk ay kadar sonra Y devletin gelen bir yazı ile ilgili başvurunun mümkün olmadığı belgelerin çoğunun hatalı ve geçersiz olduğu gerekçesi ile tanıma ve tenfiz başvurusu reddedilmiştir. A bu durumda yapacak bir şey kalmadığını düşünürken arkadaşı K ona bir avukata danışmasını önermiş ve A avukat T ile görüşmüştür. Bu durumda avukat T'nin yapması gereken mevcut nafaka kararının tanınması veya tenfizi başvurusunun mümkün olmadığı ya da reddedildiği hâllerde yeni bir karar alınması için başvuru yapılabileceği hususunda aydınlatmaktır.

3.1.2.1.1.5. Talep Edilen İmza Devlette Verilen Kararın Değiştirilmesine Yönelik Başvurular

Nafaka alacaklısı, talep edilen taraf devlette verilen nafaka kararının yetersiz olduğu ve genelde nafakanın arttırılmasını istediği hâllerde yaşadığı taraf devletin tayin ettiği merkezi makama başvurarak borçlunun yaşadığı taraf devletin tayin ettiği merkezi makamla iletişime geçmesini ve nafaka kararında değişiklik yapılmasına ilişkin talebinin iletilmesini sağlayabilir⁴²².

Bu başvuru şekli Sözleşme'nin 10. maddesinin ilk fıkrasının e bendinde düzenlenmiştir. İlgili fıkra göre değiştirilmesi talep edilen nafaka kararının aslen talep edilen taraf devletin iç hukuk kurallarına göre verilmiş bir karar olması gerekmektedir. Bir taraf

⁴²¹ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 121.

⁴²² Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 977-978.

devlette yaşayan çiftin bu taraf devletin hukuk kuralları uyarınca boşandığı ve bu kararda bir eşin diğer eşe yoksulluk nafakası ödemesine hükmedildiğini düşünelim. Karardan sonra nafaka alacaklısı eş başka bir taraf devlete taşınmışsa ve artık nafakanın yetersiz kaldığını düşünüyorsa yaşadığı devletin tayin ettiği merkezi makama başvurarak kararın verildiği taraf devletin tayin ettiği merkezi makamla iletişime geçmesini ve mevcut nafaka kararının değiştirilmesi talebini iletmesini sağlayabilir⁴²³. Bu durumda kararı veren taraf devlet karar değişikliğini yine kendi hukuk kurallarına uygun şekilde sağlayabilecektir⁴²⁴.

Kural olarak Sözleşme kapsamında eş nafakasının tahsilinin tek başına talep edildiği durumlarda bu başvuru yoluna gidilemeyecektir⁴²⁵. Ancak içinde bulunan taraf devlet ile talep edilen taraf devlet bu hususta beyan vermiş ve Sözleşmenin eş nafakasının tahsilinin tek başına talep edildiği durumlar bakımından da Sözleşmenin kül hâlde uygulanacağına yönelik beyanda bulunmuşsa yalnızca eş nafakasının tahsili için bu başvuru yolu kullanılabilir hâle gelecektir. Aynı zamanda eş nafakası ile birlikte çocuk nafakasının da talep edildiği durumlarda Sözleşme bu başvuru şekli bakımından kendiliğinden uygulanabilirlik kazanacaktır⁴²⁶.

Kısa bir örnek ile izah edilecek olursa; A ve B, 2007 tarihli Sözleşmeye taraf ve aynı zamanda taraf olurken Sözleşmenin eş nafakası bakımından da kül hâlde uygulanmasını beyan eden X devletinde yaşayan eşlerdir. A öğretmen ve B de doktordur. B uzun süren ameliyatlar ve iş temposunu bahane ederek A'dan uzaklaşmış ve A bu sebeplerle X devleti mahkemelerinde boşanma davası ikame etmiştir. X devleti mahkemeleri tarafların boşanmasına ve B'nin A'ya 5000 birim X devleti parası nafaka ödemesine karar vermiştir. Kararın kesinleşmesinin ardından B Sözleşmeye taraf ve aynı zamanda taraf olurken Sözleşmenin eş nafakası bakımından da kül hâlde uygulanmasını beyan eden Y devletindeki bir hastaneden teklif almış ve taşınmıştır. Bu esnada X devletinde ekonomik kriz ve enflasyon baş göstermiş A çalıştığı özel okuldan kovulmuştur. A'nın artık tek geliri bu ekonomik koşullarda kirasını dair karşılamayan nafakasıdır. Bu durumda A, X devletin tayin ettiği merkezi makama başvurarak mevcut nafaka

⁴²³ Pehlivanlı, “Nafakanın Tahsilinde İş Birliği”, 96.

⁴²⁴ Pehlivanlı, “Nafakanın Tahsilinde İş Birliği”, 96.

⁴²⁵ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 121.

⁴²⁶ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 121.

kararının değiştirilmesi ve nafakanın arttırılması talepli başvurusunu Y devletinin tayin ettiği merkezi makama iletmesini talep edebilir.

3.1.2.1.1.6. Talep Edilen İmza Devlet Dışında Bir Devlette Verilen Nafaka Kararının Değiştirilmesine Yönelik Başvurular

Nafaka alacaklısı, bulunduğu taraf devletin tayin ettiği merkezi makama başvurarak kendi lehine olan ve talep edilen devlette verilmemiş ve hatta Sözleşmeye taraf olmayan bir devlet nezdinde verilmiş olan bir nafaka kararının değiştirilmesi için nafaka borçlusunun yaşadığı taraf devletin tayin ettiği merkezi makamla iletişime geçmesini sağlayabilir⁴²⁷. Bu başvuru şekli Sözleşme'nin 10. maddesinin ilk fıkrasının f bendinde düzenlenmiştir.

Kural olarak Sözleşme kapsamında eş nafakasının tahsilinin tek başına talep edildiği durumlarda bu başvuru yoluna gidilemeyecektir⁴²⁸. Ancak içinde bulunulan taraf devlet ile talep edilen taraf devlet bu hususta beyan vermiş ve Sözleşmenin eş nafakasının tahsilinin tek başına talep edildiği durumlar bakımından da Sözleşmenin kül hâlde uygulanacağına yönelik beyanda bulunmuşsa yalnızca eş nafakasının tahsili için bu başvuru yolu kullanılabilir hâlde gelecektir. Aynı zamanda eş nafakası ile birlikte çocuk nafakasının da talep edildiği durumlarda Sözleşme bu başvuru şekli bakımından kendiliğinden uygulanabilirlik kazanacaktır⁴²⁹.

Kısa bir örnek ile izah edilecek olursa; A ve B, 2007 tarihli Sözleşmeye taraf ve aynı zamanda taraf olurken Sözleşmenin eş nafakası bakımından da kül hâlde uygulanmasını beyan eden X devletinde yaşayan eşlerdir. A, çocuğu olmadığı ve bunun için tedavi olmayı da reddettiği gerekçesi ile B'den boşanmak istemiş ve X devleti mahkemelerinde boşanma davası ikame etmiştir. Dava sonunda mahkeme tarafların boşanmasına ve B'nin A'ya 11.000 birim X devleti parası nafaka ödemesine karar vermiş ve karar kesinleşmiştir. Kararın kesinleşmesinin ardından A, kardeşinin yanına Sözleşmeye taraf ve aynı zamanda taraf olurken Sözleşmenin eş nafakası bakımından da kül hâlde uygulanmasını beyan eden Y devletine; B ise yeni şirket kurmak amacıyla Sözleşmeye taraf ve aynı zamanda taraf olurken Sözleşmenin eş nafakası bakımından da

⁴²⁷ Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 978.

⁴²⁸ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 121.

⁴²⁹ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 121.

kül hâlde uygulanmasını beyan eden Z devletine taşınmışlardır. B boşanma gerçekleştiğinden beri A'ya olan nafaka borcunu ödememektedir. Bu durumda A'nın yapması gereken X devleti tarafından verilen kararı ve diğer gerekli belgeleri Y devletinin tayin ettiği merkezi makama başvurarak mevcut nafaka kararının Z devletinde tanınması ve tenfizi talebini Z devletine iletmesini sağlamaktır. Z devleti başvuruyu alınca gereken tüm önlemleri almakla mükelleftir.

3.1.2.2. Nafaka Borçlusunun Yaptığı Başvurular

2007 tarihli Sözleşme' de nafaka alacaklısının hızlı ve ucuz maliyetle alacağına kavuşmasına yönelik düzenlemeler bulunduğu gibi nafaka borçlusu lehine de düzenlemeler yapılmıştır⁴³⁰. Aleyhinde nafaka kararı verilen nafaka borçlusunun merkezi makamlar aracılığıyla yapabileceği başvuru türleri Sözleşme'nin 10. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenmiştir. İlgili düzenlemeye göre borçlu tarafından yapılabilecek başvuru türleri şunlardır: Talep edilen devlette önceki kararın icrasının durdurulmasına yönelik başvurular, talep edilen devlette verilen kararın değiştirilmesine yönelik başvurular, talep edilen devlet dışında başka bir devlette verilen kararın değiştirilmesine yönelik başvurulardır⁴³¹.

2007 tarihli Sözleşme' ye göre kural olarak; aksi düzenleme bulunmadıkça borçlunun yapacağı başvurulara uygulanacak hukuk, talep edilen devletin iç hukukudur⁴³².

3.1.2.2.1. Talep Edilen Devlette Önceki Kararın İcrasının Durdurulmasına Yönelik Başvurular

Nafaka borçlusu, 2007 tarihli Sözleşme'nin 10. maddesinin 2. fıkrasının a bendine göre talep edilen devlette aleyhinde daha öncesinde verilmiş başka bir nafaka kararının kaldırılması veya durdurulması için başka bir taraf devlet nezdinde verilmiş yeni kararın tanınmasını bulunduğu ülkenin tayin ettiği merkezi makama başvurarak sağlayabilir⁴³³. Borçlunun başvurusu üzerine bulunduğu ülkenin tayin ettiği merkezi makam, talep edilen devletin tayin ettiği merkezi makama nafakanın kaldırılması veya durdurulması

⁴³⁰ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 133; Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 978-979.

⁴³¹ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 133; Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 978-979.

⁴³² Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 133; Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 979.

⁴³³ Pehlivanlı, "Nafakanın Tahsilinde İş Birliği", 93.

talebini iletir⁴³⁴. Bu durumda nafaka borçlusu yalnızca nafaka kararının kaldırılması veya durdurulması yönünde değil kendisinde mevcut yeni kararın tanınması talebiyle de başvuru yapabilecektir⁴³⁵.

Devletlerin iç hukuk sistemleri birbirinden farklı olduğundan nafaka kararının kaldırılması veya durdurulması her devlette aynı şekilde ilerlemez⁴³⁶. Bu durumda nafaka borçlusunun talebi, talep edilen devletin tayin ettiği merkezi makama iletildiğinde doğrudan kaldırma veya durdurma işlemleri gerçekleşmemekle birlikte o devletin iç hukuk düzeninde kaldırma veya durdurma işlemine eşdeğer başka işlemlerin gerçekleşmesi de sağlanabilir⁴³⁷. Talep edilen devletçe eşdeğer uygulamanın gerçekleştirilmesi hâlinde talep edilen devletin, yerine getirdiği uygulamayı Lahey Uluslararası Hukuk Daimi Bürosu'na bildirmesi gerekliliği Sözleşme'nin 57. maddesinde düzenlenmiştir⁴³⁸.

Kısa bir örnekle izah etmek gerekirse; 2007 Tarihli Sözleşmeye taraf A ülkesinde ikamet eden X, yine Sözleşmeye taraf B ülkesinde ikamet eden eski eşi Y ve çocuğu Z'ye nafaka ödemektedir. Mevcut nafaka kararı B ülkesi tarafından verilmiştir. B ülkesinde nafaka kararı verilirken Y henüz bir başkası ile evlenmemiş bir kadın ve Z'de eğitim öğretimini bırakmış bir çocuktur. Aradan üç sene geçtikten sonra X, eski eşi Y'nin bir başkası ile evlenmiş olduğunu ve kızı Z'nin ise 18 yaşını doldurur doldurmaz evlendiğini öğrenmiştir. Ancak kendisine herhangi bir bilgi verilmediğinden X nafaka borcunu ödemeye devam etmektedir. Bu durumda X, A ülkesinin tayin ettiği merkezi makama başvurarak B ülkesinin tayin ettiği merkezi makama artık nafaka borcu olmadığı ve süreçte fazladan ödediği nafaka miktarının iadesi talebinin iletilmesini sağlayabilir.

3.1.2.2.2. Talep Edilen Devlette Verilen Kararın Değiştirilmesine Yönelik Başvurular

Nafaka borçlusu bulunduğu devletin tayin ettiği merkezi makama başvurarak; aleyhinde verilen nafaka kararındaki nafaka miktarının azaltılması, nafaka borcunu ifa ettiği

⁴³⁴ Pehlivanlı, "Nafakanın Tahsilinde İş Birliği", 93.

⁴³⁵ Pehlivanlı, "Nafakanın Tahsilinde İş Birliği", 94.

⁴³⁶ Pehlivanlı, "Nafakanın Tahsilinde İş Birliği", 94.

⁴³⁷ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 192.

⁴³⁸ Pehlivanlı, "Nafakanın Tahsilinde İş Birliği", 94.

günün değiştirilmesini veya başka koşullarda nafaka ödemesi gerektiği gibi taleplerinin talep edilen devletin tayin ettiği merkezi makama iletilmesini sağlayabilir⁴³⁹. Bu kapsamda yapılacak başvurular Sözleşme'nin 10. maddesinin 2. fıkrasının b bendinde düzenlenmiştir⁴⁴⁰. Bu şekilde yapılan başvurularda talep edilen devlet, başvuru nafaka borçlusu aleyhinde nafaka kararı veren devlettir⁴⁴¹. Bu düzenlemenin amacı; nafaka borçlusunun talebini iletmek için doğrudan kendi aleyhinde nafaka kararı veren devlete başvurmasının önüne geçmek ve nafaka borçlusu için de etkin, ucuz ve uygulanabilir çözümler yaratmaktır⁴⁴².

Borçlu tarafından bulunduğu taraf devletin tayin ettiği merkezi makama yapılan başvuru sonrasında merkezi makam bu başvuruyu borçlu aleyhinde nafaka kararı veren devletin tayin ettiği merkezi makama iletir. Bu başvuru talep edilen devlet nezdinde kendi iç hukuk kurallarına göre değerlendirilecek ve yine kendi iç hukuk kurallarına göre karara bağlanacaktır⁴⁴³.

Kısa bir örnekle izah etmek gerekirse; 2007 Tarihli Sözleşmeye taraf A ülkesinde ikamet eden X, yine Sözleşmeye taraf B ülkesinde ikamet eden eski eşi Y ve çocuğu Z'ye nafaka ödemektedir. Mevcut nafaka kararı B ülkesi tarafından verilmiştir. B ülkesinde nafaka alacağı her ayın 1. günü muaccel olmakta ancak X, çalıştığı A ülkesinde maaşını her ayın 30. günü almaktadır. X, nafaka borcunu ödemekte ise de maaş gününden dolayı 29 gün gecikerek ödemekte ve temerrüt faizi ödemek zorunda kalmaktadır. Bu durumda X, A ülkesinin tayin ettiği merkezi makama başvurarak B ülkesinin merkezi makamına nafaka ödeme gününün değiştirilmesi için başvuruda bulunabilecektir.

3.1.2.2.3. Talep Edilen Devlet Dışında Başka Bir Devlette Verilen Kararın Değiştirilmesine Yönelik Başvurular

Nafaka alacaklısının yaşadığı taraf devlette alınan nafaka kararının değiştirilmesi yönünde nafaka borçlusunun kararın değiştirilmesi talebini yalnızca nafaka alacaklısının mutad meskeninin bulunduğu devlete yöneltebileceği Sözleşme'nin 18. maddesinde

⁴³⁹ Pehlivanlı, "Nafakanın Tahsilinde İş Birliği", 94.

⁴⁴⁰ Pehlivanlı, "Nafakanın Tahsilinde İş Birliği", 95.

⁴⁴¹ Pehlivanlı, "Nafakanın Tahsilinde İş Birliği", 95.

⁴⁴² Pehlivanlı, "Nafakanın Tahsilinde İş Birliği", 95.

⁴⁴³ Pehlivanlı, "Nafakanın Tahsilinde İş Birliği", 95.

düzenlenmiştir⁴⁴⁴. Nafaka alacaklısının taşınması durumunda, borçlunun taleplerini nafaka alacaklısının yeni mutad meskeninin bulunduğu taraf devletine iletmesi gerekecektir⁴⁴⁵.

Nafaka borçlusu bulunduğu devletin tayin ettiği merkezi makama başvurarak; aleyhinde verilen nafaka kararındaki nafaka miktarının azaltılması, nafaka borcunu ifa ettiği günün değiştirilmesini veya başka koşullarda nafaka ödemesi gerektiği gibi taleplerinin talep edilen, nafaka alacaklısının mutad meskeninin bulunduğu devletin tayin ettiği merkezi makama iletilmesini sağlayabilir⁴⁴⁶. Bu kapsamda yapılacak başvurular Sözleşme'nin 10. maddesinin 2. fıkrasının c bendinde düzenlenmiştir⁴⁴⁷.

Borçlu tarafından bulunduğu taraf devletin tayin ettiği merkezi makama yapılan başvuru sonrasında merkezi makam bu başvuruyu talep edilen devletin tayin ettiği merkezi makama iletir. Bu başvuru talep edilen devlet yani alacaklının yaşadığı taraf devlet nezdinde kendi iç hukuk kurallarına göre değerlendirilecek ve yine kendi iç hukuk kurallarına göre karara bağlanacaktır⁴⁴⁸.

Kısa bir örnekle izah etmek gerekirse; 2007 Tarihli Sözleşmeye taraf A ülkesinde ikamet eden X, yine Sözleşmeye taraf B ülkesinde ikamet eden eski eşi Y ve çocuğu Z'ye nafaka ödemektedir. Mevcut nafaka kararı C ülkesi tarafından verilmiştir. Mevcut nafaka miktarı belirlenirken X, A ülkesinde tanınmış bir müzisyendir. Ancak geçirdiği bir kaza sonucu elini kaybeder ve tek gelir kaynağı olan piyanosunu bu sebeple bir daha asla çalamaz ve A devletinin kendisine bağladığı sosyal yardımlar ile geçimini sağlar. Bu durumda X, A devletinin tayin ettiği merkezi makama başvurarak eski eşi Y ve çocuğu Z'ye ödediği nafaka miktarının değiştirilmesi talebinin Y ve Z'nin yaşadığı B ülkesinin tayin ettiği merkezi makama iletilmesini sağlayabilir.

3.1.3. Nafakanın Uluslararası Tahsilinde Özel Önlem Talepleri

2007 tarihli Sözleşme ile nafakanın hem hızlı hem de düşük maliyetler kullanarak tahsil

⁴⁴⁴ Pehlivanlı, "Nafakanın Tahsilinde İş Birliği", 96.

⁴⁴⁵ Pehlivanlı, "Nafakanın Tahsilinde İş Birliği", 96.

⁴⁴⁶ Pehlivanlı, "Nafakanın Tahsilinde İş Birliği", 96.

⁴⁴⁷ Pehlivanlı, "Nafakanın Tahsilinde İş Birliği", 96.

⁴⁴⁸ Pehlivanlı, "Nafakanın Tahsilinde İş Birliği", 97.

edilmesi amaçlanmıştır⁴⁴⁹. Sözleşme kapsamında özel önlemlere yer verilerek nafakanın tahsili kolaylaştırılmıştır⁴⁵⁰. Sözleşme'nin “Özel Önlem Talepleri” kenar başlıklı 7. maddesinde bu husus düzenlenmiştir.

Sözleşme'nin 7. maddesinin ilk fıkrası uyarınca Sözleşme'nin 10. maddesi kapsamında henüz bir başvuru yapılmamışsa Sözleşme'nin merkezi makamların özel görevlerini düzenleyen 6. maddesinin 2. fıkrasının; b) merkezi makamın başvurucunun karşı tarafının mutad meskenini tespit etmek, c) mali şartlara ilişkin bilgi vermek, g) delillerin toplanmasını kolaylaştırmak, h) soybağının tesisine yardımcı olmak, i) dava işlemlerini başlatmak ve kolaylaştırmak ve j) tebligat işlerini kolaylaştırmak bentlerinde sayılan tedbirler alınacaktır⁴⁵¹. Bu düzenleme ile merkezi makamın başvurucuya sistematik bir şekilde yardımcı olması ve nafakanın tahsilinin kolaylaştırılması amaçlanmıştır⁴⁵².

Başvurucu tarafından iletilen özel önlem taleplerini değerlendirmek taraf devlet tarafından tayin edilen merkezi makam inisiyatifindedir⁴⁵³. Merkezi makam özel önlem taleplerinin nafakanın talep edilen devlette tahsili bakımından gerekli olduğu düşüncesinde ise bu talebi kabul eder⁴⁵⁴. Aksi kanaatte ise talebi reddetmekte özgürdür⁴⁵⁵.

Sözleşme'nin 7. maddesinin 2. fıkrasında merkezi makamların talebi ile de özel önlemler alınabileceği düzenlenmiştir. İlgili düzenlemeye göre taraf devletlerden birinin tayin ettiği merkezi makam diğer bir taraf devletin tayin ettiği merkezi makamdan Sözleşme'nin 6. maddesinin 2. fıkrasındaki özel önlemleri almasını talep edebilecektir. Merkezi makam tarafından yapılan özel önlemlerin alınması talebinin, özel önlem alınması talep edilen merkezi makam nezdinde kabul edilmesi zorunluluğu bulunmamaktadır⁴⁵⁶. Başvurucunun talebinde olduğu gibi merkezi makamın talebini de kabul edip etmemek kendisinden özel önlem talep edilen merkezi makamın

⁴⁴⁹ Şanlı, Esen ve Figanmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk*, 229; Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 132.

⁴⁵⁰ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 183-184.

⁴⁵¹ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 184.

⁴⁵² Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 184.

⁴⁵³ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 184.

⁴⁵⁴ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 184.

⁴⁵⁵ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 184; Borrás and Degeling, “Family Maintenance”, 105.

⁴⁵⁶ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 184.

inisiyatifinde olacaktır⁴⁵⁷.

2007 tarihli Sözleşme'nin 8. maddesinde nafakanın uluslararası alanda tahsili için gereken masrafların merkezi makamlar tarafından karşılanacağı düzenlenmiştir⁴⁵⁸. Talepte bulunulan devletin iç hukuku uyarınca işlem ücret gerektiriyorsa başvurucuyu önceden bu hususta aydınlanmak suretiyle bulunduğu taraf devletin tayin ettiği merkezi kurum başvurucudan ücret talep edilebilecektir⁴⁵⁹.

3.1.4. Nafakanın Uluslararası Tahsilinde Kullanılan Dil

2007 tarihli Sözleşme uluslararası alanda büyük ölçüde önem arz eden bir işbirliği Sözleşmesidir. Sözleşme kapsamında yapılacak başvurularda kullanılması gereken dil de Sözleşmenin "*Lisana İlişkin Koşullar*" kenar başlıkla 44. maddesinde düzenlenmiştir⁴⁶⁰. İlgili madde uyarınca yapılan başvuruya ilişkin tüm belgeler ve bu belgelerin ekleri, aksi nafakanın tahsili talep edilen devletçe ileri sürülmemişse talep edilen devletin resmi dilinde olacaktır.

Nafakanın uluslararası alanda tahsili için yapılan başvurularda ana kural başvuru evraklarının talep edilen taraf devletin resmi dili olması olmakla birlikte başvuru, Sözleşme'nin "*Çeviri Araçları ve Giderleri*" kenar başlıklı 45. maddesi uyarınca *talep edilen devletin resmi diline çevrilmek üzere* başvuru evraklarını İngilizce ve Fransızca olarak da gönderebilirler⁴⁶¹. Ancak taraf devletler Sözleşme'nin 62. maddesi uyarınca çekince sunarak başvuruların İngilizce ve Fransızca olmamasını talep edebilirler⁴⁶². İmza devletleri Sözleşme'nin 63. maddesi uyarınca beyanda bulunarak kendi ülkesindeki farklı bölgelerin –eyaletlerin - resmi dil olarak kabul ettiği dillerde de başvuru yapılmasını talep edebilirler⁴⁶³. Özellikle federal yapılarda ve birden fazla resmi dili benimsemiş ülkeler bakımından bu husus önem arz etmektedir⁴⁶⁴.

⁴⁵⁷ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 184; Borrás and Degeling, "Family Maintenance", 107.

⁴⁵⁸ Şanlı, Esen ve Figanmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk*, 230.

⁴⁵⁹ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 185.

⁴⁶⁰ Pehlivanlı, "Nafakanın Tahsilinde İş Birliği", 103.

⁴⁶¹ Pehlivanlı, "Tahsilinde İş Birliği", 103.

⁴⁶² Pehlivanlı, "Tahsilinde İş Birliği", 103.

⁴⁶³ Pehlivanlı, "Tahsilinde İş Birliği", 103.

⁴⁶⁴ Pehlivanlı, "Nafakanın Tahsilinde İş Birliği", 103.

3.1.5. Sözleşme Uyarınca Yapılan Başvuruların İçeriği

2007 tarihli Sözleşmenin “*Başvuru İçeriği*” kenar başlıklı 11. maddesinde başvuruların içeriği düzenlenmiştir. Başvurucu, Uluslararası Özel Hukuk hakkında La Haye Konferansı tarafından tavsiye edilen şekli ile de hazırlanabilecektir⁴⁶⁵.

Sözleşme’nin 10. maddesi kapsamında yapılacak olan tüm başvurularda gereken belgeler Sözleşme’nin 11. maddesinde sayılmıştır. İlgili madde uyarınca başvurucudan başvuru esnasında; başvurunun içeriğinin aydınlatılması bakımından açıklama, başvurucunun doğum tarihi, adresi ve diğer tüm iletişim bilgileri, başvuran eşin çocuk için de nafaka talep etmesi hâlinde çocuğun adı ve doğum tarihi, nafaka borçlusunun; adı, bilinmesi hâlinde doğum tarihi ve adresi, başvurunun hukukî dayanağı, tahsil edilen nafaka ödemesinin nereye gönderileceğine ilişkin bilgi, *Madde 10 (1) a) ve (2) a) kapsamındaki başvuru hariç, Talep edilen Devlet tarafından 63. madde uyarınca bir beyanla belirtilen herhangi bir bilgi veya belge, talep eden Devletin Merkezi Makamında başvuruyu işleme koymakla sorumlu kişi veya birimin adı ve iletişim bilgileri.*” istenir.

İlgili maddenin 2. fıkrasında ise başvuruya ilişkin bilindiği ölçüde paylaşılması talep edilen bilgiler sıralanmıştır. Bu bilgiler; alacaklının ekonomik durumu, borçlunun işyeri adresi, borçlunun sahip olduğu malların durumu, borçlunun ekonomik durumu ve borçlunun yerinin ve ekonomik durumunun tespitine yarayabilecek her türlü bilgidir.

11. maddenin 3. fıkrası adlî yardıma ilişkin belgelerle beraber başvuruyu destekleyecek her türlü bilginin başvuruya eklenmesi gerektiğini bildirmiştir. Madde metni; bir kararın tanınmasını ve tenfizini içeren başvurular ile çocuk nafakasının talep edildiği durumlarda yalnızca 25. maddedeki evrakların sunulması gerektiğini de ortaya koyar. Bu evraklar; karar metni, kararı veren devlette kararın uygulanabilir olduğunu gösterir belge, kararı veren devlette yapılan yargılamada davalının hazır bulunmadığı hâllerde ihtaratin usulüne uygun yapıldığını gösterir belge, ödenmemiş borcu gösterir belge ile ilgili borcun hesaplanma tarihini içerir belge, hesabın yapılabilmesi için gereken bilgiye

⁴⁶⁵ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 196.

içerir belge ve gerekirse adlî yardım imkânı sağlandığına ilişkin belgedir⁴⁶⁶.

İmza devletler Sözleşmenin 63. maddesi gereği ileri sürecekleri beyanlarla da farklı bilgi ve belge talep edebileceklerdir⁴⁶⁷. Nitekim Türkiye de ileri sürdüğü beyanla başvuruda şu belgelerin olması gerektiğini ileri sürmüştür:

- Kararın tam metni ve değişiklik yapılması hâlinde değişen kararın onaylı kopyası,
- Borçluya ait görsel ve kimlik bilgileri,
- Çocuğa ilişkin doğum belgesi ve varsa babalığı kanıtlayacak belgeler,
- Alacaklının medeni hâline ilişkin belge,
- 18 yaşını doldurmuş çocuklar için eğitimin devam ettiğine dair belge,
- Borçlu ve alacaklıya ilişkin varsa yasal temsilcileri gösterir belge,
- Gerektiğinde dava ve mahkeme kararının borçluya gösterildiğine ilişkin belge,
- Faiz olması hâlinde faiz türünü ve faiz başlangıç tarihini gösterir belge,
- Başvurucunun Türkiye tarafından tayin ettiği taraf devlete başvuru hususunda yetki verdiğini gösterir belge,
- Tahakkuk etmiş nafakaların ve varsa ödemelerin listesini gösterir belgedir.

3.1.7. Merkezi Makam Tarafından Başvuruların Alınması, Talep Edilen Devlete Gönderilmesi ve İşleme Konulması

2007 tarihli Sözleşmenin “*Başvuruların Ve Davaların Merkezi Makamlar Aracılığıyla İletilmesi, Alınması Ve İşleme Konulması*” kenar başlıklı 12. maddesi bu başlığı düzenlemiştir. Başvurucu nafaka alacaklısının, nafaka alacağının tahsili için gereken bilgi ve belgeleri bulunduğu taraf devletin tayin ettiği merkezi makama teslim etmesi ile süreç başlayacaktır⁴⁶⁸. İlgili maddenin ilk fıkrasına göre belgeleri teslim alan merkezi

⁴⁶⁶ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 197.

⁴⁶⁷ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 196-198.

⁴⁶⁸ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 198-199.

makam, başvuru bakımından evrakların tam olup olmadığını inceler ve eksiklik tespit etmesi hâlinde eksikliğin giderilmesi için başvurucuya gereken yardımı sağlar⁴⁶⁹.

İlgili maddenin 2. fıkrası uyarınca başvurunun uygun olduğuna kanaat getiren talep eden devletin tayin ettiği merkezi makam başvurucunun rızası ve talebi dâhilinde talep edilen devletin tayin ettiği merkezi makama iletecektir.

Talep edilen taraf devletin tayin ettiği merkezi makamın başvuru tarihinden itibaren altı hafta içerisinde başvurunun alındığı ve sonraki süreci nasıl işleteceği konusunda bilgi vermesi, aynı zamanda varsa ihtiyaç duyduğu başkaca belgeleri talep etmesi gerektiği 12. maddenin 3. fıkrasında düzenlenmiştir. Sözleşme kapsamında talep edilen devletin tayin ettiği merkezi makamın başvuru işleme alması bakımından azami süre belirlenmiş olması da Sözleşmenin hıza önem verdiğini ispatlar niteliktedir⁴⁷⁰. İlgili maddenin 4. fıkrası uyarınca bildirim tarihini takip eden üç ay içerisinde merkezi makamın, mevcut durumu talep eden taraf devletin tayin ettiği merkezi makama bildirmesi zorunluluğu düzenlenmiştir. Ayrıca sürecin tam ve eksiksiz ilerlemesi bakımından en hızlı ve etkili iletişim araçlarının kullanılması gerekliliği de 7. fıkra ile hüküm altına alınmıştır.

Bilgi ve belgelerdeki eksiklik için talep edilen devletçe tamamlama talep edilebileceği Sözleşme kapsamında düzenlendiğinden bilgi ve belgelerdeki eksikli başvurunun reddi için yeterli sebep olarak görülmemiştir⁴⁷¹. Ancak 9. fıkra uyarınca eksiklikler üç ay içerisinde giderilmedikçe talep edilen taraf devletin tayin ettiği merkezi makam, mevcut başvurunun işleme alınmamasına karar verebilecektir⁴⁷².

3.1.8. Doğrudan Yapılan Başvurular

2007 tarihli Sözleşme'nin "*Yetkili Makamlara Doğrudan Talep*" kenar başlıklı 37. maddesinde başvurucunun başvurusunu yaşadığı taraf devletin tayin ettiği merkezi makama başvurmadan doğrudan talep edilen devletin mahkemelerine veya yetkili makamlarına iletebileceği düzenlenmiştir⁴⁷³. Başvuru sahibi mevcut nafaka kararının

⁴⁶⁹ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 199.

⁴⁷⁰ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 199.

⁴⁷¹ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 199.

⁴⁷² Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 199.

⁴⁷³ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 139; Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 982.

tanınması ve tenfizini, yeni bir nafaka kararı alınması veya mevcut kararın değiştirilmesini bu yola başvurarak talep edebilecektir⁴⁷⁴.

Sözleşmenin hazırlık safhasında doğrudan başvuruların hangi konuları kapsayacağı ve hangi konular bakımından uygulanamayacağı tartışma konusu olmuştur⁴⁷⁵. Sözleşmenin 37. maddesinin 2. fıkrası, “*Madde 40 (2), 42, 43 (3), 44 (3), 45 ve 55 hariç, Madde 14 (5), 17 b), ve V., VI., VII. Bölüm ve bu bölüm hükümleri, bir Âkit Devletteki yetkili bir makama doğrudan yapılan tanıma ve tenfiz taleplerinde uygulanır.*”. Sözleşmenin 19. maddesi de tanıma ve tenfiz taleplerinin de taraf devletin tayin ettiği merkezi makama 37. madde kapsamında doğrudan başvuru yoluyla iletilebileceğini düzenlemiştir⁴⁷⁶.

Sözleşme kapsamında merkezi makamlar aracılığı ile yapılan başvurularda başvurucudan ücret talep edilmediğinden ve adlî yardım imkânı sağlamanın merkezi makamın görevi olduğundan bahsetmiştik⁴⁷⁷. Ancak Sözleşmenin 37. maddesi kapsamında yapılacak doğrudan başvurularda, başvurucunun masraflarının adlî yardım kapsamında ödenmesini zorunlu kılan bir yasal düzenleme bulunmamaktadır⁴⁷⁸. Bu durumda doğrudan başvuru yoluna giden nafaka alacaklısı hem adlî yardımdan faydalanamayacak hem de Sözleşme tarafından tavsiye edilen başvuru formunu kullanamayacaktır⁴⁷⁹.

Sözleşmenin 37. maddesinin 3. fıkrasında Sözleşmenin kapsamının pek istisnai sayılacak hâllerde korunmaya muhtaç kişiler bakımından genişletilebileceği düzenlenmiştir⁴⁸⁰. Bu istisnai hâllerden ilki korunmaya muhtaç nafaka alacaklısı lehine verilmiş bir nafaka kararının tanınması ve tenfizi amacıyla doğrudan başvuru yapılması hâlidir⁴⁸¹. Diğer bir durum ise 21 yaşından büyük ve aynı zamanda korunmaya muhtaç kişiler bakımından nafaka karının alacaklının 21 yaşını doldurmadan verilmesi veya 21 yaşından sonra verilmesine rağmen kişinin bedensel veya ruhsal olarak zayıflığı

⁴⁷⁴ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 139; Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 982; Duncan, “The Hauge Convention”, 326.

⁴⁷⁵ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 139; Borrás and Degeling, “Family Maintenance”, 201.

⁴⁷⁶ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 139.

⁴⁷⁷ Şanlı, Esen ve Figanmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuk*, 230; Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 40.

⁴⁷⁸ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 140.

⁴⁷⁹ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 140.

⁴⁸⁰ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 140.

⁴⁸¹ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 140; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 200.

sebebiyle verilmişse Sözleşme kapsamında doğrudan başvuru yolunun açılmasıdır⁴⁸².

Sözleşme kapsamının bu hususta dar olması doktrinde tartışma konusu olmuştur. Zihinsel veya bedensel olarak zayıf bir kişinin merkezi makam aracılığı ile başvuru yapamaması Sözleşmenin amacına ve özüne aykırı görülmektedir⁴⁸³. Ancak belirtmek gerekir ki taraf devletler Sözleşmenin 2. maddesi kapsamında Sözleşme kapsamını genişletmek için beyanda bulunabilirler⁴⁸⁴. Talep eden taraf devletin de talep edilen taraf devletin de bu hususta aynı yönde beyanda bulunmuş olmasıyla Sözleşme uygulanabilirlik bakımından genişlemiş sayılacaktır⁴⁸⁵. Türkiye de bu konuda beyanda bulunan taraf devletlerden biridir⁴⁸⁶.

2007 tarihli Sözleşme uyarınca yalnızca eş nafakasının talep edildiği hâller de Sözleşmenin zorunlu kapsamına girmemekle birlikte Sözleşme uyarınca adlî ve idarî işbirliğini içerir 2. ve 3. Bölümler uygulanmayacaktır⁴⁸⁷. Bu bağlamda yalnızca eş nafakası talebinde bulunan nafaka alacaklısı da talep edilen taraf devletin tayin ettiği merkezi makama doğrudan başvuru yapacaktır⁴⁸⁸.

İmza devletlerin Sözleşme üzerinde beyan belirtme hakları bu konuda da geçerli olmuştur⁴⁸⁹. İmza devletler yalnızca eş nafakasının tanınması ve tenfizini içeren taleplerde de Sözleşmenin 2. Ve 3. bölümlerinin uygulanması yönünde beyanda bulunmuşlarsa Sözleşmenin uygulama alanı genişlemiş kabul edilir⁴⁹⁰. Türkiye yalnızca eş nafakasının tahsil edilmesinin talep edildiği hâllerde Sözleşmenin kül hâlinde uygulanabilir olması gerektiğini yönünde beyanda bulunmuştur⁴⁹¹.

3.2. Sözleşme Kapsamında Tanıma ve Tenfiz

3.2.1. Genel Olarak

2007 tarihli Sözleşme önceki La Haye ve tahsil Sözleşmelerinden farklı olarak tanıma

⁴⁸² Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 140; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 201.

⁴⁸³ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 140; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 201.

⁴⁸⁴ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 140; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 201.

⁴⁸⁵ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 140; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 201.

⁴⁸⁶ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 141.

⁴⁸⁷ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 122; Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 967.

⁴⁸⁸ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 122; Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 967.

⁴⁸⁹ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 122.

⁴⁹⁰ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 122.

⁴⁹¹ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 122.

ve tenfiz usullerini de içermektedir⁴⁹². Sözleşmenin “*Tanıma Ve Tenfiz*” Başlıklı 5. bölümünün ilk maddesi olan “*Bölümün Kapsamı*” kenar başlıklı 19. maddesinde tanıma ve tenfizin kapsamı düzenlenmiştir. Sözleşmenin uygulanabilirliğinin netlik kazanması bakımından da bu bölümün iyi anlaşılması önemli olacaktır⁴⁹³.

Sözleşmenin 19. maddesi uyarınca tanıma ve tenfiz adlî veya idarî bir merci tarafından verilen kararlara uygulanabilecektir. Sözleşme ilgili maddede “karar” kelimesini makam önünde veya makam tarafından re’sen sunulmuş bir çözüm veya anlaşma şeklinde yorumlamamız gerektiğini de düzenlemiştir.

1973 tarihli La Haye Sözleşmesinden farklı olarak 2007 tarihli Sözleşme idarî makam kavramını da kendi içine dâhil ederek tanımlamıştır. Sözleşmenin 19. maddesinin 3. fıkrası uyarınca idarî makam; temyiz konusu olmaya müsait veya bir adlî makamca inceleme konusu olabilen, aynı konularda adlî makam ile benzer kuvvette karar verebilen veya aynı etkiye sahip olan makamdır. Hâl böyle iken Sözleşme kapsamına idarî makamlarca verilen kararların da dâhil edilmesi gerekliliği tartışmasıdır⁴⁹⁴.

Her ülkenin iç hukuk kurallarının birbirinden farklı olması doğal olarak yerel nafaka kararlarını da etkilemektedir⁴⁹⁵. Bazı ülkelerde nafaka kararlarının makamlar aracılığı ile verilmesi şartken bazı ülkelerde alacaklı ve borçlu arasında Sözleşme yapılmış olması yeterli kabul edilecektir⁴⁹⁶. Sözleşmenin “*Nafaka Düzenlemeleri*” kenar başlıklı 30. maddesinden her iki durumun da Sözleşme kapsamında kabul edildiği anlaşılmaktadır. Her ne kadar nafaka düzenlemelerinin Sözleşme kapsamında yer aldığı düzenlenmişse de tanıma ve tenfizin talep edilen devlette mümkün olması için tenfizi mümkün bir kararın varlığı aranmaktadır⁴⁹⁷.

İmza devletlerin çekince ve beyan ileri sürme hakları bu hususta da geçerli olmuştur.

⁴⁹² Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 141.

⁴⁹³ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 202.

⁴⁹⁴ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 203. Sevdâ Tuğçe Turan, “2007 Tarihli La Haye Sözleşmesine İstinaden Çocuk Nafakası ile Diğer Nafaka Çeşitlerinden Doğan Nafaka Alacağının Milletlerarası Tahsili”, *Public and Private International Law Bulletin*, 39/2 (2019): 497-498, <https://doi.org/10.26650/ppil.2019.39.2.0007>

⁴⁹⁵ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 203.

⁴⁹⁶ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 203.

⁴⁹⁷ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 204.

Nitekim Türkiye Sözleşmeye taraf olurken bir tek bu hususta çekince ileri sürmüştür⁴⁹⁸. Türkiye ileri sürdüğü bu çekince ile tanımama ve tenfiz etmeme hakkını saklı tutmuş olup bu doğrultuda Türk mahkemeleri huzuruna gelen nafakaya ilişkin tanıma ve tenfiz talepleri reddedilmektedir⁴⁹⁹.

3.2.2. Tanıma ve Tenfizin Şartları

İmza devletlerden birinde verilen nafaka kararının diğerinde tanınması ve tenfizi bazı şartların varlığına bağlı olarak gerçekleşecektir. 2007 tarihli Sözleşmede bu şartların önceki tanıma ve tenfiz Sözleşmelerine oranla daha geniş tutulmasıyla 2007 tarihli Sözleşmeye daha fazla devletin katılması amaçlanmıştır⁵⁰⁰.

Sözleşmenin “*Tanıma Ve Tenfizin Esasları*” kenar başlıklı 20. maddesinin ilk fıkrası ile bir taraf devlette verilen nafaka kararının başka bir taraf devlet nezdinde tanınması ve tenfizi için gereken şartlar sayılmıştır. Bu şartları tek tek incelemek faydalı olacaktır.

İlgili fıkranın a bendine göre nafakanın talep edildiği anda davalının mutad meskeni eğer ki kararı veren devlet ise ve davalı sonrasında yerleşim yeri olarak başka bir taraf devlet seçmişse verilen kararın davalının güncel yerleşim yerinde tanınmaması ve tenfizin yapılmaması için hiçbir hukukî neden bulunmamaktadır.

İlgili fıkranın b bendi uyarınca; davalının kararı veren yer bakımından yetki itirazı ileri sürmemesi veya alenen kararı veren mahkeme yetkisi dâhilinde davaya katılım sağlayarak iddia ve savunmalarını ileri sürdüğü hâllerde, davalı kararın verildiği yer mahkemesinin yetkisini kabul etmiş olduğundan kendi bulunduğu taraf devlette kararın tanınmaması ve tenfizinin yapılmaması için hiçbir hukukî neden bulunmayacaktır.

İlgili fıkranın c bendine göre; Nafaka davasına ilişkin işlemler başladığında davacı nafaka alacaklısının mutad meskeni nafaka kararını veren mahkemenin bulunduğu taraf devlet ise kararın tanınması ve tenfizinin yapılması kural olarak mümkün olacaktır. Ancak ABD gibi bazı devletler alacaklının mutad meskeni bakımından yargı yetkisi belirlemenin hukuken yetersiz olduğunu ileri sürmüş ve ilgili bende karşı

⁴⁹⁸ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 145.

⁴⁹⁹ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 145.

⁵⁰⁰ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 145; Borrás and Degeling, “Family Maintenance”, 157.

çıkılmışlardır⁵⁰¹. Taraf devletlerin bu konuda da çekince ileri sürebileceği Sözleşmenin 20. maddesinin 2. fıkrası ile hüküm altına alınmıştır.

İlgili fıkranın d bendi uyarınca; davalının karar verildiği taraf devlette müşterek çocukla yaşadığı veya kararın verildiği devlete yerleşerek çocuğa bakım vermiş olması durumunda nafaka alacaklısı çocuğun mutad meskeninin talep esnasında kararı veren devlet olması hâllerinde de tanıma ve tenfiz yapılmalıdır. Bu şart Sözleşmenin hazırlık safhasında İsviçre delegasyonu tarafından öne sürülmüş olup diğer taraf devletlerince de desteklenmiştir⁵⁰². Önceki Sözleşmelerde yer almayan bu şart ilk kez 2007 tarihli Sözleşme ile gündemde yerini almıştır⁵⁰³. Nafaka kararını veren makam yetkisinin müşterek çocuk mutad meskeni veya ailenin bütünlüğünün sağlandığı yerler olarak nitelendirilmesi birçok ülke nezdinde de kabul gören bir durum olmuştur⁵⁰⁴. Bu durumda geçmişte çocukla ikamet eden nafaka borçlusunun çeşitli sebeplerle sınır ötesi bir yere taşınması hâlinde nafaka alacaklısının yaşadığı yer ile borçlunun bulunduğu yer merkezi makamları arasında iletişimin kolay sağlanması amaçlanmıştır⁵⁰⁵.

İlgili fıkranın e bendine göre; çocuk nafakası haricindeki diğer aile nafakalarında alacaklı ile borçlunun yetki konusunda yazılı bir şekilde anlaşmaya vardığı hâllerde tanıma ve tenfiz yapılması mümkündür. Sözleşme hazırlık safhasında taraf iradelerinin yetkinin belirlenmesi üzerinde rolü olup olamayacağı hususu da tartışma uyandırmıştır⁵⁰⁶. Çocuklara ilişkin nafaka kararlarının bu durumun dışında bırakılması ile hükmün geçerli olacağı noktasında anlaşmaya varılmıştır⁵⁰⁷. Taraf devletlerin bu konuda da çekince ileri sürebileceği Sözleşmenin 20. maddesinin 2. fıkrası ile hüküm altına alınmıştır.

İlgili fıkranın f bendi uyarınca; Nafaka kararının taraflardan birinin vatandaşı bulunduğu yer makamı tarafından verilmediği ve tarafların statüleri veya velayet bakımından sorumluluklarına ilişkin konularda yetkili makamlar tarafından verildiği hâllerde de

⁵⁰¹ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 146; Borrás and Degeling, “Family Maintenance”, 161.

⁵⁰² Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 147.

⁵⁰³ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 147.

⁵⁰⁴ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 147.

⁵⁰⁵ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 148.

⁵⁰⁶ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 148.

⁵⁰⁷ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 148.

kararın tanınması ve tenfizi de mümkündür⁵⁰⁸. Bu hüküm boşanma davası derdest hâlde iken verilen tedbir nafakaları bakımından da uygulama alanı bulmaktadır⁵⁰⁹. Taraf devletlerin bu konuda da çekince ileri sürebileceği Sözleşmenin 20. maddesinin 2. fıkrası ile hüküm altına alınmıştır.

20. maddenin 2. fıkrası uyarınca çekince ileri süren taraf devletlerin kendi hukuk kuralarını benzer olaylarda yetkili makamların yargı yetkisi tanımış veya tanıyabilecek olduğu hâllerde söz konusu kararı tanıyacağı ve tenfiz edeceği de aynı maddenin 3. fıkrası ile düzenlenmiştir.

3.2.3. Tanıma ve Tenfizin Usulleri

2007 tarihli Sözleşmenin “*Tanıma Ve Tenfiz Başvurusuna İlişkin Usul*” kenar başlıklı 23. maddesinde asıl usul olan beyan ve kayıt usulü düzenlenmiştir. “*Tanıma Ve Tenfiz Başvurularına Yönelik Diğer Usuller*” kenar başlıklı 24. maddesinde ise alternatif usul düzenlemesine yer verilmiştir. Bu düzenlemelerin amacı nafaka alacaklısını, alacağına hızlı ve ucuz maliyetli bir şekilde kavuşturmak⁵¹⁰.

3.2.3.1. Beyan ve Kayıt Usulü

2007 tarihli Sözleşme’nin 23. maddesinin ilk fıkrası ile Sözleşme kapsamında yapılacak tanıma ve tenfiz başvurularında talep edilen taraf devletin iç hukukuna göre değerlendirme yapılacağı düzenlenmiştir⁵¹¹. Başvurucu nafaka alacaklısı idarî iş birliği sistemi kapsamında merkezi makamlar aracılığı ile başvuru yaptığından talep edilen taraf devletin tayin ettiği merkezi makam beklemeye mahal vermeksizin başvuruyu, kayıt işlemini yapacak birime iletir⁵¹². Bu esnada merkezi makam da kendisinden beklenen tedbirleri gecikmeksizin alacaktır⁵¹³. Bu hususlar da ilgili maddenin ikinci fıkrasında düzenlenmiştir.

Sözleşmenin 19. maddesinin 5. fıkrasında yine Sözleşmenin 37. maddesi kapsamında yapılan doğrudan başvurularda da tanıma ve tenfizin yapılacağı düzenlenmiştir. 23.

⁵⁰⁸ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 148.

⁵⁰⁹ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 148.

⁵¹⁰ Duncan, “The Hauge Convention”, 324.

⁵¹¹ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 153; Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 991.

⁵¹² Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 153; Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 992.

⁵¹³ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 153; Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 992.

maddenin 3. fıkrası ise doğrudan yapılan başvurularda da tanıma ve tenfiz taleplerinin gecikmeye mahal vermeksizin kayıt altına alması gerektiği ve uygulanabilirliğinin bildirilmesi gerektiği hususu düzenlenmiştir⁵¹⁴.

Yapılan tanıma ve tenfiz taleplerinin reddetme sebepleri sınırlı sayıdadır ve bu sebepler Sözleşmenin 22. maddesinde sıralanmıştır. Tanıma ve tenfiz taleplerinin kayıt altına alınmasının reddedilmesi yalnızca m.22/a’ da düzenlenen talep edilen devletin kamu düzenine alenen aykırılık hâlinin varlığında mümkün olacaktır⁵¹⁵. Bu hâlde reddedilen taleplere ilişkin başvuru nafaka alacaklısının veya davalı nafaka borçlusunun hakları da bulunmamaktadır⁵¹⁶. Bu hususlar da m.23/4 ile düzenlenmiştir.

Ancak önemle belirtmek gerekir ki başvurunun kaydedilmesinin reddedilmesi hâli tüm sürecin sonlandığı anlamına gelmemektedir. Taleplerden herhangi birinin reddedildiği durumda merkezi makamlar bu kararı başvuru nafaka alacaklısına ve davalı nafaka borçlusuna derhâl bildirileceği 23. maddenin 5. fıkrası ile düzenlenmiştir. 5. fıkra göre Taraflar bu karar kendilerine bildirildiğinde esas veya usule ilişkin itirazlarını ilgili kanun yollarına başvurarak iletebileceklerdir⁵¹⁷. Taraflar kendilerine bildirimin yapıldığı tarihten başlayarak 30 gün içerisinde itiraz veya temyiz yoluna başvurmalıdırlar ancak bildirimin yapıldığı tarafın yerleşim yeri; bildirimin, kaydın yapıldığı taraf devlet veya başvurunun reddedildiği taraf devlet değilse, bu süre bildirimin tarafa yapıldığı günden itibaren 60 gün olacaktır. Ret kararına karşılık itiraz veya temyize başvurma sürelerine ilişkin bu hususlar da Sözleşmenin 23. maddenin 6. fıkrası ile düzenlenmiştir.

Başvuru tarafından yapılan tanıma ve tenfizin reddi hâlinde taraflardan biri yapacağı temyiz başvurusunda;

-Sözleşmenin 22. maddesinde sayılan tanıma ve tenfizin reddi gerekçelerine,

-Sözleşmenin 20. maddesinde düzenlenen tanıma ve tenfizin esaslarına,

-Sözleşmenin 25/1-a (karar metni);

⁵¹⁴ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*,154; Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 992

⁵¹⁵ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*,154; Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 992; Duncan, “The Hauge Convention”, 324.

⁵¹⁶ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*,154; Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 992.

⁵¹⁷ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*,154; Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 992.

*25/1-b (talep edilen devlet nezdinde kararın uygulanabilir olduğunu ve diğer koşulların sağlandığını gösterir belge),

*25/1-d (borç miktarını ve borcun ne zaman hesaplandığını gösterir belge)

*25/3-b (kararın tam metni yerine Lahey Özel Hukuk Konferansı Daimi Bürosu tarafından önerilen formatta olmak kaydıyla bir kısmı), gibi belgelere dayanabileceği hususu Sözleşmenin 23. maddenin 7. fıkrası ile düzenlenmiştir.

Temyiz veya itiraz hakkı başvuru nafaka alacaklısına verildiği gibi davalı nafaka borçlusuna da verilmiştir. Davalı nafaka borçlusunun bu hakkını kullanırken Sözleşmenin 23. maddenin 8. fıkrası uyarınca nafaka borcunu ifa ettiği hususuna ve tanıma ve tenfiz talebinin vadesi geçmiş nafaka alacaklarına ilişkin olduğu hususuna dayanabilecektir.

Sözleşmenin 23. maddenin 9. fıkrası uyarınca başvuru nafaka alacaklısı veya davalı nafaka borçlusu tarafından yapılan itiraz veya temyiz başvurusu sonuçlanınca merkezi makam gecikmeye mahal vermeksizin taraflara kararı iletacaktır.

Sözleşme genelinde olduğu gibi tanıma ve tenfiz başvurularında da uygulanacak hukukun talep edilen taraf devletin iç hukuku olacağına değinmiştik. Hâl böyle iken talep edilen taraf devletin iç hukuk sistemine uygun düştüğü sürece yapılan itiraz veya temyiz başvurularının mevcut nafaka kararının icrasını askıya almayacağı Sözleşmenin 23. maddenin 10. fıkrası ile düzenlenmiştir.

Sözleşmenin 23. maddenin 11. fıkrası ise temyiz dâhil olmak üzere tanıma ve tenfiz kararı alırken yetkili makamların hızlı hareket etmesi gerektiğini düzenlenmiştir. Yine Sözleşmenin 52. maddesinin ilk fıkrasının a bendi ile de tanıma ve tenfiz kararlarının basitleştirilmiş ve hızlı şekilde gerçekleştirilmesi gerektiği de düzenlenmiş olup ilgili hüküm kayıt ve beyan usulünü de destekler niteliktedir. Ayrıca Sözleşmenin ilk maddesi ile düzenlen amaçları arasında nafaka kararının tenfizini hızlı bir şekilde sağlamanın da yer aldığı düşünüldüğünde, hazırlık safhasında gerçekten hız konusu üzerinde ne kadar durulduğu anlaşılmaktadır⁵¹⁸.

⁵¹⁸ Pehlivanlı, “Nafakanın Tahsilinde İş Birliği”, 131.

3.2.3.2. Alternatif Usul

2007 tarihli Sözleşmenin 24. maddesinde kayıt ve beyan usulüne alternatif bir tanıma ve tenfiz usulü düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile aslında Sözleşmeye katılacak taraf devletlerin sayısının artırılması ve küresel bir problem olan nafakanın uluslararası alanda tahsilinin kolaylaştırılması amaçlanmıştır⁵¹⁹. Çünkü birçok devlet 23. maddede düzenlenen asıl usulü uygulayabilecek iki aşamalı iç hukuk sistemine sahip değildir⁵²⁰. Bu durum Sözleşmenin uygulanabilirliğini ve etkin erişimini fazlasıyla etkileyeceğinden hazırlık aşamasında 24. maddedeki alternatif usul sistemi düzenlenmiştir⁵²¹.

Sözleşmenin 24. maddesinin 1.fıkrasında taraf devletlerin 63. madde uyarınca beyanda bulunarak tanıma tenfiz usulü olarak işbu maddede düzenlenen alternatif usulü tercih ettiklerini beyan edebilecekleri düzenlenmiştir. Türkiye de Sözleşmeye taraf olurken 24. maddedeki alternatif tanıma ve tenfiz usulünü tercih ettiğini beyan etmiştir.

Alternatif usul, beyan ve kayıt usulüne nazaran nafaka borçlusuna daha fazla sorumluluk yükleyecek şekilde düzenlenmiş taraf devletlerin hukuk sistemleri ile uyumlanarak daha hızlı ve esnek bir model olmuştur⁵²². Yine de bu usulün 23. maddedeki unsurları da içermekte olduğunu ve tamamen bağımsız bir usul olmadığı da unutulmamalıdır⁵²³.

Sözleşmenin 24. maddesinin 2. fıkrasının a bendinde merkezi makamlar aracılığı ile yapılan başvurularda merkezi makamın vakit kaybetmeksizin başvuruyu, tanıma ve tenfiz işlemini gerçekleştirecek makama yönlendireceği, b bendinde ise eğer tanıma tenfiz işlemini yapacak makam kendisi ise ilgili kararı vermesi gerektiği düzenlenmiştir.

Sözleşmenin 23. maddesinin 3. fıkrasında ise ilgili kararın dava usulüne uygun olmak kadıyla gecikmeksizin davalıya bildirileceği ve davalı ve davacının talep ve beyanlarının alınabilmesi için gereken imkânlar sağlandıktan sonra yetkili makam

⁵¹⁹ Pehlivanlı, “Nafakanın Tahsilinde İş Birliği”, 131.

⁵²⁰ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 155; Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 992; Duncan, “The Hauge Convention”, 324.

⁵²¹ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 155; Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 992.

⁵²² Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 155; Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 993.

⁵²³ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 155; Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 993.

tarafından tanıma ve tenfiz kararı verileceği düzenlenmiştir.

Sözleşmenin 24. maddesinin 4. fıkrasında tanıma tenfize karar verecek olan yetkili makamın, Sözleşmenin tanıma ve tenfizin reddini düzenleyen;

- m. 22-a talep edilen devletin kamu düzenine alenen aykırılık hâlini,

- m. 22-b kararın sahtecilik ile elde edilmesi hâlini,

- m. 22-c derdestlik hâlini, re'sen dikkate alacağı düzenlenmiştir.

Aynı fıkra da yetkili makamın, davalı tarafından ileri sürülecek;

- m. 20-tanıma ve tenfizin esasları,

- m.22-tanıma ve tenfizi reddetme gerekçeleri,

- m.23/7-c de bahsi geçen belgelerin aslı ve bütünlüğüne ilişkin itirazları, yine davacı tarafından ileri sürülecek 25. maddede sayılan belgelerle beraber inceleyerek karar vereceği düzenlenmiştir.

Aynı maddenin 5. fıkrasında ise borcun yerine getirdiği hâllerde yani tanınması ve tenfizi talep edilen kararda belirtilen nafakanın borçlu tarafından ödendiğinin anlaşılması hâlinde de tanıma ve tenfiz talebinin yetkili makamca reddedileceği düzenlenmiştir⁵²⁴.

Sözleşme kapsamında birçok durumda uygulanacak hukukun talep edilen devletin iç hukuku olduğundan bahsetmiştik. Sözleşmenin 24. maddesinin 6. fıkrasında da talep edilen devletin iç hukuk kurallarına uygun düştüğü sürece, yapılmış herhangi bir temyiz başvurusunun istisnai bir husus bulunmadıkça tanıma ve tenfiz kararını askıya almayacağı düzenlenmiştir. Sözleşmenin en önemli amaçlarından birinin uluslararası alanda nafakanın tahsilinin hızlı gerçekleştirilmesi olduğu bu madde kapsamında da atlanmamış, ilgili maddenin 7. fıkrasında merkezi makamın süratle hareket etmesi gerektiğine yeniden değinilmiştir.

⁵²⁴ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 156.

3.2.3.3. Tanıma ve Tenfiz İçin Gerekli Belgeler

2007 tarihli Sözleşmenin 25. maddesinde beyan ve kayıt usulü ve alternatif usul kullanılarak yapılacak tanıma ve tenfiz başvurularına eklenecek olan belgeler düzenlenmiştir. İlgili maddenin ilk fıkrasına göre bu belgeler;

- Mevcut kararın tam metni,
- Kararı veren devlette kararın uygulanabilir olduğunu gösterir belge,
- Davalıya usulüne uygun tebligat yapıldığı ve cevap hakkı tanındığına ilişkin belge,
- Gerekli olması hâlinde mevcut tüm borcu ve ne zaman hesaplandığını gösterir belge,
- Yine gerekli olması hâlinde başvurucunun kararı veren devlette adlî yardımdan yararlandığını gösterir belgedir.

Sözleşmenin 25. maddesinin 3. fıkrası Sözleşmeye taraf bir devletin yine Sözleşmenin 57. maddesi uyarınca; kararın, kararı veren devlet nezdinde onaylanmış suretinin başvuruya eklenmesini talep edebileceğini düzenlemiştir. Aynı fıkra kapsamında taraf devletin, kararın onaylı suretini talep edebildiği gibi Lahey Uluslararası Özel Hukuk Konferansı tarafından yayımlanan şekli ile kararın bir kısmının veya özetinin gönderilmesini de talep edebilecektir⁵²⁵. Taraf devlet Sözleşmenin 19. maddesinin 3. fıkrasındaki koşulların yerine getirildiğini gösterir belge istemediğini de beyan edebilecektir⁵²⁶. Nitekim Türkiye'nin Sözleşmeye taraf olurken ileri sürdüğü beyanlardan biri de mevcut kararın kararı veren devlet nezdinde onaylanmış suretinin başvuruya eklenmesi gerekliliğini belirtmiştir⁵²⁷. Bununla beraber Türkiye Sözleşmeye taraf olurken ileri sürdüğü beyanla başvurularda şu belgelerin de yer almasını isteyebileceğini beyan etmiştir⁵²⁸:

- Mevcut nafaka kararı ile varsa kararda değişikliğe neden olacak kararın tam metninin kararı veren devlet nezdinde onaylanmış sureti,

⁵²⁵ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 156; Gençcan, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, 993.

⁵²⁶ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 156.

⁵²⁷ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 156.

⁵²⁸ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 156.

- Gerektiği hâllerde karara ilişkin davanın borçluya bildirildiğini ve usulüne uygun tebligatların yapıldığını gösterir belge,
- Borçlunun fotoğrafı ve kimlik bilgileri,
- Alacaklı ve borçluya ilişkin yasal temsil söz konusu ise bu hususu aydınlatacak bilgi ve belgeler,
- Çocuğa ilişkin doğum belgesi, aile nüfus kayıt örneği belgesi, mümkün olmadığı hâllerde soybağı tesisini ispatlar nitelikteki belge,
- Yoksulluk nafakasına ilişkin başvurularda, nafaka alacaklısının evli olup olmadığını gösterir belge,
- Çocuk nafakası başvurularında çocuğun 18 yaşını doldurduğu hâllerde eğitime devam edip etmediğini gösterir belge,
- Nafaka borcuna ilişkin faiz ödeme durumunun bulunduğu hâllerde mevcut faiz oranını ve faiz başlangıç tarihini gösterir belge ile nafaka borcunun var ise bağlandığı endeksi ve endeksleme yöntemini gösterir belge,
- Başvurucunun başvurusu için Türkiye Cumhuriyeti devletinin tayin ettiği merkezi makam olan Adalet Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü'nü yetkilendirdiğini gösterir belge,
- Ödenmiş nafaka var ise ödeme gösterir belge ile mevcut olması hâlinde birikmiş nafaka miktarını gösterir belge.

3.2.4. Tanıma ve Tenfize Engel Durumlar

Sözleşme kapsamında tanıma ve tenfize engel teşkil edecek durumlar Sözleşmenin “*Tanıma Ve Tenfizi Reddetme Gerekçeleri*” kenar başlıklı 22. maddesinde düzenlenmiştir. Sözleşme bu konuda kati olmayıp tanıma ve tenfiz talebinin reddedilmesi hususu talep edilen taraf devletin inisiyatifine bırakmıştır⁵²⁹. Tanıma ve tenfiz talebinin reddedilebileceği durumları tek tek incelemek faydalı olacaktır.

⁵²⁹ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 149; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 207.

İlgili maddenin a bendi uyarınca; kararın tanınması ve tenfizinin talepte bulunulan taraf devletin kamu düzenini açıkça aykırı olduğu hâllerde tanıma ve tenfiz talebinin reddedilebileceği düzenlenmiştir. Verilen kararın talep edilen devletin iç hukuk kurallarına uygun olmayışı aynı zamanda talep edilen devletin kamu düzenini de ihlal edeceği anlamına gelmeyecektir⁵³⁰. Kararın talep edilen devlet nezdinde kamu düzenine aykırı olabilmesi için kamu düzenine açıkça aykırılık teşkil etmesi gerekmektedir yani tanıma tenfiz talebi içeren kararın talep edilen devlette tahammül edilemeyecek seviyede kötü sonuçlara yol açması gerekmektedir⁵³¹.

İlgili hükmün b bendine göre; nafaka kararı usulü sahtecilik içeriyorsa talep edilen devlet tanıma ve tenfiz talebini reddedebilecektir. Kararın usulen sahtecilik içermesi alenen hile unsuru barındırması ile mümkün olacaktır. Örnek vermek gerekirse davacının, davayı kazanmak adına kasıtlı olarak bazı delilleri saklaması ve yok etmesi veya usulüne uygun tebligat yapılamaması amacıyla davalının adresini yetkili mercilere bilerek yanlış şekilde bildirmesi gibi durumlar bu madde kapsamında değerlendirilebilecektir.

İlgili maddenin c bendi uyarınca; aynı taraflar arasında ve aynı talep içeren bir davanın, tanıma ve tenfiz talep edilen devlet yetkili makamları nezdinde görülüyor olması hâlinde talep edilen devlet mevcut kararın tanınması ve tenfizini içeren talebi reddedebilir. Burada bahsedilen aslında derdestlik itirazıdır. Daha önce aynı taraflar arasında bir nafaka kararı verilmiş olması ve aslında talep edilen devlette nafakanın artırılması için dava açılması durumunda bu hükme dayanılarak tanıma ve tenfiz reddedilemeyecektir⁵³². Zira nafaka artırım davasında taraflar her ne kadar aynı ise talep başka bir konudur ve derdestlikten söz edilemeyecektir⁵³³.

İlgili hükmün d bendi uyarınca; Tanınma ve tenfizi talep edilen karar ile taraflar arasında aynı konuda talep edilen devlette veya üçüncü bir devlette verilen karar arasında uyumsuzluk bulunması hâlinde talep edilen devlet kararın tanınmasını ve tenfizi talebini reddedebilecektir. Tanınma ve tenfizi talep edilen kararın bu hükme dayanarak reddedilmesi için üçüncü bir devlette verilen kararın talep edilen devlet nezdinde tanıma

⁵³⁰ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 150; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 207.

⁵³¹ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 150.

⁵³² Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 151; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 209.

⁵³³ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 151; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 209.

ve tenfiz için gereken koşulları sağlıyor olması gerekecektir⁵³⁴.

İlgili maddenin e bendi uyarınca; davalının nafaka kararı verilirken yapılan yargılamada usulüne uygun olarak dinlenmediğinin, temsil edilmediğinin veya kararın davalıya usulüne uygun olarak tebliğ edilmediğinin tespiti hâlinde talep edilen devlete yapılan nafaka kararının tanınması ve tenfizi talebinin reddedilebileceği düzenlenmiştir. Bu tenfiz engeli daha önceki La Haye Sözleşmelerinde yer almamış olup savunma hakkı ve hukukî dinlenilme hakkı kapsamında ilk kez 2007 tarihli Sözleşme ile gündeme gelmiştir⁵³⁵.

İlgili maddenin f bendi uyarınca; tanıma ve tenfizi talep edilen kararın Sözleşmenin 18. maddesi ihlal edilerek verilmiş bir olması durumunda talep edilen devletin tanıma ve tenfiz talebini reddedebileceği düzenlenmiştir. Sözleşmenin 18. maddesi ilk fıkrası alacaklının mutad meskeninin bulunduğu taraf devlet nezdinde verilen bir kararın değiştirilmesi veya yeni bir karar verilmesinin borçlu tarafından alacaklının kararın verildiği taraf devlette yaşamaya devam etmesi hâlinde başka bir akit devlette yapılamayacağını düzenlemektedir. Aslında bu hükümle birden fazla nafaka kararı alınmasının ve devamında yol açacağı karmaşanın önüne geçilmek istenmiştir⁵³⁶.

3.3. Talep Edilen Devletin İç Hukuku Uyarınca Nafakanın Tahsili İçin İcra

2007 tarihli Sözleşmenin 6. bölümü “*Talepte Bulunulan Devlet Tarafından Tenfiz*” hükümlerini düzenlenmiştir. Bu düzenleme, geçmişteki Sözleşmelerden farklı olarak ilk kez bir La Haye Sözleşmesinde ayrı bir bölüm olarak düzenlenmiştir⁵³⁷. Sözleşmenin hazırlık safhasında bu bölümde yer alan hükümlerin devletlerin iç hukukuna yönelik dolgun bir hâkimiyet vereceği endişesi yaşanmışsa da şuan ki hâlinde mutabık kalınmıştır⁵³⁸.

Talep edilen devlet nezdinde bir nafaka kararının icra edilebilir nitelikte olduğunun anlaşılması hâlinde kararın icrası için işlemlere başlanacak ve nafakanın tahsilinin sağlanabilmesi adına gereken tüm tedbirler talep edilen taraf devletin tayin ettiği

⁵³⁴ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 151; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 209.

⁵³⁵ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 151; Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 209.

⁵³⁶ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 151.

⁵³⁷ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 214.

⁵³⁸ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 214.

merkezi makam tarafından sağlanacaktır⁵³⁹.

2007 tarihli Sözleşmenin “*İç Hukuk Kapsamında Tenfiz*” kenar başlıklı 32. maddesinde tenfizin talep edilen taraf devletin iç hukuk kurallarına göre gerçekleşeceği ve vakit kaybetmeksizin yapılması gerektiği düzenlenmiştir. Aynı maddenin 3. fıkrasında mevcut nafaka kararının beşinci bölüm hükümlerine göre tenfiz edilebilir olduğunun bildirilmesi ve başvurunun merkezi makamlar aracılığı ile yapıldığı durumlarda kararın tenfizi için başkaca faktöre gerek olmadığı düzenlenmiştir.

Aslen 2007 tarihli Sözleşme başından sonuna uygulanacak hukuk noktasında emredici hükümler içermemekle birlikte bu bölüm için sistematik düşünülme zorunluluğu doğmuş ve belli emredici hükümlere gidilmiştir⁵⁴⁰. Hemen her hukuk kuralında olduğu gibi bu durum da istisnalar barındırabilir. Her durumda nafakaya ilişkin uyuşmazlıklara uygulanacak hukuk talep edilen devletin iç hukuku olmayabilir⁵⁴¹. Bu istisnalar da Sözleşmenin 32. maddesinin 4. ve 5. fıkralarında düzenlenmiştir. 4. fıkra nafaka borcunun ne kadar süreceğinin tespitine ilişkin bir düzenlemedir. Bu hususun nafaka kararını veren taraf devletin hukuk kuralları göz önüne alınarak değerlendirilmesi gerektiğinde mutabık kalınmıştır. 5. fıkra ise ödenmemiş nafaka borçlarının tenfizinin tabi olacağı zamanaşımı hususunu düzenlemektedir. Burada nafaka alacaklısının yararına olacak şekilde kararı veren taraf devlet ile talep edilen taraf devletten hangisinde daha uzun bir süre verilmişse o devlet hukukunun uygulanacağı konusunda mutabık kalınmıştır.

3.3.1. İcranın Sağlanması Adına Alınan Tedbirler

2007 tarihli Sözleşmenin “*Tenfiz Tedbirleri*” kenar başlıklı 34. maddesinde taraf devletlerin her birinin nafaka kararlarının tenfizi için kendi iç hukuklarında gereken etkili tedbirleri almaları gerektiği düzenlenmiştir. Devletlerin iç hukukunda nafaka borcuna ilişkin farklı tedbirler bulunmaktadır. Bazı devletlerde nafaka borcunu ödemeyenler için yurtdışına çıkış yasağı gibi tedbirler uygulanırken bazı devletlerde Türkiye’de olduğu gibi tazyik hapsi uygulanmaktadır⁵⁴². Sözleşmenin 34. maddesi

⁵³⁹ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 158.

⁵⁴⁰ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 159.

⁵⁴¹ Aygün, *Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, 159.

⁵⁴² Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 216.

kapsamında şu tedbirler sıralanmıştır;

“a) ücret stopajı;

b) banka hesapları ve diğerkaynaklardan haciz;

c) sosyal güvenlik ödemelerinden kesinti;

d) rehin tesisi veya mülkün cebri satışı;

e) vergi iadesi stopajı;

f) emeklilik gelirlerinin kısıtlanması ya da emeklilik gelirlerine el konması;

g) kredi bürosu raporlaması;

h) çeşitli ruhsatların verilmemesi, askıya alınması veya iptali (örneğin, ehliyet);

i) Gönüllü uzlaşım için arabuluculuk, uzlaşma veya benzeri süreçlerin işletilmesi.”

Sözleşme kapsamında ilgili tedbirlerin sıralanmasındaki asıl amaç, nafaka alacaklısının alacağına bir an önce kavuşması için borçluya yaptırım uygulayabilmektir. İmza devletler kendi iç hukuk sistemlerinde mevcut yaptırımlarla beraber Sözleşmenin tavsiye niteliğinde sıraladığı bu tedbirleri de kendi hukuk kuralları ölçüsünde uygulayabilecek ve nafakanın tahsil edilmesini sağlayabileceklerdir⁵⁴³.

3.3.2. Tahsil Edilen Nafakaya İlişkin Sorunlar ve Paranın Transferi

2007 tarihli Sözleşme kapsamında tenfizi talep edilen nafaka kararı, kararı veren devletin para birimi kullanılarak verilmiş bir karardır⁵⁴⁴. Ancak talep edilen taraf devlette kullanılan para biri ile kararı veren devlette kullanılan para birimi çoğuzaman farklılık arz etmektedir. Hesaplamalar yapılırken yabancı para kurlarının anlık ve sürekli olarak değiştiğı göz önüne alındığında bazen fazla bazen ise eksik ödemeler meydana gelmektedir⁵⁴⁵. Sözleşme ilgili soruna ilişkin herhangi bir çözüm önermemiş olmakla birlikte merkezi makamların görevleri arasında uygulamada karşılaşılabilecek

⁵⁴³ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 217; Practical Handbook, 168.

⁵⁴⁴ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 217.

⁵⁴⁵ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 218.

sorunlara çözüm bulmayı saymıştır⁵⁴⁶. Bu durumda merkezi makamlar, belli standartlar çerçevesinde işbirliği içerisinde kalarak bu hususta pürüz yaşamadan ilerleme sağlanabilecektir⁵⁴⁷.

2007 tarihli Sözleşmenin “*Fon Transferi*” kenar başlıklı 35. maddesinin ilk fıkrasında Sözleşmeye taraf devletlerin tahsil edilen nafaka tutarının, nafaka alacaklısına teslim edilmesi hususunda en hızlı, en verimli ve en düşük maliyetli yolu tercih etmesi tavsiye edilmiştir. Bu hususta tek bir yöntem ön görülmemiş olup tercih hakkı yine taraf devletlere bırakılmıştır.

Sözleşme kapsamında nafaka borçlusundan tahsil edilen nafakanın nafaka alacaklısına transferinde kullanılan araçlar farklılık göstermekle beraber elektronik ortam transferleri ile birlikte çek, bono, poliçe gibi kıymetli evraklar da ödeme aracı olarak kullanılmaktadır. İlgili maddeden de anlaşılacağı üzere önemli olan para transferinin ne şekilde gerçekleşeceği değil yalnızca nafaka alacaklısının alacağına en hızlı şekilde kavuşmasıdır.

Sözleşmenin 35. maddesinin 2. fıkrasında taraf devletin iç hukukunda para transferine ilişkin kısıtlama getirdiği olaylarda Sözleşme kapsamında ödenecek fon transferine öncelik tanınması gerekliliği vurgulanmıştır. İlgili fıkra ile taraf devletlerin iç politikaları gereği bazı hususlarda aldığı bu önemlerin nafaka alacaklısının hakkının önüne geçmemesi amaçlanmıştır⁵⁴⁸.

⁵⁴⁶ Borrás and Degeling, “Family Maintenance”, 83.

⁵⁴⁷ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 218.

⁵⁴⁸ Dumludağ, *Nafakanın Tahsili*, 219.

SONUÇ

Toplumun temelini aile kurumu oluşturur. Ailenin korunması ve bu hususta gereken tedbirlerin alınması gerekliliği Anayasa'nın 41. maddesinde yer almaktadır. Bu konuda yapılan en önemli düzenlemelerden biri nafakadır. Türk hukukunda nafaka düzenlemesine yer verilirken yoksulluk nafakası hususunda diğer bazı hukuk sistemlerinden ayrılarak *clean break* ilkesine yer verilmemiştir. Kanaatimizce yoksulluk nafakası süresinin ve miktarının belirlenmesinde en azından evlilik birliğinde geçen sürenin, müşterek çocuklara bakım veren eşin kim olduğunun, yoksulluk nafakası talebinde bulunan eşin sağlık durumunun ve çalışma imkânının göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Çalışmamızda eş nafakasının uluslararası tahsilinin nasıl gerçekleştireceğinin açıklanması amaçlanmaktadır. Bu konuda ülkemizin de taraf olduğu ve tezimizde açıkladığımız iki Sözleşme bulunmaktadır. Bunlardan ilki 1956 tarihli New York Sözleşmesi'dir. 1956 tarihli Sözleşme nafakanın uluslararası alanda tahsilini gerçekleştirmeyi kolaylaştırmak amacıyla hazırlanan bir adlî işbirliği Sözleşmesidir. Zamanla teknolojinin de gelişimi ile 1956 tarihli Sözleşme'nin uygulanmasının masraflı oluşu ve zorlaşması yeni bir Sözleşme düzenleme zorunluluğunu beraberinde getirmiştir.

Günümüzde bu hususta özenle hazırlanmış, güncel ve teknoloji ile uyumlu Sözleşme 2007 tarihli La Haye Sözleşmesi'dir. Bu Sözleşme, aile hukukundan doğan tüm nafaka alacaklarının uluslararası alanda tahsilini düşük maliyetli ve hızlı şekilde gerçekleştirmeyi amaçlayan adlî ve idarî işbirliği Sözleşmesidir.

Sözleşme kapsamında eş nafakasının tahsili için nafaka alacaklısı eşin; nafaka borçlusu eşin bulunduğu taraf devlete doğrudan başvurarak nafaka alacağının tahsilini

gerçekleştirebileceği doğrudan başvuru usulü öngörülmüştür. Sözleşme hazırlık safhasında çocuğun üstün yararını doğrudan gözeten çalışmalar yapılmış ve bu hususa büyük önem verilmiştir. Bu nedenledir ki; her ne kadar eş nafakasının Sözleşme kapsamında tahsil edilmesi taleplerinde öngörülen başvuru şekli doğrudan alacaklının borçlunun bulunduğu devlette başvuru yapması ise de eş nafakasının yanında çocuk nafakasının da talep edilmesi hâlinde devletlerce tayin edilen merkezi makamlar aracılığı ile başvuru yolu açık bırakılmıştır.

Nafaka genel anlamda kamu düzeni ile ilişkili bir kavramdır. Bu bağlamda devletlere, Sözleşme'ye taraf olurken kendi iç hukuklarına ve aynı zamanda kamu düzenlerine daha uygun olacak şekilde çekince ve beyan sunma hakkı da verilmiştir. Türkiye'nin de içlerinde bulunduğu bazı taraf devletler yalnızca eş nafakasının talep edildiği somut olaylarda doğrudan başvuru yolunun zor olacağı düşüncesiyle Sözleşme'nin tamamının uygulanması beyanını ileri sürmüşlerdir. Böylece nafaka alacaklısı eşin bulunduğu taraf devlet ile nafaka borçlusunun bulunduğu taraf devletin ilgili beyanda bulunması halinde Sözleşme kül hâlde uygulanabilirlik kazanacak ve Sözleşme kapsamında öngörülen idarî işbirliği sistemi yalnızca eş nafakasının tahsilinin talep edildiği başvurularda da uygulanabilecektir.

Sözleşme kapsamında nafaka alacaklısı tarafından kendi bulunduğu taraf devletin tayin ettiği merkezi makama iletilen talep, merkezi makam tarafından ivedilikle nafaka borçlusunun bulunduğu taraf devletin merkezi makamına iletilecektir. Borçlunun bulunduğu taraf devletin merkezi makamı tarafından başvurunun gereken tüm şartları sağladığı kanaatine varılması hâlinde, borçlu öncelikle sulh ile mevcut borcunu ödemeye teşvik edilecektir. Borçluya yapılan sulh teklifinin yanıtsız kalması hâlinde ise merkezi makam tarafından gereken tüm tedbirler alınarak icra kapsamında tahsil sürecine başlanacaktır. Her devlet kendi iç hukukunda nafaka hususunda farklı tedbirler öngörmüştür. Haciz, tazyik hapsi, yurt dışı çıkış yasağı bu tedbirlerden bazılarıdır. Burada önemli olan gerçekleştirilecek işlemin borçlunun bulunduğu devletin iç hukukunda düzenlenen bir işlem olacağıdır. Başka bir anlatımla, tahsilat ve icra süreçleri bu süreci yürütecek merkezi makamın tâbi olduğu taraf devletin iç hukuku uyarınca gerçekleşecektir.

2007 tarihli Sözleşme idarî ve adlî işbirliği Sözleşmesi niteliğindedir. Gerek tanıma ve

tenfiz hükümlerini içermesiyle gerek daha hızlı, teknolojik, sistematik ve daha düşük maliyetli olmasıyla kendinden önceki en geniş Sözleşme olan ve hâlen kendine uygulamada yer bulabilen 1956 tarihli New York Sözleşmesi'nden ayrılmaktadır. Ancak önemle belirtmek gerekir ki 2007 tarihli Sözleşme'ye taraf olmayıp 1956 tarihli Sözleşme'ye taraf olan devletler nezdinde ve ikisine de taraf olan devletlerin yapacağı bazı başvurularda taraf devletin yalnızca 1956 tarihli Sözleşme'ye taraf olduğu durumlarda 1956 tarihli Sözleşme hâlen yürürlüğünü korumaktadır.

2007 tarihli Sözleşme'nin çağa uygun ve teknoloji ile iç içe olduğunu gösteren en önemli olgu “*iSupport*” sistemidir. Bu sistem sayesinde devletlere ait profiller, yine devletlerin Sözleşme'ye taraf olurken ileri sürdüğü çekince ve beyanlar kamuya açık şekilde görüntülenmektedir. Henüz tam anlamıyla ve tüm taraf devletler nezdinde iletişim amacıyla kullanılmayan bu sistemin asıl amacı, fiziki evrak gönderimini devre dışı bırakarak iletişimin doğru ve masrafsız bir şekilde sağlanması ve hatta ilerleyen dönemlerde para transferinin dahi bu sistem üzerinden gerçekleştirilmesidir.

Sonuç olarak çalışmamızda eş nafakasının 2007 tarihli Sözleşme kapsamında tek başına ve çocuk nafakası ile birlikte tanınması ve tenfizinin aynı zamanda tahsilinin nasıl gerçekleştiği incelenmiştir. Ayrıca nafaka yabancı memlekette tahsil edileceğinden, dil ve para birimi farklılığı gibi sorunlar da ele alınmıştır. Özellikle para birimi açısından değerlendirme yapıldığında, kurların sürekli değişiklik arz etmesi ve bu durumun da taraflardan herhangi birinin hak kaybına uğramasına yol açma potansiyeli, problemlerin başında gelmektedir. Günümüz teknolojisi bakımından aslında çözülmesi pek de zor olmayacak bu problemlerin nafaka alacaklısının mevcut hakkının önüne geçmesinden bahsedilmemelidir. Bu bağlamda “*iSupport*” sisteminin geliştirilmesi ve taraf devletlerin de bu konuda gereken özveriye göstermesi gerekliliği açıktır. Sisteme yapılacak katkılar ile uygulama birliği sağlanacak ve hak kayıpları minimuma indirilecektir. Hayatının idamesi için nafaka alacağına ihtiyaç duyan nafaka alacaklısının, hakkına mümkün olan en hızlı ve kolay şekilde ulaşması en büyük temennimizdir.

KAYNAKÇA

- Akbulut, Merve Bilge, *Türk Medeni Kanunu Kapsamında Yoksulluk Nafakası*, (Ankara: Seçkin Yayınları, 2022
- Akıncı, Ziya, Cemile, Demir Gökyayla, *Milletlerarası Aile Hukuku* İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2010.
- Akıntürk, Turgut, *Türk Medeni Hukuku- Aile Hukuku*, İstanbul: Beta Yayınevi, 2013.
- Akıntürk, Turgut, Derya Ateş, *Medeni Hukuk*, İstanbul: Beta Yayınevi, 2024.
- Akkaş, Ahmet Hulusi ve Ali Said Çimen, “Ceza Hukuku Özelinde Adli İşbirliği Taleplerinin Reddi Sebepleri”, *HKÜHFD*, 11/21 (2021): 15-60. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hkuhfd/article/1054666>.
- Atalı, Murat, İbrahim Ermenek, *Medeni Usul Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayınları, 2025.
- Atalı, Murat, İbrahim Ermenek, Ersin Erdoğan, *İcra ve İflas Hukuku*, Ankara: Yetkin Yayınları, 2019, 216.
- Aydemir, Enver, “Türk Yargı Kararları Işığında İştirak Nafakası”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, 2018.
- Aygün, Mesut, *Milletlerarası Özel Hukukta Nafakaya İlişkin Yeni Sistem*, Ankara: Yetkin Yayınları, 2016.
- Aygün, Mesut, Gözde Çağlayan Aygün, “Çocuk Nafakası Ve Diğer Aile Nafaka Türlerinin Uluslararası Tahsiline İlişkin La Haye Sözleşmesi”, *İÜHFD*, 9/2 (2018): <https://doi.org/10.21492/inuhfd.424598> .
- Baş, Seda, Nisa Özcan, “Yoksulluk Nafakasında Süre Sorununun Anayasal ve Medeni Hukuk Boyutuyla Tartışılması ve Bir Öneri Olarak Boşanma Davası”, *ASBÜHFD*, 4/1 (2022): 328-383. Doi: 10.47136/asbuhfd.1059706
- Baygın, Cem, *Soybağı Hukuku*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2010.
- Bayram Dumludağ, Mihri Sinem, *Milletlerarası Özel Hukukta Nafakanın Tahsili*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2025.
- Beaumont, Paul, “The Maintenance Project, The Hague Conference and The EC: A Triumph of Reverse Subsidiarity”, *The Rabels Journal of Comparative and International Private Law*, Volume 73, No. 3, 2009.
- Borrás, Alegria, Jennifer Degeling, “Explanatory Report of Convention of 23 November 2007 on the International Recovery of Child Support and Other Forms of Family Maintenance”, Text adopted by the Twenty-First Session, Edited by the Permanent Bureau of the Conference, 2013.
- Bozdağ, Gülfem, *Türk Hukukunda ve Uluslararası Hukukta Nafaka*, Ankara: Yetkin Yayınları, 2015.
- Bozkurt, Fatma Duygu, “Yoksulluk Nafakasını İnsan Hakları ve Toplumsal Cinsiyet Ekseninde Yeniden Düşünmek”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 12/2 (2021): 566-584. <https://doi.org/10.21492/inuhfd.910875>.
- Börklüce, Cihat, “Karşılaştırmalı Hukuk Perspektifinden Türk Medeni Hukukunda Boşanmanın Mali Sonuçlarına İlişkin Üç Eleştiri”, *ASBÜHFD*, 7/2 (2025): 120-142. <https://doi.org/10.47136/asbuhfd.1707229>.
- Bulut, Harun, *Aile Hukukunda Velayet (Çocukla Kişisel İlişki Kurulması) Ve Nafaka Davaları* İstanbul: Beta Yayınevi, 2007.

- Bulut, Hüseyin, “Yoksulluk Nafakasında Süre Sorununa İlişkin Değerlendirmeler ve Çözüm Önerileri”, *Adalet Dergisi*, 72 (2024): 593-617. <https://doi.org/10.57083/adaletdergisi.1484082>.
- Carlson, Mary Helen, “United States Perspective on the New Hague Convention on the International Recovery of Child Support and Other Forms of Family Maintenance”, *Family Law Quarterly*, Volume: 43, Issue: 1, 2009.
- Contini, Paolo, “The United Nations Convention on the Recovery Abroad of Maintenance”, *St. John’s Law Review*, Volume 31, Issue 1, 1956,
- Çelebi, Mehmet Hamza, “Türk Medeni Kanununa Göre Boşanma ve Ayrılık Hâllerinde Tedbir, Yoksulluk ve İştirak Nafakası”, *SÜHFD*, 10/3-4 (2002): 23-48. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/suhfd/issue/26630/280715>.
- Çelik, Burak, “Mehaz Hukukla Karşılaştırmalı Olarak Türk Hukukunda Yoksulluk Nafakasının Miktarı ve Süreesi”, *TAÜHFD*, 7/2, (2025): 992-1040. <https://doi.org/10.59933/tauhfd.1851972>.
- Çelikel, Serdar, *Çocuk Haklarına Dair Uluslararası Sözleşmeler Işığında Boşanmanın Çocuklara İlişkin Hukuki Sonuçları*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2012.
- Çelikel, Aysel, Bahadır, Erdem, *Milletler Arası Özel Hukuk*, İstanbul: Beta Yayınevi, 2016.
- Recep Çetintaş, “Süresiz Yoksulluk Nafakasının İslam Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”, *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, 41 (2023), 105-132. <https://doi.org/10.59777/ihad.1244608>.
- Daşkın, Şakir, *Nafaka Alacağının Yabancı Ülkelerden Takibi ve Tahsili (Uluslararası Nafaka Alacağı)*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2008.
- Demir, Macit, *Türk Medeni Hukuk Öğreti Ve Uygulamasında Yoksulluk Nafakası*, Ankara: Seçkin Yayınları, 2018.
- Demirbaş, Ali “Güncel Tartışmalarda Yoksulluk Nafakası”, *İMÜHFD*, 5/2, (2018), 216-236. <https://izlik.org/JA74EL33MH>.
- Dizdar, Murat, “Nafaka Alacaklarının Yabancı Ülkelerde Tahsili Hakkında New York Sözleşmesi”, *İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 13/16 (2011): 173-201. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iumhad/issue/1271/14905>.
- Duncan, William, “The Hauge Convention of 23 November 2007 on the International Recovey of Child Support and Other Forms Family Maintenance”, *Yearbook of Private International Law*, V.10, 2008, 314.
- Dural, Mustafa, Tufan Öğüz, Mustafa Alper Gümüş, *Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku*, İstanbul: Filiz Kitabevi, 2018.
- Doğan, İzzet, *Öğretide ve Uygulamada Milletlerarası Aile Hukuku ve Milletlerarası Usul Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayınları, 2010.
- Erdem, Mehmet, Aslı Makaracı Başak, *Aile Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayınları, 2024.
- Eren, Fikret, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Yetkin Yayınları, 2019.
- Ersöz, Oğuz, “Yoksulluk Nafakasında Süre”, *Ombudsman Akademik*, 23, (2026), 171-192. <https://doi.org/10.32002/ombudsmanakademik.1697220>.
- Ekşi, Nuray “Nafaka Alacaklarının Yabancı Memleketlerde Tahsiline İlişkin New York Sözleşmesi”, *Public and Private International Law Bulletin*, 35/ 2 (2015): <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/411051> .

- Ekşi, Nuray, *Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi*, İstanbul: Beta Yayınevi, 2020.
- Ferendeci, Hamide Özden Özkaya, *İflas Hukukunda Takas*, İstanbul: Beta Yayınevi, 2013.
- Genç, Mustafa, Muhammed Mihdi Aksoy, “Bazı Kanunlar ile Mukayeseli Olarak İslam Hukukunda Eş Nafakası”, *KSİÜİFD*, 33, (2019): 351-392. <https://doi.org/10.35209/ksuifd.559143>.
- Gençcan, Ömer Uğur, *Nafaka Hukuku*, Ankara: Yetkin Yayınları, 2023.
- Gençcan, Ömer Uğur, *Aile Mahkemesi Davaları*, Ankara: Yetkin Yayınları, 2016.
- Gençcan, Ömer Uğur, *Milletlerarası Aile Ve Usul Hukuku*, Ankara: Yetkin Yayınları, 2020.
- Güllüoğlu, Yasemin ve Sümeyye Aydın Engin, “Türk Hukukunda Yoksulluk Nafakası”, *Ankara Barosu Dergisi*, 83/4, (2025): 487-532. <https://doi.org/10.30915/abd.1779981>.
- Hatemi, Hüseyin ve Burcu Oğuztürk Kalkan, *Aile Hukuku, 2. Basım*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2013.
- Işık, Hanife, “Yoksulluk Nafakasında Süresizlik Sorunu: Hukuk Sistemleri Arasında Bir Mukayese”, *DÜİFD*, 6/1 (2022): 66-82. <https://doi.org/duifad.1104714>.
- Kaçak, Nazif, *Boşanma Davalarında Maddi ve Manevi Tazminat ile Yoksulluk Nafakası*, Ankara: Seçkin Yayınları, 2009.
- Kalender, Ahmet, *Türk Aile Hukukuna Boşanma Nafakası (Yoksulluk Nafakası)*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2021.
- Karaca, Hilal, *Velayetin Kapsamı ve Hükümleri*, Ankara: Seçkin Yayınları, 2015.
- Keser, Burcu Melekoğlu, *İkale ve İbra Sözleşmeleri*, Ankara: Seçkin Yayınları, 2018.
- Keskin, Alper, *Boşanma Davaları*, Ankara: Seçkin Yayınları, 2017.
- Kılıçoğlu, Ahmet *Medeni Kanun’umuzun Aile Miras Eşya Hukukuna Getirdiği Yenilikler*, Ankara: Turhan Kitabevi, 2003.
- Kocabaş, Gediz, “Evlilik Sonrası Dayanışma İlkesi ve Bu İlkenin Sınırı Olarak Clean Break İlkesi Doğrultusunda Yoksulluk Nafakasını Belirleyici Ölçütler”, *MÜHFHAD*, 19/1 (2013): 357-392. <https://izlik.org/JA79WX25SD>.
- Koç, Ali, “Doktrin, Mahkeme Kararları ve Anglo-Amerikan Hukukunun Konuya İlişkin Yaklaşımı Çerçevesinde Hukukun Konuya İlişkin Yaklaşımı Çerçevesinde Yoksulluk Nafakasında Süre Sorununun Değerlendirilmesi”, *AHBVÜHFD*, 26/3 (2022): 367-392. <https://doi.org/10.34246/ahbvuhfd.1146480>.
- Koyun, Tuğba, *Genel Haciz Yoluyla İcra Takibinde Taraf Değişikliği*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2024.
- Kulaklı, Emrah, “Yoksulluk Nafakası ve Yoksulluk Nafakasının Süresi Bağlamında Bir Mukayeseli Hukuk İncelemesi”, *İMÜHFD*, 5/2 (2018): 237-268. <https://izlik.org/JA29UM53UC>.
- Kuru, Baki, *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku*, İstanbul: Legal Yayıncılık, 2016.
- Lortie, Philippe, “The Development of Medium and Technology Neutral International Treaties in Support of Post – Convention Information Technology Systems – The Wxample of the 2007 Hague Convention and Protocol”, *Yearbook of Private*

- International Law, V.10, 2008, 359-365.
- Mıdık, Sadık Furkan, *Türk Hukukunda Genel Olarak Nafaka Türleri ve Özellikle Yoksulluk Nafakası ile Nafakanın Süresiz Olması Sorunu*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2024.
- Nomer, Ergin, *Devletler Hususi Hukukunda Nafaka*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1967.
- Oğuzman Kemal ve Mustafa Dural, *Aile Hukuku, 3. Basım* İstanbul: Filiz Kitabevi, 2001.
- Özel, Sibel vd. *Milletlerarası Özel Hukuk*, İstanbul: On iki Levha Yayınları, 2022.
- Özcan, Bilge, *Aile Hukuku*, Ankara: Turhan Kitabevi, 2004.
- Pehlivanlı, Ayşe İrem, “Uluslararası Özel Hukukta Çocuklara İlişkin Nafakanın Tahsilinde İş Birliği”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi, 2020.
- Pekcanitez, Hakan vd. *İcra ve İflas Hukuku*, İstanbul: Oniki Levha Yayınevi, 2019.
- Peker, Betül, *Tedbir Nafakası*, Ankara: Seçkin Yayınları, 2022.
- Ruhi, Ahmet Cemal, *Türk Hukukunda Yabancı Nafaka İlamlarının Tenfizi*, İstanbul: Oniki Levha Yayınevi, 2020.
- Ruhi, Ahmet Cemal, *Adli Yardım, Tebligat Ve İstinabe*, Ankara: Seçkin Yayınları, 2016.
- Ruhi, Canan ve Ahmet Cemal Ruhi, *Nafaka Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayınları, 2021.
- Ruhi, Ahmet Cemal, *Uluslararası Özel Hukukta Birlikte Velayet*, Ankara: Seçkin Yayınları, 2023.
- Ruhi, Ahmet Cemal, “Nafaka Alacaklarının Yabancı Ülkelerde Tahsili Hakkında 20 Haziran 1956 Tarihli New York Sözleşmesi”, *EBYÜHFD*, 4/1-2(2000): 479-571. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ebyuhfd/article/1467363>.
- Sarıtaş, Burcu “Yabancı Nafaka İlamlarının Türkiye’de Tanınması Ve Tenfizi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 2011.
- Serim, Azra Arkan, “Yoksulluk Nafakası”, *Journal of Istanbul University Law Faculty*, 65/1 (2007), 287-302. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/95705>.
- Sefer, Gizem “4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu Kapsamında Evlilik Birliğinin Korunması”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2023.
- Şahin, Mustafa, “Türk - İsviçre Medeni Kanunlarına Göre Evlilik Sonrası Katkının (Yoksulluk Nafakasının) Şartları (TMK m. 175 – ZGB m. 125)”, *AHBVÜHFD*, 21/3, (2017), 75-108. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/788942>.
- Şanlı, Cemal, Emre Esen ve İnci Ataman Fıganmeşe, *Milletlerarası Özel Hukuku*, İstanbul: Beta Yayınevi, 2020.
- Tanrıbilir, Feriha Bilge, *Çocuk Haklarının Uluslararası Korunması ve Koruma Mekanizmaları*, Ankara: Yetkin Yayınevi, 2011.
- Toker, Ali Gümrak, *Milletlerarası Özel Hukukta İstinabe*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2015.
- Tuna, Sıla, “Boşanmanın Mali Sonuçlarından İştirak ve Yoksulluk Nafakası”, *İstanbul Barosu Dergisi*, 89/3 (2015): 291-303.

- <https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/Yayinlar/Dergi/doc/ibd20153.pdf>.
- Turan, Sevda Tuğçe, “2007 Tarihli La Haye Sözleşmesine İstinaden Çocuk Nafakası ile Diğer Nafaka Çeşitlerinden Doğan Nafaka Alacağının Milletlerarası Tahsili”, *Public and Private International Law Bulletin*, 39/2 (2019): 479-510. <https://doi.org/10.26650/ppil.2019.39.2.0007>.
- Tutar, Elce, *Mukayeseli Hukuktaki Gelişmeler Işığında Yoksulluk Nafakası*, Ankara: Seçkin Yayınları, 2025.
- Tutar, Elce, “Yoksulluk Nafakasına Hâkim Olan İlkeler ve Bu İlkelerin İsviçre, Almanya ve Türk Hukuku’ndaki Gelişmeler Işığında Değerlendirilmesi”, *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 83/4 (2025): 1320-1352. <https://doi.org/10.26650/mecmua.2025.83.4.002>.
- Uçar, Ayhan, “4721 Sayılı Medeni Kanun İle Evliliğin Genel Hükümleri Alanında Yapılan Bir Kısım Değişiklikler Üzerine Düşünceler”, *EBYÜHFD*, 6/1-4 (2002): 317-332. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ebyuhfd/issue/63548/973501>.
- Ulusoy, Neslihan, “Türk Medeni Hukukunda Nafakalar”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, 2019.
- Yağcı, Kürşad, “Yoksulluk Nafakasında “Süresizlik” Sorunu”, *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 76/1 (2018): 323-358, doi: 10.26650/mecmua.2018.76.1.0012.
- Yalman, Süleyman, “Evlilik Birliğinin Temsili ve Eşlerin Sorumluluğu”, *SÜHFD*, 12/3-4 (2004): 7-30. <https://doi.org/10.15337/SUHFD.2017.193>.
- Yazıcı, Burçin, *İcra ve İflas Hukukunda Nafaka Alacağı*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2022.
- Yenipınar, Filiz Berberoğlu, *Aile Hukukundan Doğan Tazminat ve Nafaka Davaları*, İstanbul: Aristo Yayınevi, 2022.
- Yılmaz, Ejder, *Hukuk Sözlüğü*, Ankara: Yetkin Yayınları, 1996.
- Yüksel, Sera Reyhani, “Yoksulluk Nafakası ve Süre Sorunu”, *TMKÜHFD*, 2/2 (2021): 485-509. <https://doi.org/10.51562/nkuhukuk.2021226>.
- Ünal, Şeref, *Nafaka Alacakları Konusundaki Uluslararası Sözleşmeler Üzerine Toplu Bir İnceleme*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1979.
- Practical Handbook for Caseworkers under the 2007 Child Support Convention, 50, <https://assets.hcch.net/docs/5f160c92-b560-4b7f-b64c-8423f56c6292.pdf>, E.T:27.03.2026.